

MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

Yüz onyedinci Birleşim

1 . 7 . 1964 Çarşamba

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	402	rı olduklarından iptallerine dair Anayasa Mahkemesi Başkanlığı tezkeresi (3/909)	404
2. — Gelen kâğıtlar	402:403	5. — Görüşülen işler	404
3. — Yoklama	403	1. — Hariçte çalışan işçilere konut kredisi açılması ve ikrazda bulunulması hakkında kanun tasarısı, İmar ve İskân, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/669) (S. Sayısı : 708)	404:417,443:446
4. — Başkanlık Divanının Genel Kurula Sunuşları	403	2. — Damga Vergisi Kanunu tasarısına dair C. Senatosu Başkanlığı tezkeresi ile C. Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi (1) Numaralı Vergi Reform Geçici Komisyon raporu (M. Meclisi S. Sayısı : 288 e 1 nci ek, C. Senatosu S. Sayısı : 499)	418:424
1. — Ağrı Milletvekili Nevzat Gün-gör'ün, Haziran'ın, 17 nci Çarşamba günü saat 20,15 te Ağrı'nın, Molla Süleyman ve Yegentaş köylerinde vuku bulan depremde evleri yıkılan vatandaşlara yardım yapılması ve kredi açılması hakkında demeci	403 : 404	3. — Bina kiralari hakkındaki kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/513) (M. Meclisi S. Sayısı : 458 ve 458 e 2 nci ek)	424:441
2. — Orman Kanununa bazı hükümler eklenmesine ve bu kanunun birinci maddesinde değişiklik yapılmasına dair 4785 sayılı Kanunun 3 ncu maddesi ile aynı kanunun 4 ncu maddesinin yapı ve tesislerin karşılığının 1936 bütçe yılı Bina Vergisine matrah olan sâfi iratları esas alarak düzenliyen hükümlerinin Anayasaya aykırı			

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Kütahya Milletvekili Sadrettin Tosbi, tahsisli ve serbest mallar konusunda Ticaret Bakanlığında cereyan eden bir hâdise hakkında gündem dışı demekte, Ticaret Bakanı Fennî İslimiyeli'de aynı konuya dair açıklamada bulunuldular.

Tokat Milletvekili Zeyyat Kocamemi, son günlerde cereyan eden otomobil kaçakçılığı hakkında gündem dışı demekte bulundu.

Sayın üyelerden bazılarına Başkanlık tezkeresinde yazılı sürelerle izin verilmesi kabul olundu.

Tapulama kanun tasarısı ikinci defa açık oya sunulurak kabul olundu.

Çanakkale Milletvekili Burhan Arat ve 37 arkadaşının, Bozcaada ve İmroz nahiyelerinin mahalli idareleri hakkındaki 1151 sayılı Kanununun 14 ncu maddesinin yürürlükten kaldırılması hakkındaki 5713 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılması ve 1151 sayılı Kanunun 14 ncu maddesi-

nin yeniden yürürlüğe konmasına dair kanun teklifi kabul olundu.

Hariçte çalışan işçilere konut kredisi açılması ve ikrazda bulunulması hakkında kanun tasarısı İmar ve İskân, Maliye ve Plân komisyonları raporları üzerinde yapılan görüşmelerden sonra bâzı maddeleri komisyona geri verildi.

Bina kiralari hakkındaki kanun tasarısının 4 ncu maddesi üzerinde bir süre görüşüldü.

1 . 7 . 1964 Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere (Saat : 19 da) Birleşime son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Mekki Keshin

Kâtip
Malatya
Nurettin Akyurt

Kâtip
Samsun
Hyas Kılıç

2. — GELEN KÂĞITLAR

Raporlar

1. — Harelar kanunu tasarısı ile Balıkesir Milletvekili Ahmet Aydın Bolak ve iki arkadaşının, 5587 sayılı Harelar Kanununun 125 ncu maddesini değiştiren 6765 sayılı Kanuna bir fıkra eklenmesine dair ve Artvin Milletvekili Saffet Eminagaoglu'nun 5587 sayılı Harelar Kanununun 1 ncu maddesini değiştiren 6765 sayılı Kanunun değiştirilmesine dair kanun teklifleri hakkında C. Senatosu Başkanlığı tezkeresi ile C. Senatosuna yapılan değişikliklere dair Millet Meclisi (1) numaralı Vergi Reform Geçici Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/395, 2/305, 2/321; C. Senatosu 1/376) (Gündeme) (M. Meclisi S. Sayısı : 282 ve birinci ek C. Senatosu S. Sayısı : 438)

2 — Bursa Milletvekili İbrahim Öktem ve 3 arkadaşının, 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun Anayasaya aykırı hükümlerinin kaldırılmasına dair kanun teklifi hakkında C. Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve C. Senatosuna yapılan değişiklikler hakkında M. Meclisi Geçici Komisyonu raporu (M. Meclisi 2/433; C. Senatosu 2/100) (M. Meclisi S. Sayısı : 379 a birinci ek, C. Senatosu S. Sayısı : 327) (Gündeme)

3. — 1837 sayılı Bina Vergisi Kanununda değişiklik yapılmasına ve 3 . 1 . 1961 tarihli ve 206 sayılı Kanunun 3 ncu ve geçici ikinci maddelerinin kaldırılmasına dair kanun tasarısı hakkında C. Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve C. Senatosuna yapılan değişiklikler hakkında M. Meclisi Geçici Komisyon raporu (M. Meclisi 1/623, C. Senatosu 1/408) (M. Meclisi S. Sayısı : 631 e birinci ek, C. Senatosu S. Sayısı : 465) (Gündeme)

4. — Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi İdare Âmirlerinin, 1964 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi ve Karma Bütçe Komisyonu raporuna dair C. Senatosu ve Karma Bütçe Komisyon Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi 2/720, C. Senatosu 2/129) (M. Meclisi S. Sayısı : 722, C. Senatosu S. Sayısı : 464) (Gündeme)

5 — C. Senatosu ve Millet Meclisi İdare Âmirlerinin, Millet Meclisinin 1964 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1 cari harcamalar) işaretli cetvelde değişiklik yapılması ve bâzı maddeler eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Karma Bütçe Komisyonu raporuna dair C. Sena-

tosu ve Karma Bütçe Komisyon Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi 2/702, C. Senatosu 2/130) (M. Meclisi S. Sayısı : 723, C. Senatosu S. Sayısı : 462) (Gündeme)

6. — C. Senatosu İdare Âmirlerinin, 1964 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/3) işaretli cetvel-

de değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi ve Karma Bütçe Komisyon raporuna dair C. Senatosu ve Karma Bütçe Komisyon Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi 2/717, C. Senatosu 2/130) (M. Meclisi S. Sayısı : 724, C. Senatosu S. Sayısı : 463) (Gündeme)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15.00

BAŞKAN — Başkanvekili Mekki Keskin

KÂTİPLER : İsmet Kapısız (Yozgat), İlyas Kılıç (Samsun)

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Otomatik cihazla yapılacak, yoklamaya işaret buyurmanızı rica ederim.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Yoklama işlemi bitmiştir.

Komisyonunda bulunan ve sonradan gelen arkadaşlarla birlikte ekseriyetimiz vardır, görüşmelere başlıyoruz.

Gündem dışı söz isteyen arkadaşımız var mı?

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Ağrı Milletvekili Nevzat Güngör'ün, Haziranın 17 nci Çarşamba günü saat 20,15 te Ağrı'nın Molla Süleyman ve Yegentaş köylerinde vukubulan depremde evleri yıkılan vatandaşlara yardım yapılması ve kredi açılması hakkında demeci*

NEVZAT GÜNGÖR (Ağrı) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Ne hakkında?

NEVZAT GÜNGÖR (Ağrı) — Deprem ve kuraklık hakkında.

BAŞKAN — Buyurun efendim, kısa olsun.

NEVZAT GÜNGÖR (Ağrı) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım,

17 . 6 . 1964 Çarşamba günü saat 20,15 te Ağrı'nın Eleşkirt kazasının Molla Süleyman ve Yığntaş köylerinde şiddetli bir deprem neticesinde, her iki köyün de evlerinin % 90 ı yıkılmış, kalanlar ise oturulamıyacak duruma gelmiş-

ti. Büyük bir şans eseri olarak depremin erken saatte oluşu can kaybını önlemiştir. Deprem bölgesinde yıkılan evini yapacak vatandaş sayısı % 10 u bulmaz. Hükümetten hudut beğçileri olan vatandaşlarımıza bu ağır felâket karşısında âcil olarak yardım elini uzatmasını, yaz mevsimi kısa olan bölgemizdeki vatandaşlara yağışlar başlamadan başını sokacak birer ev yapılmasında yardımlarını esirgememesini rica ederim.

Muhterem arkadaşlarım, Ağrı bölgesinde 1961 yılının müthiş kuraklığını takibeden yıllarda Hükümet gereken tedbirleri almamış olup yaptığı yarım yardımlar yüzünden köylü vatandaş koğu hayvanlarını dahi satmak mecburiyetinde kalmıştır. Eleşkirt'in 2 000 nüfuslu Yücekapı köyünde bugün sadece 150 büyükbaş hayvanın kaldığı durumun ne derece feci olduğunun bâriz delilidir. Yücekapı köyünün su bendi, baraj yapılıyor mülâhazasıyla yıkılmış, fakat senelerden beridir bir türlü bitmek bilmiyen barajdan bu

duruma düşen köylü, atadan kalma su bendimizi yapın, bizi kuraklıktan bugüne düşüren barajınızı istemiyoruz, şeklinde feryada mecbur bırakılmıştır.

Senelerden beri devam eden kuraklık, don gibi muhtelif âfetlerin doğurduğu sıkıntılı durum devam etmektedir.

Geçimi tamamen hayvancılığa bağlı bulunan Ağrı bölgesinde insan yiyeceği bakımından ciddi endişelerin başladığı müşahede edilmekte olup, Hükümet bu âfete karşı hemen tedbir almadığı takdirde kuraklıktan ötürü husule gelen kıtlık ve açlığın vatandaşlarımızın hayatını tehdideder ve memlekette feci neticeler doğurucu bir hal almaya başlayacağı bir hakikattir. Tabiat şartlarının kaderine tesiri mümkün olan Ağrı bölgesinin kalkınması temin edilmedikçe, olay daima mukadder, tedbirler elzem olacaktır. Milli gelir heba, emekler heder olacak, halk fakrû zaruretten kurtulamıyacaktır.

1963 yılında verilen tohumluk ancak kış ortasında verilebilmiş ve ekmeçlik buğdayı olmıyan köylü ilaçlık tohumluk buğdayı yemek mecburiyetinde kaldığından birçok zehirlenme ve ölüm hâdiseleri olmuştur.

Bugün yiyeceklik olarak verilen buğdayı Eleşkirt'te T. M. O. mevcudolduğu halde köylü vatandaşın Erzurum'un Horasan kazasından almaya mecbur tutulması haksız, isabetsiz, külfetli ve hudutlarını aşan bir harekettir.

Hükümet olarak yazın alınması icabeden tedbirler kışın ortasında alınmış ve bu durumun neticesi olarak bugün bir kısım köyler halkının yaz olmasına rağmen % 25 inin yiyeceksiz kalması sonucu ortaya çıkmıştır. Köylü aç ve perişandır. Ziraat Bankasına olan borçları dolayısıyla koşum malları ve ziraat aletleri haciz yoluyla satılmaktadır.

Bu talihsiz bölgede bugün yapılan tesbit neticesinde don ve kuraklıktan mütevellit zarar nisbeti % 80 in üstündedir.

Bu itibarla çok âcil olarak Hükümetin şu tedbirleri alması zaruridir :

1. Deprem bölgesindeki vatandaşlara birer ev yapılmasının temini,

2. Güzlük tohumluk buğdayın vaktinde ve ihtiyacı karşılayacak miktarda verilmesi,
3. Ziraat Bankası borçlarının takip ve hacizlerinin durdurulmasını ve tecillerin yapılması,
4. Kredili yiyeceklik buğdayın verilmesini,
5. Koşum hayvanı almak üzere kredi açılmasının Ziraat Bankasına emir verilmesini rica ederim.

Hürmetlerimle.

2. — Orman Kanununa bâzi hükümler eklenmesine ve bu kanunun birinci maddesinde değişiklik yapılmasına dair 4785 sayılı Kanunun 3 ncu maddesi ile aynı kanunun 1 ncu maddesinin yapı ve tesislerin karşılığının, 1936 bütçe yılı Bina Vergisine matrah olan sâfi iratları esas alarak düzenliyen hükümlerinin Anayasaya aykırı olduklarından iptallerine dair Anayasa Mahkemesi Başkanlığı tezkeresi (3/909)

BAŞKAN — Gündeme başlıyoruz. Bir sunuşumuz var, okutuyorum, Anayasa Mahkemesi kararı.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

C. H. P. Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu adına; Orman Kanununa bâzi hükümler eklenmesine ve bu kanunun birinci maddesinde değişiklik yapılmasına dair 4785 sayılı Kanunun 3 ve 4 ncu maddelerinin Anayasaya aykırı olduğundan bahsile iptali hakkında açılan dâva üzerine konu incelenmiş ve;

1. Adı geçen kanunun 3 ncu maddesinin,
2. Aynı kanunun 4 ncu maddesinin yapı ve tesislerin karşılığının, 1936 bütçe yılı Bina Vergisine matrah olan sâfi iratları esas alarak düzenliyen hükümlerinin,

Anayasaya aykırı olduklarından iptallerine mahkememizce 23 . 6 . 1964 gününde 1963/141 esas ve 1964/50 karar sayısı ile karar verilmiştir.

Bilgileri rica olunur.

Anayasa Mahkemesi
Başkanvekili
Lâtfi Akadlı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Hariçte çalışan işçilere konut kredisi | tasarısı, İmar ve İskân, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/669) (S. Sayısı : 708)

BAŞKAN — Komisyona gitmiş olan maddeler gelmiştir. Sırasıyla okutuyorum. Komisyon ve Hükümet yerlerini alsınlar.

Maliye Bakanı adına Bütçe ve Mali Kontrol Umum Müdürü Zeki Memişoğlu bulunmaktadır. Müzakerelere başlıyoruz.

Tasarının başlığı hakkında bir arkadaşımızın önergesi vardır, okutuyorum :

Millet Meclisi Sayın Başkanlığına

Görüşülmekte olan kanun tasarısı başlığının Anayasa diline uygun olarak aşağıdaki şekilde değiştirilmesi hususunun oylanmasını arz ediyorum.

Ankara

İbrahim İmirzalıoğlu

«Yurt dışında çalışan işçilere konut ve küçük sanat kredisi açılması ve ödünç para verilmesi hakkında Kanun»

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI ALİ ŞAKİR AĞANOĞLU (Trabzon) — Katılıyorum.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor. Nazarı itibara alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Komisyon filhal katılıyor. Başlığın bu şekilde olmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyonlardan gelen maddeleri, 2, 4 ve 5 ne madde ile geçici maddeler.

İkinci maddeyi okutuyorum :

Fonun kaynakları

MADDE 2. — Fonun kaynakları şunlardır :

a) Hariçte çalışan işçilerin gönderecekleri dövizlerin cari resmî kur üzerinden hesaplanacak Türk lirası tutarı;

b) Bu kanunun yükliyeceği her çeşit malî külfetleri ve konut ve küçük sanat kredisi taleplerini karşılamak üzere Maliye Bakanlığı bütçesinde açılacak özel bir tertibe her yıl yeteri kadar konulacak ödenek;

c) Türkiye Emlâk Kredi Bankasının bu kanuna göre açacağı konut kredilerinden tahsil edeceği taksit ve faizler;

ç) Türkiye Halk Bankası A. Ş. nin bu kanuna göre açacağı küçük sanat kredilerinden tahsil edeceği taksit ve faizler;

d) Fonda biriken paraların faizleri ve sair giderleri.

BAŞKAN — Komisyondan gelen ikinci madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 4 ü okutuyorum.

Konut ve küçük sanat kredileri hesapları :

MADDE 4. — A) Hariçte çalışan işçilerden konut kredisi almak isteyenlerin fona gönderecekleri paralar, Bankaca. (Konut kredisi hesabı) na nakledilir ve bu paralara vâdeli mevduata tatbik olunan en yüksek nisbet üzerinden faiz yürütülür.

Konut kredisi hesabında döviz karşılığında Türk parası birikmiş olan işçilere Türkiye Emlâk Kredi Bankasının cari usulleri dairesinde 40 bin liradan fazla olmamak ve halk tipi konut inşa etmek üzere hesaplarındaki paranın 4 katına kadar birinci maddede tesis olunan fondan konut kredisi verilir.

Konut kredisinden istifade etmek için işçinin yurda avdet ettiği tarihte konut kredisi hesabında en az 5 bin lira birikmiş bulunması şarttır.

Konut kredisinin vâdesi 20 (yirmi) yıl ve faizi yılda % 2 (yüzde iki) dir. Ana para ve faizler ikraz tarihinden itibaren 2 yıl sonra başlamak üzere aylık taksitler halinde Bankaca tahsil olunur.

Bu kanuna göre her işçiye ancak bir defaya mahsus olmak üzere konut kredisi verilebilir. Bu kredilerle temin edilen konutların başkalarına satış veya her hangi bir şekil ve suretle devri, borçlu hesabın tamamıyla tasfiyesine bağlıdır.

B) Hariçte çalışan işçilerden küçük sanat kredisi almak isteyenlerin fona gönderecekleri paralar, bu Bankaca, (Küçük sanat kredisi hesabına) kaydedilmek üzere Türkiye Halk Bankası A. Ş. ne nakledilir ve bu paralara vâdeli mevduata tatbik olunan en yüksek nisbet üzerinden faiz yürütülür.

Bu krediden istifade etmek için işçinin yurda avdet ettiği tarihte küçük sanat kredisi hesabında 5 bin lira birikmiş olması şarttır. Bu kredinin vâdesi 5 yıl ve faizi yılda % 7,5 dur.

Ana para ve faizleri ikraz tarihinden itibaren bir yıl sonra başlamak üzere yıllık taksitlerle ödenir.

Bu kanuna göre her işçiye ancak bir defaya mahsus olmak üzere küçük sanat kredisi verilebilir.

C) Yurda dönüşlerinde bu maddede yazılı hesaplarında döviz karşılığı asgari 5 bin lirası bulunmayan işçilerle, kredi almaktan vazgeçenlerin hesaplarındaki mevcut paraları hakkında üçüncü madde hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı?

İSMET SEZGİN (Aydın) — Sayın Başkan müsaade ederseniz komisyona bir sual sormak istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Sezgin, yalnız sizden bir istirhamım olacak, Zapta geçmesi bakımından lütfen kürsüye gelip sorunuz.

İSMET SEZGİN (Aydın) — Efendim, konut kredisini ifade eden dördüncü maddeye Sayın Ali Dizman arkadaşımız tarafından verilen bir takirle kabul edildiği şekilde Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketinin aracılığı ile işçilerin tesis kredisinden faydalanma konusu da ithal edilmiş bulunmaktadır. Maddeye ithal edilen bu konunun mekanizma olarak ne şekilde işliyeceğini Sayın Komisyonun izah etmelerini rica edeceğim.

BAŞKAN — Komisyon.

BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI ALİ ŞAKİR AĞANOĞLU (Trabzon) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar, Sayın Arakadaşımız İsmet Sergin'in sormuş olduğu husus üzerinde durulacak bir konudur.

Hariçte kazandığı parayı döviz olarak biriktirip Türkiye'ye geldiği zaman bundan bir küçük sanat teşebbüsü kurmak isteyen işçimiz, nasıl istifade edecek? Kanun tasarısında tesbit edilmiş olduğu gibi en az 5 bin lira biriktirmiş olan bir işçimiz Türkiye'ye döndüğünde bu kendi parasını alacak ve buna ilâveten Türkiye Halk Bankasından beş bin liraya kadar bir kredi talebedecektir. Kredinin kullanılması, Halk Bankasının küçük sanat erbabına vermiş olduğu kredinin kullanılış tarzına uygun olacaktır.

Şimdi bir işçimiz yurda dönüşünde, bir küçük sanat teşebbüsüne girmek isterse buna göre hariçte tasarrufunu artırır ve dönerken de bir atölyede, bir tezgâhta istihsâl teşebbüsünde kullanacağı alet ve edavatı beraberinde getirir. Yurda döndükten sonra yurdumuzun her hangi

bir şehrinde veya kasabasında bir sınıai teşebbüse girmek isterse Türkiye Halk Bankasına müracaat edecektir. Ve Bankanın usullerine göre beş bin liraya kadar bir kredi alıp kullanılabilecektir. Kanunda esaslar bu şekilde tesbit edilmiştir. Ayrıca yine bir maddede bu kredilerin nasıl kullanılacağına dair Milaye Bakanlığınca, Türkiye Emlâk Kredi Bankası ve Türkiye Halk Bankası temsilcilerinden müteşekkil bir heyet, bir yönetmelik hazırlıyacaktır. Teferruatı bu yönetmelikte tesbit edilecektir.

İSMET SEZGİN (Aydın) — Yani bu, esasen yurt dışında çalışıp memleketimize gelen işçilerin Halk Bankasından beş bin lira kredi almaları için hazırlanmıştır, öyle mi?

ALİ ŞAKİR AĞANOĞLU (Devamla) Evet. Hariçte tasarruf yapmalarını bu suretle teşvik ediyoruz, o tasarrufunu asgari beş bin lira olarak Türkiye'ye intikal ettirdiği takdirde kendisine tercihan bir kredi sağlamış olacaktır.

İSMET SEZGİN (Aydın) — Bu kadar basit bir konu için madde metnine bu kadar komplike bir hüküm almaya lüzum var mıydı Bunun mer'i mevzuatla halline imkân yok muydu?

ALİ ŞAKİR AĞANOĞLU (Devamla) — Mer'i mevzuat bu maddede tesbit edilen hususları ihtiva etmez. Bunlar 5 sene vâde, krediyi aldığı tarihten bir sene sonra başlamak üzere yıllık taksit ve % 7,5 faiz gibi işçi lehine hükümleri ihtiva etmektedir. Cari mevzuatta 5 sene vâde yoktur. Bankanın usullerine göre bu vâde bir sene olabilir, iki sene olabilir; fakat burada 5 sene vâde ve 5 taksidi ihtiva ediyor. Faiz % 7,5 olarak tesbit ediliyor, bunlar işçilerimizi teşvik edecek lehlerine hükümlerdir.

İSMET SEZGİN (Aydın) — Eski bir bankacı olan zatiâliniz bu fıkranın işliyeceğine dair kanaatiniz var mıdır?

ALİ ŞAKİR AĞANOĞLU (Devamla) — Kanaatim vardır, arz ederim. Teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Dizman.

H. ALİ DİZMAN (Tokat) — Muhterem arkadaşlarım, yüksek ilgileriniz, ile küçük sanat kredisi de kanun metnine dâhil edilmiş bulunmaktadır. Ancak, şimdi okunan metinden öğrenmekteyiz ki, bu krediyi Komisyon ancak beş bin lira olarak tesbit etmiş bulunmaktadır. Mesken kredisinde beş bin lira biriktirene 40 bin lira

kredi veriyor. Ama bir istihlal vasıtası olacak işletmeye, beş bin lirasına karşılık sadece beş bin lira kredi veriyor. Aradaki fark sekiz mislidir. Evet beyan ediliyor ki, küçük işletme sahibi olacak kişi zaten bir kısım işletme vasıtalarını oradan getireceğine göre, Türkiye'de mesken kredisinde olduğu gibi büyük bir rakam olan kırk bin lira civarında para vermeye lüzum yoktur, denilmektedir. Ama malzemelerini oradan dahi getirmiş olsa, onun beşbin liraya binasını tesis etmesi veya Türkiye'den alacağı ufak tefek malzemeleri temin etmesi mümkün değildir.

Bu sebeple beşbin liranın hiç olmazsa yirmi beşbin liraya çıkarılmasını teklif ediyorum. Bununla ilgili iltifatlarımıza mazhar olursa zannedirim bu şekilde ithal ettiğimiz müessese gerçekten faydalı bir duruma ancak o zaman girebilecektir. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun Komisyon.

BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI ALİ ŞAKIR AĞANOĞLU (Trabzon) -- Çok muhterem arkadaşlarım, söz konusu küçük sanat kredisidir. Küçük sanat, bir şahsın, şahsan, emeğini değerlendirdiği, nihayet yanında bir - iki işçi çalıştırabildiği küçük bir teşebbüstür. Türkiye Halk Bankasının kredi sağladığı bu küçük sanat erbabına zaten küçük ölçülerde krediler verilebilir. Kredinin ölçüsü arttığı zaman bu, küçük sanat olmaktan çıkar, bir sanayi haline gelir. Diğer taraftan konut kredisinde halen tatbik edilen ölçüler vardır. Yurt içinde çalışan işçilerimiz de diğer vatandaşlarımız gibi bankanın yapı tasarrufu hesabında on bin lira biriktirmek suretiyle kırk bin liraya kadar kredi alıp mesken sahibi olmaktadır. Bu borç ödeninceye kadar bu konut Türkiye Emlâk Kredi Bankasına ipotek edilir. Bu teminat bakımından sağlamdır. Küçük sanat kredisine elâstiki bir kredidir. İstihlal teşebbüsüne hemen geçiş çalışması, bunun verimlendirilmesi icabeder. Çünkü, yıllık taksitlerle bunu ödiyecektir. Teminatı konut kredisinde olduğu kadar sağlam değildir. Bir işçinin yeni bir teşebbüse girerken büyük bir sermayeyi kullanabilecek bir durumda olmadığını da kabul etmek lâzımdır. O bakımdan sayın arkadaşımızın teklif ettiği 25 bin lira, gerek miktar itibarıyla Türkiye Halk Sandığının altından kalkamayacağı meblâğa çıkması itibarıyla, gerek teminat bakımından, gerekse mevzu ve muhatabı bakımından beş bin liraya karşılık yirmibeş bin lirayı sağlamak büyük

mali külfetlere yol açabilir. Maksudumuz bugün vatan haricinde bulunan bir işçinin daha çok tasarrufa teşviki sureti ile bu tasarruflarını döviz olarak Türkiye'ye getirmesine ve ilerde kendisinin bir iş yapmaya şahsan bir teşebbüse girmesine imkân hazırlamaktır. Bu küçükten başlayabilir. Eğer işini geliştirirse bu kanunun dışında Türkiye Halk Sandığının kendi mevzuatı ölçülerinde krediler sağlayabilir. Onun için 5 bin liralık ölçü içinde kalınmasını uygun bulmaktayız. Muhterem Heyetinize arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Altınsoy.

MEHMET ALTINSOY (Niğde) — Muhterem arkadaşlar, kanunun tümü üzerinde fikirlerimizi arz ederken bu tedbirin bir yan tedbir olduğunu, esaslı bir faydası bulunmayacağını arz etmiştik. Maddelerinde de görüyoruz ki, kendisinden beklenen faydayı vermekten uzak bir istikamette kanun gelişmektedir. Bir taraftan mesken kredisini açıyoruz. Dışardaki işçilerimizi teşvik edip Türkiye'de mesken sahibi olmaları için tasarrufa davet ediyoruz. Diğer taraftan 4 ncü madde ile kanaatimizce mülkiyet hakkını tahdideden, takyideden birtakım hükümler koyuyoruz. Gayrimenkullerin boreu bankaya tamamen ödenmeden satışını - yanlış anlamamışsam - dördüncü madde yasak ediyor. Halbuki Emlâk Kredi Bankasının cari mevzuatına göre kredi verilen gayrimenkul ipotek olarak alınır ve borç da gayrimenkulü takibeder. Maliki kim olursa borç da oraya intikal eder. Halbuki burada, sanki bir hibe de bulunmuş gibi, ipotek edilen gayrimenkulün boreu tamamen ödenmedikçe satışı yasak edilmektedir. Bu hüküm, bu kanundan temin edilmesi düşünülen faideyi geniş miktarda, kanaatimizce, tahdidetmekte, selbetmektedir.

Bu sebeple dördüncü maddeden bu tahdidin çıkarılmasının lâzımgeldiği kanaatindeyiz. Bu yolda bir taktırime var, kabul buyurulmasını istihlal edeceğim.

Ayrıca küçük sanat erbabı için yatırılan beş bin liraya karşı verilecek beş bin lira kredi bugünkü tezgâhların, Türkiye'deki küçük sanat erbabının tezgâhlarının, Türkiye'deki bedeli bakımından hiçbir şey ifade etmemektedir. Halbuki, muhterem Komisyona hatırlatmak isterim; Halk Bankasının bu mevzuda açılmış kredisine vardır. Bu da küçük sanat erbabı için her hangi bir alet, edevat ve tezgâhı düzmek için 25 bin lira olarak tesbit edilmiştir. Bu hususta bir çok mua-

meleler de yapılmaktadır. Hiç değilse bunun beş bin liraya karşılık 25 bin liralık kredi açılması suretiyle tashihi bankanın öteden beri yapagelmekte olduğu usule de uygun olacaktır. Aksi halde beş bin lira ile küçük sanat erbabının temin edebileceği hiçbir tezgâh Türkiye'de mevcut değildir.

Bu hususta da bir takririm var, kabul edilmesini istirham ederim, hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Savacı.

SABAHATTİN SAVACI (Gümüşane) — Tasarımın ilk şeklinde ikraz hesabının değiştirilerek 3 kısma bölünmüş şeklini şimdi okudular, muttali olduk.

Muhterem arkadaşlarım, değişen bu şekil esas itibariyle mevzuun cazibesini azalttığı gibi, tatbik kabiliyeti de yoktur. İki nokta üzerinde duracağım. Mesele, dışarıda kazanılan dövizlerin Türkiye'ye aktarılmasında bunu aktarana bir fayda sağlamasıdır. Bu cazibe kendiliğinden kaybolmaktadır. Tatbik kabiliyeti yoktur, dedim.

Muhterem arkadaşlarım, Halk Bankasının bir ikraz tatbik şekli vardır. Bunun dışında bir ikraz yapmak ve dışarda çalışan kimsenin tasavvurunu realize etmek bankanın halen tatbik etmekte olduğu usullere uymayabilir. Şimdi Banka bir defa A, B, Grupu tesbit etmiş bulunuyor. A grupuna kredi veriyor, küçük sanat olarak, B grupunu da krediden mahrum etmiş bulunmaktadır. Şimdi bir kere önümüze bu engel çıkmaktadır. Banka hangi esaslara göre ayırarak böyle (A), (B) grupu diye bir tatbikata gitmiştir? Banka bunu plânlamanın kendisine yapmış olduğu tavsiyeye uyarak, şu hususlardaki sanatlar daha prodiktiftir ve bugünkü memleket ihtiyacına tetabuk etmektedir, bunlara kredi vereceksin. Fakat plânlama umumi olarak bunu düşünmektedir. Bunun dışında telâkki edilen (B) grupu taleplerine şimdilik cevap vermiyeceksiniz. Şu halde (B) grupuna dâhil olup da kredi almak talebinde bulunan dışarıda çalışan bir işçi bankanın bu imkânlarından, arz ettiğim gibi, istifade edemeyecektir.

Muhterem arkadaşlarım, bu ayırma şeklinin daha evvel ikraz hesabı şeklinden daha mütekâmil değildir, daha dardır. Eski yani bundan evvelki metinde kanun ikraz hesabındaki esas burada toplanmaktadır. İkraz hesabında bu üç şeklin, dördüncü, beşinci altıncı şekline de imkân vermektedir. Binaenaleyh elâstiki olan eski

üçüncü maddenin bu mevzuun yürümesi bakımından daha faydalı olacağı kanaatini taşımaktayım. Yeni teklif edilen, Ali Dizman arkadaşımızın teklifiyle Komisyonun yeniden ele almış olduğu şekil kabili tatbik değildir ve bu istikametteki tasavvurumuzu realize edecek kuvvette değildir. Bendenizin kanaati odur ki, bu şekle bölmekten, böyle üç kısma bölmekten ziyade eski ikraz hesabım aynen muhafaza edip bunu yürütmenin daha münasibolacağı kanaatindeyim. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Öktem.

NACİ ÖKTEM (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, memleket dışında olan işçilerimiz için Hükümetin getirmiş olduğu kanunu dikkatle okudum. Dışarıdaki işçilerimize böyle bir kanunu hazırlamakla Hükümete müteşekkîr olmalıyım. Çünkü bir taraftan memleket dışında memleket hasreti çekerken, bir taraftan da memleketin içinde kendisine hazırlanan yepyeni bir kanun, bir konut kanunu, diğer taraftan kendilerine küçükte olsa bir sanat kredisi açmakla büyük bir hüsnüniyet gösterilmiştir. Hakikaten takdire şayandır. Kanaatim odur ki, 4 neü maddeyi arkadaşımın anladığı mânada anlamıyorum. Çünkü 4 neü maddede, elbette ki, bir insan yapılan evin borcunu ödemedi bir başka yere devredemez. Aslında eğer böyle bir müsamaha gösterilirse yarın borcunu ödemedi bu bina elden ele dolaşır ve nihayet bir çıkmaza girer. Aslında doğrudur. Çünkü böyle bir şeyi serbest bırakmak kanaatimece doğru olmaz. Bunu öder, mal sahibi olur. Ondan sonra ne isterse yapar.

Beş bin lira kredi verilmesine gelince muhterem arkadaşlarım, bir insana taşıyacağı yükten biraz fazla yük yüklenirse o insan çöker. Eğer bu şahsın şahsi kredisi veya başka türlü envali yoksa, ona 25 bin liralık kredi verdiğimiz zaman o insan da çöker. Demek oluyor ki, kredi ne kadar fazlalaşırsa bu arkadaşımız o kadar açılacaktır. Ve ilerde bu yükü taşıyamayacaktır, iflâs edip gidecektir. Şu halde ne yapmak lâzımdır? Öyleyse beş bin liralık krediyi verirsek ona göre kendisini ayarlayacaktır ve ilerde her sene dönümü artacak parasıyla devamlı iş çevirecektir. 25 000 liralık krediyi aldığı takdirde 25 000 liranın altından kalkamayacaktır. Kanaatim odur. Hükümetin getirmiş olduğu teklif güzeldir ve dün de Ali Dizman arkadaşımızın verdiği değişiklikle bu kanunun

kabul edilmesinde fayda vardır. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Komisyon adına Sayın Ali Şakir Ağanolu.

BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI ALİ ŞAKİR AĞANOĞLU (Trabzon) — Çok muhterem arkadaşlar, konut kredisi üzerinde biraz daha izahat vermek üzere söz almış bulunuyorum, özür dilerim. Halen Türkiye Emlâk Kredi Bankasının yapı tasarrufu hesabı şu şekilde işlemektedir; 10 bin lira yapı tasarrufuna yatırmış olan bir vatandaş muayyen bir müddet sonra sırası gelince yüzde beş faizle, bunun 4 misline kadar yani 40 bin liraya kadar bir mesken kredisi almaktadır. Bu kredi yüzde beş faizlidir. Bunun yüzde 35 i 11 sene, diğer yüzde 65 i 20 sene vâdelidir. Ve bu kredi ile temin edilen bir mesken 10 sene satılamaz. Eğer bu müddet içersinde satılırsa borcun tamamı muacceliyet kesbilmektedir ve cari faizleriyle borcun geri kalan kısmı geri istenmektedir. Halbuki yurt dışında çalışan işçilerimizin muayyen miktarda tasarruflarını sağlamak suretiyle, yurda döndüklerinde, bu kanun gereğince sağlayacakları kredi, bu maddede sarahatle belirtilmiştir. Yapacakları tasarrufların 4 katına kadar, meselâ 7 500 lira biriktirmişlerse 30 bin liraya kadar, 10 bin lira biriktirmişlerse 40 bin lira kredi alacaklardır. Ve bu kredi % 2 faizlidir. Çok düşük faizlidir. Bu cazip durumu dolayısıyla binayı yapıp satmak isteyenler olabilir. Bu bakımdan bir tahdit konulmasında fayda vardır. Bunu arz ederim.

Maddenin tedvin edildiği şekilde kabul buyurulmasını istirham ediyorum, efendim.

BAŞKAN — Sayın İlyas Kılıç.

İLYAS KILIÇ (Samsun) — Muhterem arkadaşlarım, dışarda çalışan Türk gücünün karşılığı kazanmış olduğu dövizlerin memlekete dönmesi için Hükümetin ve Hükümetin yardımcısı olan arkadaşlarımızın göstermiş olduğu çabaları takdir etmemek mümkün değildir. Bütün dünya milletlerinin istifade etmiş olduğu bu yoldan bir taraftan işçilerimizin kalifiye bir hale gelip teknikleşmesi için istifade ederken diğer taraftan ellerine geçmiş olan dövizlerin memlekete muhtelif yollardan dönmesi çarelerini aramak bizim gibi mesuliyet mevkiinde olan insanların birinci derecede vazifeleri meyanındadır. Bu maksatla konut kredisi üzerinde Hükümetin göstermiş olduğu cömertlik yanında

birtakım teknik bilgilerle memlekete dönmesi kabul edilecek işçi arkadaşlarımızın memlekete döndükten sonra köylerine gidip ziraatten ziyade öğrenmiş oldukları teknik bilgileri teknik sahada kullanmak suretiyle hususi teşebbüste birer teşebbüs sahibi olmaları elbetteki onların tabii haklarıdır ve bu yolda gayret sarf edeceklerdir. Takdir edersiniz ki, bir dükkânı dahi tutmaya teşebbüs ettiğiniz zaman iki - üç bin lira peşin para vermek mecburiyetinde kalıyorsunuz. Kaldı ki, beş bin lira ile böyle bir dükkânı teçhiz etmek, bunun malzemesini almak, açmak ve işletmek elbetteki mümkün olmayacaktır ve zordur. Ben bu hususta orta bir yol bulmak için muhterem komisyondan ve ilgili arkadaşlarımızdan şu hususu rica edeceğim: 25 bin lira gibi bir krediyi vermek suretiyle daha işin bidayetinde büyük bir borcun altına girmesinin kendisi için ileride tehlikeli olabilecek bir işçi arkadaşımıza 10 bin lira civarında bir kredi verilmesi ve bu kredi ile beraber işe küçükten başlayıp işi inkişaf ettikçe esasen kredisini alacak olduğuna göre, her iki taraf için bir hal çaresi olacağı kanısında bulunarak bu maksatla daha evvel Başkanlığa bir önerge takdim etmiştim. Lâtfedip bu önergeyi kabul ederseniz tahmin ediyorum ki orta yol bulunacak, arkadaşlarımız, daha hevesli olarak para artırmak istikametine yönelecekler, hem Hükümetin dediği olacak, hem de arkadaşların savunmuş oldukları fikirlerin ortası bulunmuş olacaktır, hürmetlerimle.

SABAHATTİN SAVACI (Gümüşane) — Sayın Başkanım bir sorabilir miyim?

BAŞKAN — Komisyon burada değildir.

NAZMİ ÖZOĞUL (Edirne) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Bir dakika, Sayın İnceleler'i çağırırım, ondan sonra size söz vereyim.

RAHMİ İNCELER (Çankırı) — Muhterem Reis, muhterem arkadaşlar, dışardaki işçilerimizin hakikaten vaziyetlerini düşündüğü için Hükümete teşekkür etmek lâzımdır. Fakat bu kanunun esas esprisi malûm olduğu üzere işçilerimizin kazanmış olduğu paraları memlekete getirmek ve ondan döviz olarak faydalanmaktır. Hemen şunu ilâve edeyim ki, giden işçilerimizin yüzde doksanı günlük nafakalarını temin etmek için ve burada iş bulamadıkları için Avrupa'ya gitmekte-

dirlir. Bunların paralarını mesken kredisi olarak bir fonda toplamak ve onları teşvik etmek elbette ki, düşünülen en iyi bir yoldur. Fakat bunun yanında sanayi kredisi de dördüncü maddede konuluyor. Bu çok azdır arkadaşlar. Ev kredisi için 40 bin lira verilirken sanayi kredisi 5 bin lira verilirse elbette ki, burada bir nisbetsizlik olur. Zaten biz öteden beri, asırlar boyunca memlekette sanayie ehemmiyet veremediğimiz için sanayimiz bu hale gelmiştir. Bugün de millet olarak Avrupa kapılarında iş aramak mecburiyetindeyiz. Şimdi, 5 bin lira hiçbir kıymet değildir, arkadaşlar. 5 bin liraya bir tek motoru, bir tek tezgâhın motorunu dahi alamıyorsunuz. Bu 5 bin lira ile ne yapabilirsiniz? Zaten beş bin lira da hepinizin malûm olduğu üzere Halk Bankası tarafından 6 ay vâde ile verilir. Şimdi tesis kredisi 25 bin liraya çıkartılırsa ve nasıl Emlâk ve Kredi Bankası bu krediyi verdiği zaman gayrimenkulü ipotek ediyorsa, 25 bin liraya kadar tesis kredisi verdiği zaman, - zaten Halk Bankasının mevzuatında zannediyorum bu vardır - bu tesisleri ya ipotek yapar, yahut da mülkiyeti muhafaza kaydıyla bir riske girmemek için bunları bir esasa bağlar.

Onun için bir de önerge verdik; bu kredinin de inşaat kredisine muvazi olarak 25 bin lira esas kabul edilirse, her halde oraya giden işçilerimizin sanata heveslerini ve sanatkâr olmalarını temin eder ve belki de yüzde 5 dahi olsa üçü - beşi bir araya gelmek suretiyle, 25'er bin liralık kredi almak suretiyle bu memlekette 100 bin liralık tesisler kurabilirler. Bu bir teşvik mahiyetinde olacaktır. Zaten esasen kanunun esprisi de parayı içeriye sokmaktır. Belki yüzde bir, beşyüzde bir dahi olsa, bunda fayda mülâhaza ediyoruz. Bu yöndeki önergemize iltifat buyurmanızı istirham ediyorum.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Özoğul.

NAZMÎ ÖZOĞUL (Edirne) — Muhterem arkadaşlarım, küçük sanat kredisini yirmibeşbin lira mı yapalım, beşbin lira mı yapalım, bunun münakaşasını yapıyoruz. Dışarıda çalışan işçiler eğer memlekette bir tesis kuracaksa, orada parasını bu noktaya teksif edecektir. Bugün halen elimizde Halk Bankasının küçük esnaf kefalet kooperatiflerine tahsis ettiği 25 bin rakamı mevcuttur. Biz eğer beşbin, 10 bin gibi rakamlar üzerinde durursak, bu beşbin, 10 bin gibi rakamlarla eğer

bir tesis kurmaya imkân olsaydı, bugüne kadar Halk Bankası 5 - 10 bin rakamı üzerinde duracaktı. Bugün için böyle bir tesisi 5 - 10 bin liraya kurmak imkânı yoktur. Bu bakımdan, 25 bin lira evvele tecrübe edilmiştir. Zaten dışarıda çalışan kalifiye işçiler ancak memlekete gelince tesis kurmayı düşüneceklerdir. Yoksa muhtelif şekilde çalışan, meselâ maden işçisi olarak çalışan işçilerimiz belki bunu düşünmeyecek, konut kredisine gitmeyi düşünecek, hattâ bâzı işçilerimiz yine belki bunu düşünmeyecek, memlekette bulunan yardıma muhtaç yakınlarına para göndermeyi düşünecektir. Binaenaleyh, eğer biz hakikaten dışarıdaki dövizin Türkiye'ye gelmesini düşünüyor isek ve bunu teşvik etmek istiyorsak, evvele Halk Bankasında tecrübe edilen rakam üzerinde durmak lâzımdır. Gelen zat tesisi kurabileceğini bankaya muayyen vesikalarla tevsik edecektir; ondan sonra bu krediyi alacaktır. Binaenaleyh, 25 bin liranın kabulü uygundur. Beşbin, onbin lira gibi rakamlar üzerinde durulduğu takdirde zannediyorum ki, yalnız tesislerin kurulması değil, bu paranın da dışarıdan Türkiye'ye gelmesine yani döviz gelmesine yardım etmiyecektir. Bu kanaatle yirmibeşbin liralık önergenin kabulünü saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Çelikbaş.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Muhterem arkadaşlarım, bendeniz de küçük sanat kredisinin haddinin beşbin değil, yirmibeşbin lira olarak tesbiti üzerinde konuşmak istiyorum. İki yıldan beri Türkiye Halk Bankası Büyük bir muvaffakiyetle küçük sanat erbabına yirmibeşbin lira vermek suretiyle ufak tesislere sahip kılma yolunda bir çalışma yapmıştır. Ve bu vilâyetlerde birer ikişer, örnek mahiyetinde tatbik edildiği için küçük sanat erbabı arasında ciddi bir alâka görmüştür. Yabancı memleketlerde çalışan işçilerimiz aynı zamanda orada teşebbüs kabiliyetini de kazanarak gelecekler buraya. Yalnız sahalarında meselelerini artırmak, kalifikasyon kazanmak hususu ile yetinmeyecekler, şartlar elverişli yeni bir teşekkülün sahibi olmak suretiyle birer küçük işveren haline geçebileceklerdir. Ve bunların memlekete dışarda öğrendiklerini birtakım cihazlarla takviye etmek suretiyle istihsal hayatına atılması, konut sahibi olmalarından çok daha ilerde millî ekonomi için bir kazanç olacaktır. Tatbikatta bunu elbette banka bu krediye tâlibolan işçi-

nin işi ne ölçüde realize edebileceğini hesaba katarak verecektir. Bunu otomatikman alacak değil elbette. Memleketimizde bankacılığın en büyük noksanı teşebbüse kredi açmamasıdır. Bizim bankalarımız, yabancı mütehasşislar da yaptıkları etütlerde bize göstermişlerdir ki, sadece sermayeye kredi açarlar, teşebbüse kredi açmazlar. Bu bir fırsattır memleket için. Dış âlemde yıllarca kalıp çalışan işçilerden öyeleri çıkabilir ki, cüzi bir sermaye ile memlekette küçük müteşebbis ve bilâhara büyük müteşebbis haline belebilsin. Bu katiyen muhal olmayacak, muhakkak memleketimizde tahakkuk edecektir. Dışarıya gitmeden dahi bazı kabiliyetli işçilerin iş hayatına girip işçilikle başlayıp ve zamanla müteşebbis haline geçtiğine dair bir yığın memleketimizde misal vardır. Dışarda çalışan işçilerimizin üstelik kazanacağı birtakım müktesebat, onların memleketimizde ufak işlerde teşebbis sahiibi olmalarını teşvika medar olacak bir kredi olacaktır ve bu bakımdan memleketimizde esasen muvaffakiyetle yürütülen bir tatbikatın devam yolunda genişçe ve muvaffakiyetli adım atmak imkânını bu verecektir. Ben de bu takririn lehinde oy kullanmanızın memleket menfaati için isabetli olacağı kanaatini taşıdığımızdan fikirlerimi arz etmeye çıktım. Takrir millî ekonomiye büyük kazançlar sağlamak imkânını veren bir yol açacaktır. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Bolak.

AHMET AYDIN BOLAİK (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlarım, gerek Sayın Çelikba'nın, gerek Sayın Nazmi Özoğul'un konuşmalarını dinledikten sonra sanki elimizde harcamıya müsait bir para stokunun bulunduğu ve mevcut stokun en isabetli hangi tarzda harcancası lâzımgeldiği istikametinde bir tartışmanın içinde bulunduğumuzu zannediyor insan. Daha elimizde para yok. Dışarda iktisabedilen bu dövizler memlekete ne suretle getirilebilir, bunu nasıl cazip hale getirebiliriz diye birtakım muvazaalı da olsa, yabancı ahitlerimizi, dış anlaşmalarımızı birtakım muvazaalı imkânlarla zorlayarak bu paraları memlekete cebetmenin çaresi içindeyiz. En cazip çare olarak da mesken kredisi diyoruz ve küçük sanat erbabına da bir işletme kredisi olsun diyoruz ve bunun için de bütçeden Emlâk Kredi Banka-

sına bir yük tahmil ediyoruz. Sırf dövizlerin hatırı için.

Şimdi durumunu yakinen bildiğimiz, kendisine tevdi edilen sermayeyi tüketmiş ve esnafa kredi açmaktan vazgeçiniz, bir banka hüviyetini dahi kaybetmiş, Bankalar Kanunu hakkında tatbik etseniz derhal kapatılması lâzımgelen bir halk bankasına, getireceği her paranın üç misli tutarında bir külfeti rahatça tahmil ediyoruz. Benim bu takrir karşısında Sayın Melen'in (ki zannediyorum bir teşekkül olarak Ticaret Bakanlığına bağlı Halk Bankası; ama hakkında malûmatları vardır.) Sayın Melen'in evvelâ Halk Bankasının malî durumu hakkında biraz izahat vermesini istirham ediyorum. Bu banka bu yükü çeker mi, çekmez mi? Haydi bu paranın dörtte birini getirdik, geri kalan dörtte üçünü bu banka verecek. Evvelâ bu bankanın takviye edilmesi lâzım ki bu işi yapsın. Bu kanunu böyle çıkarırsak ve adam da yarım beşbin lira gönderirse, sonra bu Halk bankasını nasıl besleyip de işi yürüteceksiniz? Bu bir.

İkincisi; yine aynı noktayı arz etmek isterim. Dün arz ettim Sayın Bakan bunun imkânsız olduğu istikametinde cevap lütfettiler. Mademki böyle düşünüyorsunuz, küçük işletmeler tesisini düşünüyoruz, (Sayın Çelikbaş haklıdır, Türkiye'de işletmeye vermezler de sermayeye kredi verirler.) Lütfedip sabit sermayeler olarak avadanlık getirmelerine imkân veriniz. Avadanlıkları tesbit ediniz. Torna tezgâhı getirirseniz içeriye kolayca sokarsınız, deyiniz. Geldiği zaman aldığı parayla ne alacaksa onu getirsin, buna imkân veriniz. Orada öğrendiği, tatbik ettiği sanatının Türkiye'de icrasını mümkün kılacak malzeme getirmesine imkân veriniz. O halde imkân vermedikten sonra beşbin lira göndertiniz, 15 bin lira da buradan kredi veriniz. Kredi verecek müessesenin imkânı kalmamış, mevduat seyrine bakıyorsunuz berbat, bir mevduat bankası olmaktan çıkmış. Piyasayı seyrine bakıyorsunuz, piyasa bankası olmaktan çıkmış, ismi üzerinde Halk Bankası; fakat halkla münasebetleri kalmamış, malî kaynaklarını tüketmiş bir bankaya yeniden bir külfet yüklememek lâzımdır. Böylece öyle anlaşılıyor ki, işin esasını kaybettik, teferruata girdik.

Sayın Bakan evvelâ lûtfetsinler, bu durumu bilelim, vicdan rahathığı ile reyimizi vereyim. Yahut da çok Sayın Çelikbaş'ın fikrine iştirak edelim. Fakat bu imkânı hazırlayan çareleri düşünelim. Beni mâzur görünüz efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

MALİYE BAKANI FERİD MELEN (C. Senatosu Van Üyesi) — Muhterem arkadaşlarım, Halk Bankası eliyle verilecek bu kredide aslında büyük müşkülât mevcuttur. Bu sebeplerdir ki, Hükümet teklifinde bu yoktu. Düün Yüksek Meclis bu takrir üzerine kabul buyurdu. Yalnız benim ricam bunun ölçülü bir halde tutulmasıdır. Arkadaşlarımızın da izah ettikleri gibi, Halk Bankası esasen kendisine kanunlarla verilmiş olan vazifeleri yeteri kadar ifa edememektedir, kendisine verdiğimiz fonlar kâfi gelmemektedir. Filvaki bu defa yeni bir kanunla 150 milyon lira daha artırılmıştır sermayesi. Fakat Halk Bankasının karşısında bulunan zümre, büyük bir kütledir ve kredi ihtiyacı büyüktür, yüz binlere varan esnafın. Binaenaleyh bunlara kredi vermek üzere kurulmuş olan müesseseye verdiğimiz fonların bir kısmını bu şekilde bu mevzuu tahsis edersek o vakit başka bir zümre bundan zarar görür. Bundan dolayıdır ki, mademki bu miktar Büyük Meclisimizce kabul edilmiştir, hiç olmazsa on bin lira gibi mutedil bir hadde tutulursa o vakit Halk Bankası da bunları vermek imkânı elde eder.

İkinci nokta teminattır. Çünkü banka bunları bir teminat karşılığında verecek, sağlama bağliyacaktır. Ve büyük bir haddeki krediyi belki esnaf ve işçi bir teminat ta gösteremez. Bundan dolayı fiilen işlemez. Bu sebeple fiilen işlemlerini sağlamak içinde yine bunun mutedil bir miktarda tutulması ve bir arkadaşımızın teklif ettiği gibi, 10 bin lira gibi bir seviyede tutulması muvafık olur. Hüürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Giray.

NAFİZ GİRAY (Bitlis) — Muhterem arkadaşlarım, en mühim bir mevzu üzerinde konuşuyoruz. Esas gaye bâzı arkadaşlarımızın ifadesi gibi bankanın fonu meselesi değildir. Esas gaye, dışarda çalışan işçilerin elde ettikleri tasarrufu döviz olarak memlekete getirmesi ve ikincisi de orada kalifiye hale gelen işçileri burada boş bırakmamak ve ihtisas sahalarını artırmaktır.

Bankanın fonu keyfiyeti : Bu fon artırılabilir ve yükseltilebilir. Komisyon sözcüsü burada iki noktaya temas ettiler. Dediler ki: Mesken kredisine 40 bin lira veriyoruz. Ama bunun karşılığı vardır. Gayrimenkul ipoteklidir. Onun için veriyoruz. Fakat işletme ve esnaf kredisini karşılığı olmadığı için beşbin lira üzerinde duralım, dediler.

Muhterem arkadaşlarım, aynı kanunun 5 nci maddesi sarıhtir. Ne şekilde kredi vereceklerini, ne şekilde kredi kullanılacağını burada sarahatle belirtmiştir. Bu bakımdan her gelen işçiye karşılıksız olarak kredi verilmiyor; Çünkü bir yönetmelikle tâyin ediliyor. Beş bin lira ile veya on bin lira ile, diğer arkadaşların da belirttikleri gibi, bir dükkân dahi tutulamaz. Binaenaleyh, eğer bu arkadaşlara bir iş sahası açılacaksa, 25 bin liranın fazla olduğunu iddia ediyorlar, on beş bin lira vereceğiz, beş bin lira da kendi kredisidir, eder 20 bin lira. Bu 20 bin lira üzerinden gelen işçi iyi veya kötü bir iş yapabilir, bu, memleket için büyük bir servettir. Bu bakımdan Başkanlığa, bu miktarın 15 bin liraya çıkarılması için bir takrir veriyorum; kabul edilmesini istirham ederim.

BAŞKAN — Sayın Dizman.

II. ALİ DİZMAN (Tokat) — Muhterem arkadaşlarım; beş bin liradan kredi miktarının 25 bin liraya çıkarılması karşısında iki engel olduğu ifade edilmektedir. Birincisi teminat mevzuudur. İddiaya göre denir ki; mesken kredisinde evi ipotek yapmak suretiyle banka kâfi teminat elde eder. Ama küçük işletme teşebbüsünde böyle bir teminat yoktur. Bir defa zihniyetimizi kökünden değiştirmeye mecburuz. Teminatlı sahaya ev yapılacağına, teminatsız sahaya para yatırılmalı. Ama artık bugün dünyada hiçbir şekilde münakaşa kabul etmeyen istihsal artışı yoluyla milletler refaha eriştiklerine göre, istihsal artıracak sahalara paralarını yöneltmeye mecburuz. Türkiye'de teminatlı olduğu için beş yüz bin eve para dağıtılmaktansa teminatsız olarak bin iş sahasına para vermek, ama icabediyorsa bunlardan bir kısmının kaybolmasına razı olmak ve kaybolan kısmı gerekiyorsa bütçeden dahi karşılamak bana göre ev yaptırmaktan pek çok daha isabetli bir yol olacaktır. Bu itibarla teminat mevzuu üzerinden katıyen vazgeçmek lâzımdır. Bunun mümkün

mertebe formülleri bulunabilir. İllâ ev kadar sağlam teminat yoktur diye, paraların hepsini de batacak diye kabul etmek de caiz değildir. Oradan gelen şahıslar bir hevesle geleceklerdir, burada bir iş sahası tutacaklardır. Bunların illâ gelip de oradan da getirecekleri malzemele-ri Türkiye'de monte edip, krediyi aldıktan sonra dolandırıcılığa kalkacaklarını peşinen kabul etmek çok yanlış bir fikir olsa gerektir. Bu itibarla gerek Sayın Bakan ve gerekse sayın komisyon sözcüsü arkadaşımızın teminat hassasiyeti yersizdir kanaatindeyim.

İkinci Sayın Aydın Bolak'ın buyurduğu mevzudur. Malî imkân meselesidir. Her 5 bin lira yatırıma 40 bin lira mesken kredi verebilecek malî imkânı eğer bulabiliyorsak, her beş bin lira yatırıma 25 bin liraya kadar işletme kredisi ve tesis kredisi vermek imkânımız da var demektir. Eğer birinci imkân yoksa, ikinci imkân da yok demektir. Halk Bankasının durumu o kadar feci de Emlâk Kredi Bankasının durumu çok mu şaşaalıdır? Oda on bin liraya karşılık vereceği 40 bin lira üzerinde muhtelif değişiklikler yapmakta, eski taahhütlerini dahi bir buçuk seneyi dolduranlara veremeyip, puan mevzu ihdas ederek bir buçuk seneyi mümkün merteye iki - üç seneye çıkarma yolunu ara-maktadır.

Kaldı ki, Sayın Bakanın beyan ettiği şekilde Halk Bankasına bu bir yük de olmayacaktır. Zira fonun kaynakları ikinci maddede tasrih edilmiştir. Bunlar arasında gerek T. Emlâk Kredi Bankası, gerekse Halk Bankası kendi öz kaynaklarını bu mevzuda kullanacaklar diye bir madde yoktur. Burada deniyor ki;

«a) Hariçte çalışan işçilerin gönderecekleri dövizlerin cari resmî kur üzerinden hesaplanacak Türk Lirası tutarı;» yani gönderecekleri para.

«b) Maliye Bakanlığı Bütçesinde açılacak özel bir tertibe her yıl yeteri kadar konulacak ödenek;

c) tahsil edeceği taksit ve faizler;

d) Fonda biriken paraların faizleri ve sair gelirleri.»

Bunların içinde görüyorsunuz ki, gerek Emlâk Kredi Bankası, gerekse Halk Bankası zaten mesken kredisinde kendi kaynaklarını bu mevzuda kullanacak değildir. Bu itibarla bankaların hali acz içinde bulunduğu, bu itibarla bu

taahhütleri yerine getiremeyeceği iddiası varit değil. Bütçeye konulacak parayla ödenecektir. Her beş bin lira yatırıma 40 bin lira mesken kredisi vereceğimize 5 bin liraya karşılık 25 bin liralık işletme tesisi kredisi vermek bütçeyi de yükten kurtarır. Ve mesken kredisinde olan mahzurların daha azını tevli dedir. Bu itibarla 25 bin lirayı bir pazarlık mevzuu yapıp daha aşağı miktarlara indirmek suretiyle hem câzibesini kaybettirmek ve hem de bunu kullanılmaz bir hale getirerek bugüne kadar yaptığımız hatada ısrar edilmemesini bilhassa istirham ediyorum. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Seçkin.

İLYAS SEÇKİN (Ankara) — Pek muhterem arkadaşlar, dış memleketlerde çalışan işçi vatandaşlarımızın oradan tasarruf ettikleri küçük sermayelerin Türkiye'ye cari kur üzerinden transferini temin etmek ve avdetlerinde oradan hakikaten pek kıymetli bilgilerle döndükleri için burada iş ve teşebbüs sahibi olmaları imkânını sağlayacak bu kanun tasarısının kredi faslına müzakere ediyorum.

Muhterem arkadaşlarım, kredi 25 bin lira mı olsun, yoksa sayın komisyonun tensibettiği üzere on bin lira mı olsun, meselesi mühim değildir, 25 bin lira da olur, beş bin lira da olur, on bin lira da olur. İki şey mühimdir :

Birincisi; bu mekanizmayı işletecek olan Halk Bankasının malî imkânları, kredi imkânları eğer buna müsait değilse, biz çıkaracağımız kanunla ne kadar yüksek tutarsak tutalım; bile bile gerçekleşmeyecek olan bir şeyi kendisine vermiş oluruz, tahmil etmiş oluruz. Hakikaten Halk Bankasının kaynakları ve bu işe tahsis edeceği fonlar maddede zikredilen Sayın Ali Dizman arkadaşımızın bahsettiği fonlar öyle pek yüksek limitler üzerinden kredi açılmasına imkân verecek mahiyette değildir. O halde öyle bir şey yapalım ki, gerçekleşsinsin. Bir misâlini biliyorsunuz muhterem arkadaşlarım, Emlâk Kredi Bankası 4 sene evvel 10 bin lirayı bir sene bankada mevduat olarak tutan vatan-daşa emlak edinmesi için, kat edinmesi için, daire edinmesi için 40 bin lira kredi vereceğini ilân etti. Herkes müracaat etti, para yatırdı. 8 - 10 ay sonra farkına vardılar ki bu şekildeki taleplerin sonu yok. Ve bankanın bütün imkânlarını bu işe tahsis etseler bile bu istekleri kar-

şılamaya imkân yok. O halde bir puan sistemi kabul ettiler. 10 bin lira eğer 2 - 3 sene gibi bir müddet içinde banka nezdinde mevduat olarak kalırsa o puanı dolduranlara kredi verilir. Şimdi bunda o şart yok. Her 5 bin liralık dövizini Türkiye'ye transfer eden işçi vatandaş derhal bu tasarıya göre 5 bin lira ve arkadaşımızın tekliflerine göre de 25 bin lira kredi almak imkânına sahibolacaklardır. Şimdi her 5 bin lirayı yatırırsa 25 bin lira kredi vereceksiniz diye kanunen empozen bir maddeyi bankaya tahmil edersek bunun karşılığını da bulmamız lâzımdır. Bütçeden karşılarız deyince, işte o zaman işler değişir. Bütçeden karşılama imkânımızın hudutları sonsuz değil ki... Nihayet o bütçeyi de bu Meclis yapıyor ve bütçenin rakamlarını bağlarken Muhterem Meclislerin ne kadar büyük sıkıntı çektikleri hepimizce bilinen şeyler. Hudutsuz imkânlara sahibolan bir bütçe ile karşılaşacağımızı önümüzdeki yıllar kimsenin temin etmiyor. Kaldı ki, vâridat sağlama bahsinde teklif sahibi muhterem arkadaşlarımızın da pek cömert davranmadıklarını biliyoruz. O halde şöyle bir formül; beşbin lira getiren, üç veya beş misline kadar kredi alır. Belki onbin lira getirir efendim. 25 bin lira da yetmez. Gider bir vatandaş Almanya'da üç senede matbaacılıkta fevkalâde ihtisas sahibi olur; on, onbeş bin lira da sermaye tesis eder, Türkiye'ye getirir, Türkiye'deki tesisi için 40 bin liralık krediye ihtiyacı vardır. Bunu da vermek imkânını bulalım. 20 bin lira getirmişse üç mislinden almış bin lira kredi alsın, bunu bir limitle tâyin etmeye kanaatimizce imkân yoktur. Vatandaşın getirdiği kredinin, sermayenin buradaki ihtiyacı ile mütenasibolarak takdiri teşrii Meclislerin tesbit edemeyeceği faktörlerin tesiri altındadır. Hükümet, Bankalar Nâzım Komitesinin mütalâasını alır, etütler yaptırır, kredilerini, kontrollerini yaptırır.

Şöyle bir formül bulalım: «3 veya 5 misli miktarında kredi vermeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.» Gelen 10 bin lira ise üç mislisi 30 bin lira alır, 5 bin lira ise üç mislisi 15 bin lira alır, beş mislisi 25 bin lira alır. Miktarı tahdidetmiyelim. Hem daha çok buraya döviz gelir. Asıl mühim olan dışarıda, çalışan vatandaşlarımızın kazançlarını resmî kur üzerinden Türkiye'ye getirmelerini sağlamaktır. Aynı zamanda buna muvazi olarak Türkiye'de bir iş sahibi, bir mes-

lek sahibi, işletme sahibi kalmaktır, onun için bu kolaylıkları gösteriyoruz. Bunları burada rakamla ifade etmiyelim. 3 veya 5 misline kadar Hükümetçe tesbit edilecek nisbet üzerinden kredi verilir diyelim. Hükümet bunu 5 misline çıkardığı takdirde bunun karşılığını elbet bütçeden fonlardan temin etmeye, kendisi karar verdiği için, mecburdur. Şimli biz böyle kanun çıkarmış olmalıyız. Benim arzum bu 25 bin lira verir. Belki adamın 50 bin liraya ihtiyacı var, belki 10 bin liraya ihtiyacı var. Bunu getirecek olan, Türkiye'ye transfer edecek olan sermayeden Türkiye'deki ihtiyacı karşılaştırıp bir nisbet dâhilinde tanzim etmeyi Hükümete vazife olarak verelim. Meclis bir rakam üzerinde ısrar etmesin, bizim arzumuz bu. Bu yolda da bir takrir takdim ediyorum. İltifatınızı bilhassa istirham ediyorum.

BAŞKAN — Yeterlik önergesi vardır. Daha evvel Sezgin ve Arar arkadaşlarımız söz istemişlerdir, ama yeterlik önergesini okutmak mecburiyetindeyim.

Millet Meclisi Başkanlığına

Yurt dışında çalışan işçilere kredi sağlanması hakkındaki kanunun görüşülmekte olan maddesi üzerindeki konuşmanın yeterliğinin oya arzını teklif eylerim.

Ibrahim İmirzaloğlu
Ankara

BAŞKAN — Yeterlik önergesi aleyhinde Sayın Arar.

KÂZIM ARAR (Çankırı) — Muhterem arkadaşlar, gerçekten çok mühim bir konu üzerindeyiz. Daha evvel konuşan arkadaşlarımız, Hükümet, Komisyon çeşitli rakamlar üzerinde durdular. Son olarak konuşan Sayın Seçkin arkadaşım da bir seyyaliyet vermek suretiyle daha geniş imkânlar sağlamak yolunu tercih ettiler. Bu derece çeşitli noktayı nazarların henüz bir araya gelmediği şu anda kifayet takririnin yersiz olduğuna kaanım. Kifayet takrirleri bir konu üzerinde konuşan hatiplerin aşağı - yukarı birbirine benzer, yakın fikirleri beyan etmeleri halinde mümkün olabilir. Hepsini birbirinden ayrı rakamlar üzerinde takrirler veren arkadaşlarımız aydınlanmadan, hangisinin üzerinde rey vereceğimiz tebarüz etmeden kifayet takririnin kabulü yanlıştır.

Bu hususta bizim de noktai nazarımız olacaktir. Belki daha başka arkadaşlarımız da konuşacaktır. Bu itibarla henüz konu tam tenevvür etmeden kifayet takririnin kabul edilmemesini hassaten istirham ederim.

BAŞKAN — Yeterlik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Değişiklik önermeleri vardır, okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

Küçük sanat kredisi miktarının 5 bin liradan 25 biraya çıkarılmasını sözlü olarak arz ettiğim gerekçeye müsteniden arz ve talebederim.

Ali Dizman
Tokat

Millet Meclisi Başkanlığına

Kanunun 4 nci maddesinde küçük sanat kredisi olarak tesbit edilen kredinin 5000 liradan 25000 liraya çıkarılması hususunu arz ve teklif ederiz.

Çankırı Niğde
Rahmi İnceler Mehmet Altınsoy

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan kanun tasarısındaki küçük sanatkâr kredisinin 10 000 lira olarak kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

Yozgat Samsun
İsmet Kapısız İlyas Kılıç

Millet Meclisi Başkanlığına

Yurt dışında çalışan işçilere konut kredisi açılması ve ödünç para verilmesi hakkındaki kanun tasarısının dördüncü maddesinde bahsi geçen küçük sanat kredisi miktarının 5 bin liradan 15 bin liraya çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Elâzığ
Naci Güray

Başkanlığa

1. Metinde gösterilen 5 000 yerine, kazanıldığı ve Türkiye'ye aktardığı miktara eşit kredi verilmesi,

2. Alât ve sair işine elverişli vasıtaların değerlerinin de getirilen döviz hesabına göre kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

İstanbul Gümüşane
Tahsin Demiray Sabahattin Savacı

Başkanlığa

Kanunun dördüncü maddesinden (. . . . borcu tamamen ödendikten sonra satabilir) ibaresinin çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Niğde

Mehmet Altınsoy

Sayın Başkanlığa

Maddeleri müzakere edilen küçük sanat kredisinin üç ilâ beş misline kadar yükseltilmesi için Bakanlar Kurulunun yetkili kılınmasını arz ve teklif ederiz.

Burdur Ankara
Fethi Çelikbaş İlyas Seçkin

BAŞKAN — En aykırısı Sayın Çelikbaş'la Sayın Seçkin'in teklifleridir. Bunu okutuyorum. Aykırılık derecesine göre okutup oylarınıza sunacağım. Aykırılık derecesine göre takrirleri okuturuyorum. (Vaz geçenler var sesleri) Vaz geçenler okuttukça vaz geçerler.

(Fethi Çelikbaş ve İlyas Seçkin'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI ALİ ŞAKİR AĞANOĞLU (Trabzon) — Katılmıyorum efendim.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Nazara alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Kabul etmeyenler?... Önerge kabul edilmiştir.

Komisyon filhal katılıyor mu?...

BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI ALİ ŞAKİR AĞANOĞLU (Trabzon) — Bir kayıtle Sayın Başkanım, bir tavan haddi koymak şartıyla. Meselâ 25 bin lirayı geçmemek şartıyla.

BAŞKAN — Şu halde maddeyi komisyona verelim. Kabul ettiğiniz önerge ve verilen diğer önergelerle birlikte madde komisyona verilmiştir.

Beşinci maddeyi okutuyorum :

Yönetmelik

MADDE 5. — Fonun işleyiş tarzı, fon ile ilgili hesapların açılması, ikrazata ait esaslar, hesap sahiplerinin vecibeleri, bu kanunla Türkiye Emlâk Kredi Bankasına ve Türkiye Halk Bankası A. Ş. ine verilen görevler ve sair hususlar Maliye, Çalışma, İmar ve İskân bakanlıkları ile adı geçen bankalara müştereken hazırlanacak bir yönetmelik ile tâyin ve tesbit olunur.

BAŞKAN — Sayın Bolak buyurun.

AHMET AYDIN BOLAK (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlar, kanunlar muhtelif hükümleri ile bütçe kanunu yapan siyasi heyete bâzi külfetler tahmil etmiştir; tahsisat temini külfetleri. Meselâ Ziraat Bankasına bütçenin % 1 i nisbetinde bir paranın her sene bütçeden ayrılması hakkındaki hüküm de böyledir. Bu kanunun bir hususiyeti var. Sayın Ferid Melen arkadaşlarımız dinlemek imkânına sahibolursa...

BAŞKAN — Sayın Bakan lütfen, arkadaşlar bakanı meşgul etmesinler, bilhassa Sayın Bahtiyar Vural Beyden rica ediyorum, Bakan ı şgal ettiğiniz için Bakan dinleyemeyecek.

AHMET AYDIN BOLAK (Devamla) — Şimdi, kanunun fonun kaynaklarını tesbit eden ikinci maddesi Maliye Vekâleti bütçesinde açılacak özel bir tertibe her yıl yeteri kadar konulacak bir ödenekten bahsediyor. Burada tatbikatçı olarak Maliye Bakanlığının düşündüğü husus şudur; gelecek paraya göre bütçeye tahsisat koymak. Yani Maliye Bakanlığı peşinen bir angajmana girmiyor. Maliye Bakanlığı bütçesini inceleyecek, bakacaktır; ne miktarda bu kaleme para gelecektense o nisbette külfetlerini hesaplayıp bütçesine koyacaktır. Şimdi fonun işleyişi hakkındaki hükümler nasıl tesbit edilecektir? Beşinci maddeye göre Çalışma, Maliye, İmar ve İskân Bakanlıkları ve Türkiye Cumhuriyeti Emlâk Kredi Bankası ve Halk Bankasının hazırlıyacakları bir yönetmeliğe göre bu hususlar tâyin ve tesbit edilecektir. Bu yönetmelik neleri ihtiva edecek? Bu hesapların açılması, ikrazata ait esaslar, hesap sahiplerinin vebeleri, bu kanunla bankaya verilen görevler, ve sair hususlar bu yönetmelikte tesbit edilecek. Şimdi, Sayın Melen'den benim istirhamım budur. Buna göre beşinci maddenin derpiş ettiği yönetmeliğin bir netice ifade edebilmesi için her yıl bütçe kanununun hazırlanma safhasında Maliye Bakanlığının kendi uhdesine mürettep vebelerin ne olduğunu belirtmesi lâzımdır. Aksi halde yönetmelikler yaparız, kanunlar çıkarırız, fakat o yıl bu kanunun tatbikatı durur. Bütçenin hazırlanma safhası, Meclise gelmesi, Meclisteki müzakereler, Hükümetin tasarrufundan çıktıktan sonra en az 3 ayın Meclis koridorlarında geçmesi suretiyle tecelli etmektedir. Binaenaleyh, her yılın sonuna gelmeden evvel, Maliye Bakanlığının 4 ay evvel, bütçenin ka-

nunlaşmasından 4 ay evvel, son sözünü söylemiş olması lâzımdır. Bir malî sene içinde 4 ayı tenzil ederseniz 8 ay kalır. Bu yönetmelik ne tarzda tanzim edilirse edilsin Maliye Bakanlığının dün de arz ettiğim gibi gelecek döviz imkânları hakkında peşin bir malûmatı olmaksızın bu kanunun tatbikine imkânı olmayacaktır. Aksi halde ölü bir hükümdür veyahut da Ziraat Bankasında, Halk Bankasında yaptığımız gibi birtakım bütçe içi tasarruf tedbirlerinin mahkûmu olur.

Acaba Sayın Bakan beni bu hususta serinletir mi?

BAŞKAN — Maliye Bakanı Ferid Melen.

MALİYE BAKANI FERİD MELEN (C. Senatosu Van Üyesi) — Sayın arkadaşımız konuşmasında bana sordukları sualin cevabını da kendileri vermiş oldular. Filhakika bidayette malûm değildir ve bir tahmin olarak bir miktar bütçeye konulacaktır. Ama bunun rijit olmaması lâzımdır, katî olmaması lâzımdır. Bu sene içerisinde hakikaten tahminlerin çok üzerine çıkabilir. O vakit yeni ödenekler gelinceye kadar işliyemez bir hale gelir. Bundan dolayı düşüncemiz şudur: Bütçeye tahsisat koymakla beraber yine aynı Bütçe Kanuniyle Meclisten yetki almak, Maliye Bakanına veya Hükümete yetki almaktır. Konan tahsisatın birkaç misline kadar bu fona tahsisat ilâvesi yapma yetkisini almak. Bunu bu şekilde halledebiliriz.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz isteyen var mı?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE — Bu kanunun yayımı tarihinden evvel İş ve İşçi Bulma Kurumunun aracılığı ile olsun veya olmasın, harice giden işçiler, kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takibeden en çok bir yıl içerisinde Türkiye Emlâk Kredi Bankası ve Türkiye Halk Bankası A. Ş. ile temasa geçerek hesap açtırmaları şartı ile bu kanunun bahsettiği haklardan istifade ederler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 ncü madde, kabul buyurduğunuz önerenin ışığı altında tedvin edilip komisyonca tekrar Meclisimize gelmiştir, okutuyorum :

Sayın Başkanlığa

Yüce Heyetçe kabul buyurulan önergeye göre B fıkrasının ikinci bendinin aşağıdaki şekilde kabulünü rica ederiz.

Bütçe ve Plân Komisyonu

Başkanı

Trabzon

Ali Şakir Ağanoğlu

B fıkrasının ikinci bendi :

«Küçük sanat kredisi hesabında döviz karşılığında Türk parası birikmiş olan işçilere Türkiye Halk Bankası A. Ş. nin cari usulleri dairesinde birikmiş paralarının 3 ilâ 5 misline kadar küçük sanat kredisi açılır. Ancak bu miktar 25 bin lirayı geçemez.»

BAŞKAN — Komisyondan gelen metin üzerinde konuşmak istiyen yok. Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maddeyi, bu kabul buyurduğunuz, komisyonca şimdi teklif edilen fıkra ile birlikte oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yürürlük hükümleri

MADDE 8. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?.. Yok. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9 nu maddeyi okutuyorum :

MADDE 9. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?.. Yok. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümü hakkında lehte, aleyhte konuşmak istiyen arkadaşımız var mı? Buyurun Sayın Savacı. Lehinde mi, aleyhinde mi? Lehinde buyurunuz.

SABAHATTİN SAVACI (Gümüşane) — Muhterem arkadaşlarım, bu tasarı bir ihtiyaca cevap vermektedir. İnşallah Senatoda da uzun müddet kalmadan bir an evvel çıkar ve memleketin bir ihtiyacına cevap verir. Tümü hakkındaki konuşmamda da arz etmiştim, tasarı hakikatte uzun zamandan beri duyulan bir ihtiyacı bu kere Yüksek kararınızla realize etmiş bulunmaktadır. Ancak, burada yine konuşmam sıra-

sında arz etmiştim. Kanunlaşacak olan bu metnin maddeleri içerisine sokmak imkânı olmadı. Bu kanuna ait bir yönetmelik yapılacak, bu yönetmelikte imkân bulunursa, gönderme masraflarının da bu muafiyetler kısmına ithal edilmesinin faydalı olacağını düşünmekteyim.

Muhterem arkadaşlar, gönderme masrafları deyip geçmiyelim. Hakikaten, çalışan işçilerimiz için yurt dışından köyüne kadar gidecek paraların, mahallinde ödeme şartıyla gitmesi halinde epeyce bir yekûn tutar. Bundan muafiyetin bu mekanizmanın işlemesine epeyce faydalı olacağına kaani bulunmaktayım.

Tasarının memleket, millete hayırlı olmasını dilerim.

BAŞKAN — Aleyhinde Sayın Özoğul.

NAZMİ ÖZOĞUL (Edirne) — Muhterem arkadaşlar, kanun tasarısının hedefi döviz Türkiye'ye getirmektir. Ancak, hariçte çalışan işçilerimizin Türkiye'ye gelebilmeleri için mutlaka Türkiye'de, kendi çalıştığı sahada işleri şimdiden tesbit etmesi şarttır. Yani dışarıda çalışan kalifiye işçilerimiz ve diğer işçilerimiz paralarını Türkiye'ye göndermeleri ve bilâhara bundan istifade edebilmeleri için, yüz küsur bin işçimiz bugün dışarıda olduğuna göre bunları ihtisaslarına göre plânlamak, Türkiye'de şimdiden bu işçilerimize iş temini bakımından hazırlık yapmak icabeder. Eğer, böyle bir hazırlık yoksa, Sayın Maliye Bakanının getirdiği kanunla acaba yüz küsur bin mark ki, bunu ikiyüz bin marka yakındır diye ifade ettiler, bu döviz Türkiye'ye getirmek ve bunu bilâhara kullanmak başhele hedefimiz olmakla beraber, eğer işçilerimize şimdiden Plânlama memleket içinde iş sahası temin edemezse bu gelecek paranın yapılan hesapları veremeyeceği kanısındayım. Bu bakımdan noksan tarafın şimdiden ele alınarak istikbalde bu işçilerin ve paraların Türkiye'ye gelebilmesi için Plânlamanın bunun üzerinde mutlaka durması şart ve elzemdir. Tasarının noksan tarafını böylece belirttikten sonra sözlerimi bitirir hepimize saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Lehinde, aleyhinde konuşmalar bitti. Tasarının tümünü açık oylarınıza sunuyorum. Yuvarlaklar sıralar arasında dolaştırılacaktır.

2. — *Damga Vergisi kanunu tasarisına dair C. Senatosu Başkanlığı tezkeresi ile C. Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi (1) Numaralı Vergi Reformu Geçici Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/394; C. Senatosu 1/377) (M. Meclisi S. Sayısı : 288 e 1 nci ek, C. Senatosu S. Sayısı : 449) (1)*

BAŞKAN — Raporu okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 7 . 5 . 1964 tarihli ve 70 nci Birleşiminde değiştirilerek kabul edilen Damga Vergisi kanun tasarısı Hükümet temsilcilerinin iştiraki ile komisyonumuzda görüşüldü :

Cumhuriyet Senatosunca tasarının 1, 2, 3, 6, 8, 13, 19, 22, 24, 27, 31 nei maddelerinde ve 2 sayılı tabloda yapılan değişiklikler komisyonumuzca da aynen benimsenmiştir.

Öncelik dileğiyle Genel Kurulun tasvipleri-ne arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Sözcü
Ankara	Aydın
M. Ete	N. Müren
Kâtip	
Burdur	Adana
N. Yavuzkan	Söz hakkım mahfuzdur
	Y. Aktimur

BAŞKAN — Rapor üzerinde söz istiyen yok. 1 nei maddeyi okutuyorum :

Damga Vergisi Kanunu Birinci Bölüm

Mükellefiyet ve istisnalar

Konu

MADDE 1. — Bu kanuna ekli (1) sayılı tabloda yazılı kâğıtlar Damga Vergisine tabidir.

Bu kanundaki kâğıtlar terimi, yazılıp imzalanmak veya imza yerine geçen bir işaret konmak suretiyle düzenlenen ve her hangi bir hususu ispat veya belli etmek için ibraz edilebilecek olan belgeleri ifade eder.

Yabancı memleketlerle Türkiye'deki yabancı elçilik ve konsolosluklarda düzenlenen kâğıtlar,

(1) 288 e 1 nci ek S. sayılı basmayazı tuta-nağın sonundadır.

Türkiye'de resmî dairelere ibraz edildiği, üzerlerine devir veya ciro işlemleri yürütüldüğü veya her hangi bir suretle hükümlerinden faydalandığı takdirde vergiye tabi tutulur.

BAŞKAN — Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metnini benimsemektedir. Benimsemeyi oyunuzca sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İkinci maddeyi okutuyorum.

Sümul

MADDE 2. — Vergiye tabi kâğıtlar mahiyetinde bulunan veya onların yerini alan mektup ve şerhlerle, bu kâğıtların hükümlerinin yenilenmesine, uzatılmasına, değiştirilmesine, devrine veya bozulmasına ilişkin mektup ve şerhler de Damga Vergisine tabidir.

BAŞKAN — Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosunun metnini benimsemiştir. Benimsenme hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Mükellef

MADDE 3. — Damga Vergisinin mükellefi kâğıtları imza edenlerdir.

Resmî dairelerle kişiler arasındaki işlemlere ait kâğıtların Damga Vergisini kişiler öder.

Yabancı memleketlerde Türkiyede'ki elçilik ve konsolosluklarda düzenlenen kâğıtların vergisini, Türkiye'de bu kâğıtları resmî dairelere ibraz eden, üzerlerinde devir veya ciro işlemleri yapanlar veya her hangi bir suretle hükümlerinden faydalananlar öderler. Ancak bunlardan ticari veya mütedavil kâğıt mahiyetinde bulunanların vergisini, bunları en evvel satan veya kabul veya başka suretle kullanan kişiler öderler.

BAŞKAN — Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosundan gelen metni benimsemiştir.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ NEDİM MÜREN (Aydın) — Efendim, bu üçüncü maddenin birinci fıkrasında «Damga Vergisinin mükellefi..» şeklinde olacak. İki harf eksik.

BAŞKAN — Biz de öyle okuduk zaten efendim. Komisyonumuzun benimsemesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bir kâğıtta birden fazla akit ve işlem bulunması

MADDE 6. — Bir kâğıtta birbirinden tamamen ayrı birden fazla akit ve işlem bulunduğu takdirde bunların herbirinden ayrı ayrı vergi alınır.

Bir kâğıtta toplanan akit ve işlemler birbirine bağlı ve bir asıldan doğma oldukları takdirde Damga Vergisi, en yüksek vergi alınmasını gerektiren akit veya işlem üzerinden alınır.

Ancak bu akit ve işlemlere asıl işlemin âkitlerinden başka bir şahsın eklenen âkit ve işlemi de ayrıca vergiye tabidir.

BAŞKAN — Komisyonumuz, C. Senatosu metnini benimsemiştir. Benimsemeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Resmî Daire

MADDE 8. — Bu kanunda yazılı resmî daireden maksat, genel ve katma bütçeli daire ve idarelerle, il özel idareleri belediyeler ve köylördür

Bu dairelere bağlı olup ayrı tüzel kişiliği bulunan iktisadi işletmeler resmî daire sayılmaz.

BAŞKAN — Komisyonumuz, C. Senatosunun metnini benimsemiştir. Benimsemeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Verginin hesaplanmasında kesirler

MADDE 13. — Nispî verginin hesaplanmasında 50 kuruştan aşağı olan matrah kesirleri hesaba katılmaz, 50 kuruş ve daha yukarı olanlar 1 lira olarak hesab olunur.

5 kuruştan aşağı olan vergi kesirleri alınmaz 5 kuruş ve daha yukarı olanlar 10 kuruş olarak alınır.

BAŞKAN — Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metnini aynen benimsemektedir. Benimsemeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Komisyonumuzun benimsemesi kabul edilmiştir.

İstihkaktan kesinti şekliyle ödeme

MADDE 19. — Genel ve katma bütçeli dairelerle il özel idareleri ve belediyeler, bankalar, iktisadi kamu teşekkülleri ile bunların iştirakleri ve münasebetleri ve benzeri teşekkül, iştirak ve müesseselerin ödemelerinde kullanılan ve

nispî vergiye tabi bulunan makbuzlarla bu mahiyetteki kâğıtlara ait vergilerin,

a) Bu ödemelerin yapılması,

b) Avans suretiyle ödemelerde avansın itası,

Sırasında ilgili daire ve müesseseler tarafından istihkaklardan kesinti yapılması şekliyle ödenmesine Maliye Bakanlığınca izin verilebilir.

BAŞKAN — Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metnini benimsemiştir. Benimseme hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. Makbuz karşılığı ödemelerde ödemenin zamanı

MADDE 22. — Makbuz karşılığı ödemelerde Damga Vergisi,

a) Anonim, kooperatif, eshamlı komandit ve limited şirket mukavelenamelerinin veya bunların sermaye artışlarıyla, süre uzatmaları hakkındaki kararlarının tescil ve ilânı tarihinden itibaren 3 ay içinde.

b) Maliye Bakanlığının müsaadesine bağlı diğer hallerde, Bakanlığın müsaadeye ilişkin yazısının mükellefe tebliği tarihinde,

Vergi dairesine ödenir.

BAŞKAN — Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metnini benimsemiştir. Benimsemeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Dördüncü Bölüm

Sorumluluk

Vergi ve cezada sorumluluk

MADDE 24 — Vergiye tabi kâğıtların Damga Vergisinin ödenmemesinden veya noksan ödenmesinden dolayı alınması lâzım gelen vergi ve cezadan, mükelleflere rücu hakkı olmak üzere, kâğıtları ibraz edenler sorumludur.

Birden fazla kişi tarafından imza edilen kâğıtlara ait vergi ve cezanın tamamından imza edenler müteselsilen sorumludurlar. Bunlar arasında vergiden müstesna olanların bulunması Damga Vergisinin noksan ödenmesini gerektirmez.

Resmî daireler veya noterlerce düzenlenerek kişilere verilen veya dairede bırakılan ve Damga Vergisi hiç alınmayan veya noksan alınan kâğıtların vergisi mükelleflere, cezası düzenliyenlere aittir.

Vergi ve ceza, vergi için mükelleflere rücu hakkı olmak üzere, kâğıtları düzenleyenlerden alınır.

BAŞKAN — Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metnine aynen katılmaktadır. Benimsemeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Noterlerin mecburiyeti

MADDE 27. — Noterler pulsuz veya noksan pullu kâğıtları, usulen vergi ve cezası tahsil edilmedikçe tasdik etmekten veya bunların suretlerini çıkarıp vermekten memnurdurlar.

Bu kâğıtlardan dolayı alınması lâzım gelen vergi ve cezayı sahipleri rızalarıyla ödemek isterlerse, noterler mezkûr kâğıtlara ait vergi ve ceza miktarında damga pulu yapıstırıp iptal ettikten sonra muameleye devam edebilirler.

Birinci fıkra hükmüne aykırı olarak işlem yapılması halinde mükellef hakkında Vergi Usul Kanunu hükümleri tatbik edilmekle beraber, noterlerden de, tasdik veya üzerinde muamele icra ettikleri her kâğıt için kanunen alınması gereken cezası ayrıca alınır.

BAŞKAN — Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metnini benimsemektedir. Benimsemeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir

Kaldırılan hükümler

MADDE 31. — Aşağıda gösterilen kanunlar ve hükümler yürürlükten kaldırılmıştır.

1. 23 . 5 . 1928 tarih ve 1324 sayılı Damga Resmî Kanunu ile ek ve değişiklikleri (bu kanunların reklâm ve îlanlara ilişkin Damga Resmî hükümleri ile 15 . 2 . 1936 tarih ve 185 sayılı Kanun hükümleri hariç)

2. 28 . 5 . 1934 tarih ve 2456 sayılı gümrüklerde istimal edilen bâzı evraka müdafaa pulu îlsakı hakkındaki kanun ile ek ve değişiklikleri,

3. 28 . 5 . 1934 tarih ve 2459 sayılı Tayyare Resmî hakkındaki kanun ile bu kanunun ek ve değişiklikleri,

4. Fevkalâde zam kanunlarının yukardaki resimlere ilişkin hükümleri,

5. 10 . 6 . 1938 tarih ve 3437 sayılı Tütün ve Tütün İhbarı Kanununun 112 nci maddesi,

6. 9 . 7 . 1953 tarih ve 6124, 15 . 7 . 1953 tarih ve 6168, 4 . 10 . 1960 tarih ve 93, 5 . 1 . 1961 tarih ve 222, 20 . 7 . 1961 tarih ve 335 sayılı ka-

nunlar hariç diğer kanunların Damga Resmî ve yukardaki resimlere ilişkin istisna hükümleri,

7. 4 . 1 . 1961 tarih ve 213 sayılı V. U. K. nun 205 nci maddesinin yolcu bilet ücretleri ve sigorta primleri üzerinden alınacak Damga Resmî kayıtlarıyla ilgili hükümleri ile 220 nci maddesinin 5 numaralı fıkrası, 112 nci maddesinin 4 numaralı fıkrası ve 356 nci maddesinin 2 ve 4 numaralı fıkraları,

BAŞKAN — Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosunun metnini benimsemiştir. Benimsemeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 sayılı cetveldeki değişiklikleri de komisyonumuz benimsemiştir. İki sayılı cetveli okutuyorum, arkadaşlar, biraz uzundur.

[2] Sayılı Tablo

Damga Vergisinden istisna edilen kâğıtlar

1. Resmî işlerle ilgili kâğıtlar :

A) Resmî daireler arasında kullanılan kâğıtlar :

1. Resmî daireler arasındaki işlemleri kapsayan her türlü kâğıtlarla bu dairelerin soruları üzerine kişiler tarafından yazılan cevaplar ve ekleri.

2. Kişilerin işlemleri ile ilgili olarak resmî dairelerce görülecek lüzum üzerine yazılacak şerhler veya çıkarılacak suret, özet ve tercümeleler.

3. Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanunun uygulanmasında yapılacak müracaatlara ait her türlü kâğıtlarla kurullarca verilecek kararlar.

4. Türkiye atom enerjisi programının uygulanması için lüzumlu her türlü eşyanın ithali sırasında düzenlenen kâğıtlar.

5. Yabancı elçilik ve konsoloslukların mühür veya imzasını ihtiva eden resmî kâğıtlarla yabancı elçilik ve konsolosluklarda düzenlenen ve fakat elçilik ve konsolosluklar dışında kullanılmıyan kâğıtlar. (Bu fıkradaki istisna mütekabiliyet şartıyledir.)

6. Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılmış imtiyaz sözleşmeleri ve andlaşmalarla Damga Resminden, bu tarihten sonra yapılacak imtiyaz sözleşmeleri ve andlaşmalarla da Damga Vergisinden istisna edilmiş olan kâğıtlar.

7. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında akdedilen anlaşmalar gereğince ithal olunacak zirai ve gıda maddelerinin ithaliyle ilgili kâğıtlar.

8. Basmayazı ve Resimleri Derleme Kanunu gereğince derlenen eserler için ilgili dairelerce verilecek makbuzlar.

9. Resmî dairelerden kişilere verilen kâğıtlar.

B) Resmî dairelerden kişilere verilen kâğıtlar.

1. Resmî dairelerin işe ihtiyaçları için satın alınacak ayniyatın, bedelleri 10 liraya (10 lira dâhil) kadar olanların ayniyat teslim makbuzları.

2. İcra dairelerinin, alınan harc ve masrafın müfredatını göstermek üzere, ilgililere verdikleri makbuzlar.

3. Vergi, resim ve harçlarla sair bileümle gelirlere ve kamu yararına mütaallik olarak resmî dairelerden kişilere tebliğ olunan kararlar, Sayıştay ilâm ve kararları ve vergi karneleri.

4. Köy ihtiyar heyetlerine verilecek mazbatalar.

5. İcra ve İflâs Kanununa göre icra dairelerince istiyen alacaklılara takip talebinde bulduklarına ve tevdi ettikleri belgeleri ve verdikleri masraflara dair verilen makbuzlar.

6. Noter Kanununa göre noterlerin aldıkları her nevi harc ve ücretin müfredatını göstermek üzere ilgililere verdikleri makbuzlar.

7. Resmî dairelerin kumpanya ve acentalara gönderecekleri ordinolar.

C) Kişilerden resmî dairelere verilen kâğıtlar :

1. Hükümetçe akdolunan avans ve istikraz mukavelenameleri, Hazine Bonoları, Yatırımlar Finansman Fonu Teşkil ve Tasarruf Bonoları İhracı hakkındaki Kanun gereğince çıkarılan tasarruf bonoları ve tedavüle çıkarılacak Hükümet ve Türkiye Emlâk Kredi Bankası istikrazlarına ait geçici veya katî tahvillerle bunların bedel, faiz ve ikramiyelerinin ödenmesine ve bu husustaki diğer muamelelere ilişkin kâğıtlar.

2. Yabancı memleketlerde düzenlenen ve doğrudan doğruya resmî daireler ad ve hesabına gönderilen her türlü kâğıtlarla doğrudan doğru-

ya yabancı memleketlerden mubayaa olunarak resmî dairelere gönderilen malların ihale kararları ile tesellüm makbuzları.

3. Ankara'da inşa edilecek sefarethane ve konsoloshaneler için yabancı memleketlerden getirilecek inşaat malzemesinin ithali ile ilgili kâğıtlar.

4. Kadastro ve Tapu Tahriri Kanunu gereğince kadastro mahkemeleri ile kadastro tahrir komisyonlarına verilen beyannameler.

5. Resmî dairelere emaneten bırakılan para, hisse senedi, tahvil ve eşyanın ret ve iadesinde verilen makbuz ve ibra senetleri.

6. Otel, pansiyon, ticarethane ve sair umumi müesseselerde oturan ve çalışanların hüviyet varakası vermeleri mecburiyetine dair Kanun ile Yabancıların Türkiye'de İkamet ve seyahatleri hakkındaki kanun hükümleri gereğince zabta âmirlerine verilecek beyannameler.

7. Emekli, dul ve yetim maaş ve ikramiyeleri tahsisine ve alındığına dair her türlü kâğıtlar.

8. Hizmet süreleri emekli ve yetim aylığı bağlanmasına elverişli olmıyanlarla yetimlerine bir defaya mahsus olmak üzere verilen paraların ödenmesine ait kâğıtlar.

9. Türkiye'ye giren ve çıkan yolculardan Türk parasının kıymetini koruma hakkındaki kanun gereğince gümrüklerce alınacak beyannameler.

10. Bir şehir içinde görev dolayısıyla sarf olunan tramvay, vapur, tren ve otobüs gibi taşıt ücretlerine munhasır olmak üzere memur ve müstahdemler tarafından verilen beyannameler.

11. Kişiler tarafından hariçte düzenlenerek imza ve tarihleri tasdik veyahut suret ve tercümelerinin verilmesi için noterlere getirilen kâğıtların noter dairelerinde saklanacak nüshaları.

12. Evlenme işlerinde kullanılan kâğıtlar.

13. Umumi hayata müessir âfetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlara dair Kanundan faydalanacak kişiler tarafından verilecek taahhütname, beyanname ve aktedilecek mukaveleler yabancı memleketlerden İmar ve İskân Bakanlığınca ithal olunacak her türlü alet, edevat ve malzemenin ithalinde düzenlenen kâğıtlar, bağış ve yardım makbuzları.

II - Öğrenciler ve askerlerle ilgili kâğıtlar :

1. Okula gidebilmek için öğrencilerle velileri tarafından okul idarelerine verilen taahhütnameler ve bunlarla ilgili kefaletnameler.

2. Öğrenciler ve velileri tarafından okul idarelerine verilen beyannameler.

3. Resmî ve özel her türlü okullarda öğrenciler tarafından kurulan istihsal ve istihlâk kooperatiflerine ait ve Damga Vergisi bunlar tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

4. Erlerle, ihtiyaçları Devlet tarafından deruhde ve temin olunan onbaşı ve çavuşların aşağıda gösterilen kâğıtları;

a) Askerliğe giden veya terhis edilenlerin askerî iş ve maaşlarına ve ölüm dolayısıyla dul ve yetimlerine maaş bağlanmasına ait her türlü kâğıtlar.

b) Askerlikte bulunanların gerek askerlik, gerek özel işleri için verecekleri beyannameler.

c) Askerler tarafından veya askerler için verilen paralar karşılığında postaneler veya bankalarea düzenlenen kâğıtlar.

5. Asker ailelerinden muhtacolanlara yardım Kanununun uygulanması ile ilgili işlemler dolayısıyla düzenlenen kâğıtlar.

III - İşçiler, çiftçiler ve göçmenlerle ilgili kâğıtlar :

1. Toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt Kanununa göre düzenlenen Münferit ve Kollektif İş Sözleşmeleri ve Yüksek Hakem Kurulunun ve il hakem kurullarının kararları, Yüksek Ulaştırma Kurulunun ve diğer kurulların Toplu İş Sözleşmeleri hükmündeki kararları ile İş Kanunu gereğince işverenin iş şartlarını göstermek üzere işçiye verdiği taahhütnameler ve işveren tarafından İş Kanununa göre verilen beyannameler.

2. İş ve İşçi Bulma Kurumunun işçilere iş ve işlere işçi bulmak üzere düzenlediği kâğıtlar.

3. Toprakaltı işletmesi halinde bulunan madenler de cevher istihsalı ve bununla ilgili diğer bütün işlerde çalışan işçilerin yeraltındaki çalıştıkları günlere ait ücretleri ve primlerinin ödenmesinde düzenlenen kâğıtlar.

4. Çiftçi mallarının korunması hakkındaki Kanunun uygulanması dolayısıyla düzenlenen kefalet kâğıtları.

5. Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasına çiftçiye, Tarım Kredi ve Satış Kooperatifleri ile birliklerine açılacak kredilerle bunlara ait

gayrimenkul ipotek ve menkul rehin muameleleri ve muhtaç çiftçiye yapılacak dağıtımlarla ilgili her türlü kâğıtlar.

6. Çiftçiyi topraklandırma hakkındaki Kanunun uygulanması ile ilgili kâğıtlar.

7. Göçmenlerle nakledilenlere ve Muhtaç Çiftçilere Tohumluk ve Yemeklik dağıtılması hakkındaki Kanunun uygulanması ile ilgili kâğıtlar.

8. Göçmen ve mültecilerle bir yerde yurtlandırılan göçebeler ve bir bölgeden diğer bölgeye Hükümetçe naklolunanlara yapılacak iskân yardımı ve gümrük ve tâbiyet, nüfus tapu ve nakil işlemleri ile ilgili her türlü kâğıtlar.

IV - Ticari ve medeni işlemlerle ilgili kâğıtlar:

1. Ticari veya mütedavil kâğıtlar üzerine yazılan ciro, kabul ve tesellümü mutazammın serhler.

2. Çekler.

3. Hisse senetleri ve her türlü tahvillerin temettü ve faiz kuponları.

4. Çıkarılacak hisse senedi ve tahvillere talip olanlar tarafından bu maksatla verilecek iştirak taahhütnameleri.

5. Sigorta mukavelenameleri, sigorta ücretine ait makbuzlar ve sigortanın teccid ve temdidî ile temin olunan meblâğın tezyidi halinde verilen beyanname ve avönelar.

6. 500 kuruş ve daha aşağı parayı ihtiva eden her türlü makbuzlar, ibra senetleri ve faturalarla fatura yerine geçen müstahsil makbuzu, gider puslası ve serbest meslek makbuzu nüshaları, havale mektupların, posta ve telgraf havalenameleri ve borç senetleri.

7. Gayrimenkullerin, aynı hakların ve gemilerin ferağ ve intikal zabıtları.

8. Sabit istihsal araçlarına ait kira mukavelenameleri.

9. Akdi mutazammın siparişi kabul mektupları ile mukavele yerine kaim mektuplar.

10. Gerek Türkiye Turizm ve Otomobil Kurumu ile Türk Hava Kurumu tarafından verilen, gerek yabancı memleketlerin benzeri teşkilâtı tarafından verilir Türkiye'de ibraz edilen veya hükmünden faydalanılan Triptik ve gümrük geçiş karneleri.

11. Okullara, kamu menfaatlerine yararlı derneklere ve muhtaçlara verilen ianelere ait makbuzlar.

12. Mektup ve diğer kâğıtların alındığına dair verilen imzalarla posta idarelerinin defterleri üzerine gönderilenler tarafından yazılan alındı şerhleri.

13. Müstahsıl makbuzunun tüccar veya alıcı çiftçi tarafından müstahsıla verilen nüshası.

14. Gider pusulasının tüccar, serbest meslek erbabı ve çiftçiler tarafından işi yapana veya malı satana verilen nüshası.

15. Damızlığa elverişli olduğuna dair şahadetnameyi haiz bulunan hayvanların ithali ile ilgili kâğıtlar.

V - Kurumlarla ilgili kâğıtlar :

1. İktisadi Devlet Teşekkülleriyle müesseseleri ve iştirakler hakkındaki kanuna tabi kurumlarla genel ve katma bütçeli daireler, il özel idareleri ve belediyelere bağlı tüzel kişiliği bulunan kurumlara özel kanunları gereğince Hazinece ödenmesi gereken sermaye, iştirak hissesi ve yardım ödeneklerinin ödenmesine ait kâğıtlar.

2. İktisadi Devlet Teşekkülleriyle müesseseleri ve iştirakler hakkındaki kanuna tabi kurum ve ortaklıklara vukubulacak devir ve kuruluş ile ilgili kararlar.

3. Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumunun Millî Savunma Bakanlığına veya memleketimizin de dâhil bulunduğu Milletlerarası Savunma Teşkilâtına teslim edeceği her türlü malzeme, teçhizat ve vasıtalarla yedek parçalarının imalinde ilk madde veya işletme malzemesi olarak kullanılmak üzere kurum tarafından yabancı memleketlerden getirtilecek maddelerin (miktarı ve memleket içinde ihtiyaca yeter derecede tedarikinin mümkün bulunmadığı Maliye, Ticaret ve Sanayi bakanlıklarının müşterek teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca tesbit ve kabul edilmek kaydıyla) ithali sırasında düzenlenen kâğıtlar.

4. Toprak Mahsulleri Ofisinin müstahsıldan yapacağı alımlar ve menkul rehini işlemlerine ilişkin kâğıtlarla ofisin teşkil edeceği müessese ve şirketlerin kuruluşu ile ilgili kâğıtlar.

5. Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından ithal edilecek hububat ve unlarla bunların naklinde kullanılacak her nevi malzemenin ithali sırasında düzenlenen kâğıtlar.

6. Türkiye Zirai Donatım Kurumu müessesesi ve şubelerinin kuruluş işlemleri ile ikraz, istikraz, menkul ve gayrimenkul alım ve satımı

ve sair işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu kurum tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

7. Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğünün çiftçi ile münasebetlerinde tanzim edilecek borç seneleri ile borç ödeme makbuzları.

8. Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığının her türlü işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu teşekkül tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

9. İşçi Sigortaları veya yerine kaim olacak kurumun her türlü işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu kurum tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

10. Devlet Yatırım Bankasının her türlü işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu teşekkül tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

11. Tasarruf sandıkları hakkındaki Kanun gereğince il özel idareleri ve belediyelere kurulan tasarruf sandıklarının tüzüklerinde açıklanan işlemlerle ilgili kâğıtlar.

12. Ordu Yardımlaşma Kurumunun her türlü işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu kurum tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

13. Millî Piyango İdaresinin biletleri ile çekilişte kazananlara ödenecek ikramiye ve amortilerle ilgili kâğıtlar.

14. Devlet Tiyatrosunun her türlü işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu teşekkül tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

15. Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri ve Tarım Kredi Kooperatiflerinin her türlü muamelelerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bunlar tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

16. Çay yetiştirenlerin Türkiye'de çay ziraatini geliştirmek maksadıyla kuracakları kooperatiflerin her türlü işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu kooperatifler tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

17. Genel menfaatlere yararlı derneklerin her türlü işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu teşekküller tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

18. Esnaf Kefalet Kooperatiflerinin ortakları ile münasebetlerinden tanzim olunacak borç senetleri ile borç ödeme makbuzları, ipotek ve rehin senetleri.

BAŞKAN — Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosuna tadile uğrayan 2 numaralı cetveldeki

tadilâta uymuştur. Benimsemeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bu şekilde yapılan tadilât Yüce Heyetinizce de benimsendiğinden tasarı kanunlaşmıştır.

3. — *Bina kiralari hakkındaki kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/513) (M. Meclisi S. Sayısı : 458 ve 458 e 2 nci ek) (1)*

BAŞKAN — Bina kiralari hakkındaki kanunun görüşmesine devam ediyoruz.

Komisyon ve Hükümet yerlerini alsınlar.

Bina Kiralari Kanununun dördüncü maddesinde kalmıştık.

Komisyon ve Hükümet hazır görüşmelere devam ediyoruz.

Aydın Bolak arkadaşımız?

AHMET AYDIN BOLAK (Bahkesir) — Komisyondan sonra konuşacağım Sayın Başkan.

BAŞKAN — Komisyondan sonra konuşacaksınız, peki. Buyurun efendim.

ZÜHTÜ PEHLİVANLI (Ankara) — Muhterem arkadaşlarım, dördüncü madde hakkında daha evvel komisyon üyesi bulunmam hasebiyle bir de muhalefet serhim vardır. Hem bunu izah etmek ve hem de bir önerge takdim etmek üzere huzurunuzda çıkmış bulunuyorum.

Dördüncü maddede bina kiralari takdir etmek için birim fiyat metrekare diye bir tabir vardır. Komisyon, itibari metrekare bina değerinin hesabına esas olacak prensibini burada kabul etmiş durumdadır. Halbuki burada memleketin iktisadi gerçekleri memleket sathında aynı nisbette yaygın bulunmadığı için, Şarktan Garba doğru iktisadi faktörlerin de tesiri ile bina kiralariında esas olacak birimin tek rakam olarak kabul edilebilmesine maddeten imkân yoktur. Bina kiralariının İstanbul'da, Ankara'da İzmir'de hattâ kazalarda aynı fiyatla takdir edilmesine esas olacak tek bir rakamın vekâletler tarafından kabul edilmesi halinde bu tek rakamı halen önümüzdeki tasarıdaki maddeye göre uyguluyacak, hâkimin takdir hakkı bulunmayacak ve ancak rakamları birbirine çarpmakla

(1) 458 S. Sayılı basmayazı 28 . 3 . 1964 günlü 77 nci, 458 e 2 nci ek S. Sayılı basmayazı da 30 . 6 . 1964 günlü 116 nci birleşim tutanağı sonundadır.

iktifa edecektir. Üstelik Bakanlıkların müşterek tesbit ve ilân edecekleri birim fiyat tatbik hakkındaki yönetmelik ise, Bakanlıkların tesbit edip ilân edecekleri bir yönetmelik olması bakımından iki ay içinde itiraz edilmediği takdirde kesinleşecek, vatandaşların itiraz hakkı bu şekilde kesinleşmiş bir yönetmelikte kalmıyacaktır.

Az evvel arz etmiş bulunduğum gibi, kesinleşmiş bir birim fiyatın tek rakamla kesinleşmesi halinde ise meselâ Ankara'da 100 metrekaRELİK bir inşaatın 600 liralık, beher metrekaREsindeki takdir edilmiş tek rakamla 600 liralık maliyet bedeli İstanbul'da da 600 lira olacak, Erzincan'da da 600 lira olacak, Erzincan'ın kazalarında da 600 lira olacak, Ankara'nın kazalarında da 600 lira olacaktır. Yani 100 metrekaRELİK bir inşaatın 600 lira üzerinden hesabettiğiniz takdirde yıllık veya aylık kirası diyelim 500 lira üzerinden olacak. Ancak arsa için takdir edilecek fiyat ise asıl kira bedeline yüzde 10 dan fazla bir tesir yapmayacağı için İstanbul'daki kira ile Ankara'nın meselâ Keskin kazasındaki kira 500 lira veya 550 lira gibi yüzde 11 değer farkı ile takdir etmek lüzumu hâsıl olacak ve hâkim bunun dışına çıkma imkânından mahrum olacaktır. Hepiniz takdir edersiniz ki, İstanbul'da kirası 500 lira olan, 550 lira olan bir binanın, Keskin'de aynı fiyata malolsa dahi, 500 lira üzerinde kiraya verilebilmesine maddeten imkân yoktur. Bunun için deniliyor ki, inşaat bedeli demek, inşaatın maliyeti demek, ton başına nakliyat demektir. Şu halde ton başına nakliyat Şark'a gittikçe de artacağı için İstanbul'da maliyet ne ise Şarkta da maliyet odur gerekçesi ileri sürülmektedir. Böyle dahi olsa muhterem arkadaşlarımızın, az evvel verdiğim misal üzerine maliyet ne olursa olsun kiranın değerinin takdir edilmesine, takdir edilen miktarın tatbik edilmesine bilhassa kazalar bakımından ve Şark'taki vilâyetler bakımından imkân yoktur. Ben bu itibarla bir takrir hazırlanmış bulunuyorum. Eğer prensipte bir değişiklik olmayacaksa, «itibari metrekare bina değerinin hesaba esas alınacak ortalama metrekare ölçümü Bayındırlık ve İmar ve İskân Bakanlığınca hazırlanan bir yönetmelikle, itibari metrekare bina değeri birim fiyatları Bayındırlık Müdürlüklerince kendi illeri ve ayrıca ilçeleri için Bayındırlık ve İmar ve İskân Bakanlıklarının müştereken hazırlayacakla-

rı bir çizelge ile bu kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde tesbiti ile il ve ilçe merkezlerinde ilân edilir» şeklinde bir önerge sunuyorum.

Böylelikle bir kere kesin bir yönetmelik olmaktan çıkartmış bulunuyoruz. Ayrıca ilçelerdeki maliyet fiyatlarını da Nafia Müdürlükleri tarafından tesbit ettirmek suretiyle onlara göre, ilçelere göre ayar etmek imkân hâsıl olacaktır. Ve bunun en büyük mahzuru bulunan kesin bir yönetmelik olma ve itiraz edilememe durumunu da bu şekilde önlemiş olacağız. Zira Nafia Müdürlüklerinin yapacakları takdire her zaman itiraz etmek mümkün olacaktır.

Bir önerge veriyorum, takdir sizlerindir. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Başka söz istiyen arkadaşımız? Yok. Komisyon konuşmak istiyor mu?..

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MUSTAFA UYAR (İzmir) — Evet efendim.

BAŞKAN — Buyurun.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MUSTAFA UYAR (İzmir) — Muhterem arkadaşlarım, 4 neü madde hakkında dünden beri devam eden müzakerelerde konuşan arkadaşlarımıza cevap vermeden bir hususun hatırlatılmasını faydalı görmekteyiz. Hiç şüphe yok ki, her fikir muhteremdir ve herkes kendi fikrinin doğru olduğunu zanneder. Ve demokraside esas fikirler çarpışacak, neticede oylamada galip gelen fikir doğru kabul edilecektir, doğru farzedilecektir.

Dün bir arkadaşımızın da söylediği gibi, kira kanunu maalesef dün de, bugün de talihsiz bir kanun olmak vasfını daima muhafaza etmektedir. Bizde bu talihsizlik içerisinde ikinci bir talihsizliğe uğramış arkadaşlarımız olarak memlekete hizmet etmeye çalışıyoruz.

Muhterem arkadaşlarım, böyle bir kanuna lüzum var mı, yok mu? Bunun münakaşası komisyonda yapıldı. Neticede lüzumuna karar verildi, huzurunuzda getirildi. Kanunun tümü üzerinde müzakereler cereyan ederken, bu kanunun lüzumu vardır, yoktur münakaşası, müzakeresi yapıldı. Kanuna lüzum yoktur, diyen arkadaşlar fikirlerini serd ettiler ve neticede Yüksek Mecliste oylamada böyle bir kanuna lüzum vardır ve zaruret vardır, böyle bir kanunu çıkarmalıyız, diye karar verdik. Ve bu karardan sonra maddelere geçtik. Esefle müşahade ediyoruz ki, kanunun

çıkmasını istemiyen arkadaşlar, kanunun aleyhinde olan arkadaşlarımız, her maddenin müzakeresinde çıkarak, madde hakkındaki fikrini beyan etmekten ziyade, âdeta kanunun tümünü tenkid eder gibi, bu kanun lüzumsuzdur, bu kanun yaşamaz, bu kanun Anayasamıza aykırıdır gibi yuvarlak lâflarla vakitlerimizi zayi etmektedirler. Onun için bu fikirde olan arkadaşımıza hassaten hatırlatmayı faydalı telâkki ediyorum.

Arkadaşlar; dün konuşan arkadaşlarımız içerisinde İsmail Hakkı Tekinel arkadaşımız görüşlerini izah ettiler ve bir değiştirge önergesi verdiler. Gerek İsmail Hakkı Tekinel arkadaşımız ve gerekse diğer değiştirge önergesi vermiş olan arkadaşlarımızın önergelerini komisyon madde ile birlikte geri alacak ve yeniden maddeyi önergelerin ışığı altında tedvin etmeye çalışacaktır.

Ancak Aydın Bolak arkadaşımızın konuşmasına hassaten cevap vermekte kendimizi vazifeli sayıyoruz. Aydın Bolak arkadaşımız, bu kanun avukatlara ve mühendislere iş hazırlamak için çıkarılmaktadır, buyurdular. Böyle bir şey yoktur arkadaşlar. Ahmet Aydın Bolak arkadaşımız ilk anda bu Komisyonun sözeüsü idi. Kendi daha çok liberal bir fikrin müdafii olduğundan böyle bir kanuna lüzum yoktur diye komisyonda mücadele etti. Fakat fikri kabul edilmedi, kanunun lüzumuna komisyoneca karar verildi ve bu suretle komisyon sözcülüğünden istifa etti.

Biz, kanunun anlaşılmiyacak bir tarafını görmüyoruz. Kiraların tesbitinde iki esas vardır: Birisi, arsaların metrekare değerlerinin tesbiti. Bunun ilerde gelecek 11 neü maddede göreceğimiz bir komisyon yapacaktır.

İkincisi, metrekare bina inşa değerlerinin tesbiti. Birçok arkadaşlarımız bu bina inşa değerlerinin tesbitinin imkânsız olduğunu söylediler. Bu, hergün tatbik edilmekte olan, her yıl tatbik edilmekte olan bur usulün devamından başka, kira kanununa aksetmesinden başka birşey değildir arkadaşlar. Her sene Bayındırlık Bakanlığı bütün resmî inşaatların eksiltmelerine esas olmak üzere, metrekare birim fiyatlarını tesbit ve ilân etmektedir. Bütün Türkiye'de resmî binalarının eksiltmeleri Bayındırlık Bakanlığınca hazırlanmış olan bir birim fiyat cetveline göre yapılmaktadır, bu bir tavandır. Bizim burada getirdiğimiz, bu kanunun tatbikçisi sıfatı ile İmar ve İskân Bakanlığı ve Bayındırlık Bakanlığının metrekare birim fiyatını müştereken tesbit etmelerin-

den ibarettir. Bunun yapılamıyacak, tatbik edilemeyecek cihetini biz göremiyoruz, esasen tatbik edilmektedir. Her sene Bayındırlık Bakanlığı bunu yapmakta, ilân etmektedir. Bu itibarla mahkemelere fazla iş, avukatlara veya mühendislere para kazandırmak için, onlara iş hazırlamak değil hazırlanmış bir tasarı değildir.

Kanunun neşrinden itibaren iki ay olarak biz kabul ettik. Yüksek Heyetinizce bu müddet değiştirilebilir. İki ay zarfında Bayındırlık ve İmar ve İskân Bakanlıkları bina inşaat değerlerini, metrekare birim fiyatlarını tesbit ederek, şimdi Bayındırlık Bakanlığının yaptığı gibi ilân edecekler, bu belli olacaktır. Yine aynı müddet zarfında 11 nci maddede göreceğimiz komisyon belediye hudutları içindeki arsaların değerlerini, metrekare değerlerini tesbit edecekler. Bu da ilân dileycek, belli olacak. İhtilâf halinde mahkemenin burada durumu bir keşiften ibarettir, bir bilirkişi keşfinden, tatbikatından ibarettir. İhtilâflı konuta, gayrimenkule gidecek, buradaki mahkemenin seçeceği bilirkişi, ölçecektir, binanın einsini tâyin edecektir. Belediyeden evvelce tesbit edilmiş olan, kanunun neşrini mütaakıp iki ay zarfında tesbit edilmiş olan arsa fiyatlarını soracak ve buradaki formüle göre tatbik etmek suretiyle çıkaracaktır. Yoksa burada ne avukatlara, ne mühendislere iş arttıracak bir mevzu görmüyoruz.

Esasen 26 Eylül tarihinden beri daima hepimize gelen mektuplardan anlıyoruz ki, kiracı ve malsahibi münasebetleri mahkemelerde dolup taşmakta ve bu kanunun çıkmasını beklemektedirler.

Sayın Aydın Bolak arkadaşımız, «Bu kanun, Altındağ'daki gecekondulara tatbik edilecek mi?» dediler. Belediye sınırları içindeki konut olarak kullanılan bütün konutlara tatbik edilecektir ve bu birim fiyatları binaların einsine göre ilân edilecek, ona göre değerlendirilecektir, muvazaa artacaktır,» buyurdular. «175 lira kira verecek, 75 lira resmî akit yapacak» Hayır, biz aksine, bu kanunla kira akdinin yazılı olması mecburiyetini koyarken mevcut muvazaayı önlemek ve vergi kaçakçılığını gidermek gayesini hedef tattuk. Bugün için belki malsahipleri, kiracılar anlaşabilirler. Ama yarın için aralarında herhangi bir niza çıkar, anlaşamıyabilirler. Bu daima mümkündür.

Bugün anlaşır, yarın anlaşamazlar, az verdin çok verdin meselesi, resmîyete intikal meselesi.. Binaenaleyh yazılı mukavele her iki tarafı hakikati ifade etmeye mecbur edecektir. Yarın herhangi bir sebep ile bozuyoruz, kırılıyoruz, benim aleyhimde ihbarda bulunur, diye düşünerek muvazaa ortadan kalkacaktır. Ve dolayısıyla gayrimenkul iratlarından Maliyenin de gelirleri o nisbette artmış olacaktır. Bizim görüşümüz bu istikamettedir. Ve bu madde tedvin edilirken komisyonda uzun uzadıya bunun arz ettiğimiz şekilde olduğu üzerinde mutabakata varılmıştır.

Bâzı arkadaşlarımız maddenin yazılış şekline, tahrir şekline değindiler. Belki mâzûr görülebilir. Çünkü dikkat etmemişlerdir. Dâva evvel kanunun tümü üzerindeki müzakerelerden sonra birinci ve ikinci madde müzakereleri yapılırken, orada ikinci madde hakkındaki tenkidlere cevap verirken, bu kanunda geçen ve herkesin bilmediği veya bilemeyeceği ibarelerin izahları vardı. Binaenaleyh, 2 nci maddeyi henüz kabul etmediğiniz ve bu kanunda geçen terimlerin mânalarını hepimiz bilmediğiniz için, 4 ncü maddedeki bu terimler belki bâzı arkadaşlarımızı tereddüde sevk edebilir. Şimdi bir malûmat kabilinden ve arkadaşlarımızı nisbeten tatmin etmek bakımından bu terimlerle ilgili olan 2 nci maddenin tariflerini izah, etmek istiyorum:

Meselâ, itibari metrekare bina değeri: Yönetmeliğin esaslarına göre Bayındırlık Bakanlığı ve İmar ve İskân Bakanlığınca tesbit ve ilân edilen miktardır. Demin arz ettiğim gibi itibari metrekare bina değerini Hükümet ilân edecektir.

İtibari metrekare arsa bedeli: Arsa takdir komisyonunca konutların buldukları mahaller için tâyin ve tesbit edilen metrekare değerinin, arsanın metrekare yüzölçümü ile çarpımından elde edilecek miktarın inşaat sahasına bölünmesi suretiyle bulunur. İmar plânı olmayan arsa ve binanın fiilî durumlarına itibar olunur. Bu halde inşaat sahasının üç mislinden fazla arsa kısmının bedeli hesaba katılmaz, diye izah etmiş bulunuyoruz.

Muhiddin Güven arkadaşımız olacak, tahmin ediyorum, arsa bedellerinin takdirinde bir noktada yanlış zehaba kapıldıklarını zannediyoruz. Muhiddin Güven arkadaşımız buyurdular ki, arsaların metrekare değerlerini takdir ederken bu-

nun üzerindeki binanın, arsanın kıymetine tesiri olacaktır. Üzerinde bir gecekondulu bulunan bir arsa ile bir apartman bulunan veya bir ev bulunan arsanın değerleri başka başka takdir edilecektir, buyurdular. Hayır arkadaşlar. Biz buradaki arsaların metrekare değerlerini tesbit ederken bunların üzerindeki inşaatı nazarı itibara almıyoruz ve alınmıyacaktır. Arsalar ancak bulunduğu mahal, mevki, ada, parsel, şehrin içinde bulunduğu yere göre kıymetlendirilecektir. Hiçbir bina yokmuş farzedilecektir.

Arsaların metrekare değerlerini tesbit ederken, bunları değerlendirirken, takdir ederken bunun üzerinde hiçbir bina, inşaat yokmuş gibi farzedeceğiz. Düz arsa olarak kabul edeceğiz. Ona göre şehrin mevkiine göre arsalar değer alacaktır. İşte arsa değeri ve binanın inşa değeri 4 neü maddedeki esas olarak kabul ettiğimiz yıllık kira bedelinin tesbitinde ana unsur olacaktır. Şöyle ki :

İtibari metrekare arsa bedeli. Bu belli. İtibari metrekare bina değeri. İkisini toplayacağız ve konut olarak kiralanan kısmı kullanışlı inşaa sahasıyla çarpacağız. Bir riyaziye muadelesi, bir hesap. Çarpacağız ve bunun % 10 u yıllık kira bedeli olacaktır.

Şimdi, bu kadar kısa bir izahdan sonra vakitlerimizi değerlendirmek ve şu kanunu bir an evvel çıkarmak için komisyon olarak her konuşan arkadaşımıza ayrı ayrı cevap vermek eihetini bırakarak, her madde hakkında ileri sürülen fikirleri dinliyeceğiz; değiştirge önergeleri verildiği takdirde bunları Komisyona geri alacağız. Değiştirge önergesi verilmiş olan maddeleri hep birden yeniden müzakere ve tedvin edip komisyonunda, huzurunuzda getireceğiz, İhtilâflı olmayan maddeleri de ilk geçişte çıkarmış ve böylelikle zamanımızı kıymetlendirmiş olacağız.

Şimdilik mâruzatımız bu kadardır. Hürmetlerimle...

BAŞKAN — Sayın Bolak, konuşmak istiyorsunuz. Buyurun.

AHMET AYDIN BOLAK (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlar, kanunun Geçici Komisyonda müzakeresi esnasında muhalefet fikrini yazılı olarak komisyon mazbatasının arkasında tesbit ettiğim gibi arz etmiştim. Sayın Mustafa Uyar'ın biraz evvelki Heyetinize maruzatında hatalı olarak ifade ettikleri gibi, bunun

bu kanun tasarısının avukatlara iş hazırlamak kastıyla hazırlandığını da dün ifade etmedim. Ancak böyle bir kanunu neşir hayatına ulaştırır ve tatbikata götürürseniz vatandaş sizi haklı olarak bu kadar mudil hükümleri yapan bir siyasi heyeti «siz avukatların mesleki hayatlarını artırmak için hazırlamışsınız» diye itham edebilirler demiştim. Nitekim buna ait yazılı olarak muhalefetimi raporda yazmıştım.

Kanun tasarısı ihtiva ettiği hükümler itibariyle 6570 sayılı Kanunun tesis ettiği sistemin yerine çok daha mudil ve mal sahibi ve kiracıyı devamlı adli mercilere götürececek zafiyeti de nefsinde toplamış bulunuyor. Binaenaleyh, çünkü mâruzatım daha evvelki mesaim dışında bir mâruzat değildi. Gerçekten Sayın Uyar'ın ifade ettikleri gibi, kira rejiminde ben Geçici Komisyon sözcüsü ve Başkanı Sayın Uyar'a nisbetle çok daha liberal bir anlayışa sahibim. Bu liberal anlayış, müteaddit defalar huzurunuzda işgal ettiğimde söylediğim gibi, hukuk rejimini, normal rejimi, tahditli rejim haline inkulâbettirecek ânme zaruretinin, içtimai zaruretin miktarını tâyinde Sayın Uyar'la aynı noktada bulunmayışımızda aramalıdır. Millî Korunma Kanununun tesis ettiği tahditli kira rejimi, 6570 sayılı Kanunla devam eden tahditli kira rejiminin Türkiye'de içtimai şartlar itibariyle ve plânın tesbit ettiği ekonomik ve sosyal gayeler itibariyle devamında fayda ve zaruret var mıdır, yok mudur? Temel görüş burada toplanıyor. Sayın Uyar'a göre bu zaruret vardır ki, müdafaa ediyorlar tasarıyı.... Bendenizin görüşüme göre bu zaruret yoktur. Aksine bu zaruretin aksine, gayrimenkulün rantını vergilendirme zarureti vardır. Bu da serbest piyasa şartlarını Türk siyasi heyetinin, Türk cemiyetine hazırlamasıyla mümkündür. Sayın Uyar derler ki; «Gecekondular da bu kanunun şümülü içine dâhildir.» Elbette, belediye sınırları içinde olduğu müddetçe. Bendenizin dün ifade ettiğim husus bu değildir. Mesken politikasında siyasi heyetlere, Parlâmentoya düşen vazife şu olmalıdır : Narhlı kira rejimi, narhlı fiyat sistemi Türkiye'de plânla önlenmiştir. Bunun yerine serbest piyasa icapları içinde takarrür eden fiyat sistemi hâkimdir. Buna iltifat edecek miyiz, iltifat etmiyecek miyiz? Hayır buna iltifat etmiyeceğiz. Döneceğiz belediye hudutları içindeki narhlı rejime. Hangi

belediye hudutları içinde? İlçe belediyelerinin hudutları içinde. Ankara Belediyesi de il belediyesi olduğuna göre bu belediye hudutları içinde bulunan bütün binalara bu rejimi tatbik edeceğiz. Yani Altındağ da buna girecektir. Kasdımız şu değil miydi; dar gelirli vatandaşın, mesken sahibi olmayan vatandaşın mesken sahibi olan vatandaşın kendi kârü kisbinden ödiyeceği paranın fâhiş miktara çıkarmasını âmme ve içtimai düzen mülâhazasıyla müdahale edip sabit tutmak.. Maksadımız bu değil miydi?

Şimdi Sayın Uyar'la bu noktada buluşuruz; ama bakınız savunduğu 4 ncü maddeye göre Altındağ gecekondulu mahallesindeki bir evin kira takdiri meselesini tatbiki olarak müzakere edelim. Bunu komisyonda mütaaddit defa müzakere ettik. Öyle anlaşılıyor ki, Sayın Uyar bir kere daha görüşmekte fayda düşünür. Nasıl tesbit edilecektir; itibari metrekare arsa bedeli ve itibari metrekare bina değeri toplamının konut olarak kirallanan kısmının kullanışlı inşaat sahası ile çarpımı sonunda. Burada tarifler var. İkinci maddeye atıf suretiyle yapılmış. Gecekonduları düşünün. Ne diyeceğiz, itibari metrekare arsa bedeli. Altındağ'da arıyacağım şimdi itibari metrekare arsa bedelini; «Arsa takdir komisyonunca konutların bulunduğu mahaller için tâyin ve tesbit edilen metrekare değerinin, arsanın metrekare yüz ölçümünü ile çarpımından elde edilecek miktarın, inşaat sahası toplamına bölünmek suretiyle bulunur.»

Evvêlâ bir komisyon kuracağız. Altındağ'da konutun bulunduğu yerdeki arsaların metrekare bedelini tesbit edeceksiniz ve sonra bunu arsanın metrekare yüzölçümünü ile çarpacaksınız, elde edeceğimiz miktarı inşaat sahası toplamına böleceksiniz. Bu, itibari metrekare arsa bedeli olacaktır. Vâzı kanununun maksadı bir içtimai zarureti izale etmekse, dün de ifade ettiğim gibi, teneke veya baraka, briketlerden bina yapmak suretiyle bunun ticaretini yapan ve büyük şehirlerin etrafında yüzbinleri ifade edip, siyasi heyetleri daha büyük şekilde tehdideden bu zarureti, dördüncü madde muvacehesinde kira rejimi içine sokun, itibari metrekare arsa bedelini hesaplayın, sonra burada kullanılan inşaat malzemesine göre İmar ve İskân Bakanlığının hazırlıyacağı inşaat norm-

ları içinde yerini tesbit edin. Sonra bunu itibari metrekare bina değeri toplamına birleştirin, kullanışlı inşaat sahası ile çarpın. Vâzı kanun diyor ki; kullanışlı bir inşaat sahası vardır. Meselâ Yenışehir caddesinde bir büyük arsa üzerine apartman yapılmıştır, dört katlıdır, boş sahası vardır, bahçesi vardır, kömürlüğü vardır. Binaenaleyh, kullanışlı inşaat sahası vardır. Bir de bahçesi vardır. Öyle düşünüyor vâzı kanun. Şimdi gecekondularda oturan vatandaşlar olarak siz bu maddenin tefsirine kendinizi tabi tutun. Altındağ mahallesinde kullanışlı inşaat sahası. Ve ondan sonra bunun yüzde 10 unu, o konutun senelik kira bedeli olarak tesbit edin ve bunu da nasıl tesbit edin? Bayındırlık Bakanlığı ve İmar ve İskân Bakanlığınca bu kanunun yayınladığı tarihten sonra en geç iki ay içinde hazırlanacak bir yönetmelikle metrekare fiyatları ve ölçü esaslarını gösteren bir yönetmeliğe uyarak tesbit edin. Şimdi komisyonda da arz ettim, bu kanun hukukî mâlûfiyet ile muallel. Anayasamız der ki, idarenin hiçbir işlem ve eylemi kazanın, yargının murakabesinden uzak tutulamaz. Sayın İmar ve İskân ve Bayındırlık bakanlıkları bu yönetmeliği yaptılar. Kanun Sayın Uyar'ın görüşleri istikametinde yürürlüğe girdi. Yüksek Heyetiniz kanun metnine iltifat etti, kanunlaştı ve yürürlüğe girdi. Bakanlıklar Yönetmeliği hazırladılar. Vatandaş Ahmet Efendi yönetmeliğin iptali için Danıştaya bir dâva açtı ve tehiri icra kararı da, yürütmenin durdurulması talebi de dermeyan etti. Yüksek Danıştay da yürütmenin durdurulması talebini kabul etti. Kanun işlemiyor beyefendiler. Çünkü esaslar dediğiniz nesne yönetmeliğe dayanıyor. Bu yönetmeliğin, neticei dâvayla değil, tatbikini durduran bir tehiri icra kararı Danıştayca tesis edildiği an, Türk Parlâmentonun tatbikata sunduğu ve sunmakta büyük içtimai faydalar mülâhaza ettiği kanunun, vatandaş itibariyle tatbikine imkân yoktur.

Şûrayı Devlet tehiri icra kararı vermedi de dâvayı rüyet etti, yürüdü gitti. İki sene sonra dâva neticelendi, yönetmelik iptal edildi. İki sene içinde bütün hususi hukuk münasebeti bu kanuna ve bu yönetmeliğe göre düzenlendi. Düşününüz, iki senelik bir iadei muhasebe kişilerin arasında. Affınıza arz edeceğim Sayın

Uyar, bu, saygı değer meslektaşlarıma iş hazırlamak değildir de nedir?

Şimdi bu sistemi içinde yönetmeliğin iptali dâvasının bir mahzur tevliyetmiyeceğini bendenize söyleyebilir misiniz? Veyahutta bendeniz muhalefet şerhinde ifade ettiğim gibi, seyyaliyetini takibetmekle mükellef olan Hükümetin sık, sık kira rejimine müdahalesini siz Plân esasları ile bağdaştırabilir misiniz? Beni mazur görünüz, dersiniz ki, tümü üzerindeki müzakerelerde her şey söylenip bittikten sonra ve maddelere geçildikten sonra maddeler üzerinde bu tarz konuşmak Yüksek Heyetin vaktini israf etmektedir. Ben tümü üzerindeki müzakerelere geçildikten sonra da 4 ncü maddenin vatandaşa tevliedeceği sıkıntıyı kanaatim çerçevesinde söylersem Yüksek Heyetin vaktini israf etmekle lütfen beni suçlamayınız. Yüksek Heyetinizin vaktini israfı beni suçladığınız zaman benim size vereceğim cevabım bu tarz olmaz. Aama lütfediniz bu maddenin tatbikatının vatandaşa getireceği sıkıntıları, haksızlıkları söylersem kabul ediniz.

Kiracısınız veya mal sahibisiniz. Bir cadde üzerinde köşedeki binanın kirası ile bunun iki bina yanındaki binanın kirası aynı değildir. Hattâ bir caddenin karşılıklı iki tarafındaki binaların güneş görme veya görmemeye göre kiralari tamamen değişir. Eğer mal sahibi iseniz bilirsiniz, kiracı iseniz de bilirsiniz. Şimdi siz biliyorsunuz ki, şu ikinci maddede itibari metrekare arsa bedeli dediğiniz nesne arsa takdir komisyonlarınca götürü olarak takdir edilecek nesnedir. Yani Ankara'da arsa takdir komisyonu kuracaksınız, paftaları, adaları, imar plânını önüne açacak. Şu ada ve parseldeki metrekare arsa bedeli şudur diyecek, tatbikat böyle olmayacak mı? Yegân yegân her arsa için arsa takdir komisyonu karar mı verecek? Tatbikatta her arsa için arsa takdir komisyonları karar vermeyecek, topyekûn ada ve parseller itibariyle takdir komisyonları karar verecek. Her arsa için takdir komisyonları karar vermezse arsa takdir komisyonlarının bu kararı idari tasarruf değil midir? İdari tasarruftur. Her vatandaş takdir komisyonunun kararı aleyhine idari kazaya müracaat etmez mi, eder. Her arsa takdir komisyonunun kararı idari kazaya bir iptal dâvası mevzuu olarak giderse, bu kanunun tatbikatta yürüyebileceğine ina-

nır mıyız? Bu hususlarda siz kerem buyurunuz, eğer vatandaşın mahkemelere yığıldığını ifade buyurduğunuz dâvalarını biran evvel intacetmek istiyorsanız, bu kanunla intacedemiyeceğinize kaaniim. Düşününüz Ankara'da Yenışehir'de bulvar üzerinde yanyana olan on gayrimenkulün mevki itibariyle onunun da kira bedellerinde değişiklik var. Halbuki sizin arsa takdir komisyonunuz hepsi için, bütün bu ada için, bir tek metrekare arsa bedeli tesbit etmiş ve binnetiçe kira bedelinin hesaplanmasında her birisi için ayrı neticeler verdi. Köşebaşında ve güneş karşı olmyan apartmanın kirası bin lira yerine, serbest piyasada takarrür eden bin lira fiyat yerine diyelim ki, 700 lirayı buldu. Şimdi, gecekondudan ayrılayım oraya geleyim. Bu vatandaşın sizin bu kararınız üzerine yapacağı ilk şey arsa takdir komisyonunun idari tasarruf olan bu kararı aleyhine idari kaza merciine müracaattir. Ve müracaat ettiği an kanunumuzun mekanizması işlemez. Öyle bir kanun yapmamız lâzım ki, bu derece neticeye ulaşması hukukî engellere mâruz kalmam.

Yine sizlere bir noktayı arz edeyim; birim fiyatlarını ilân edeceksiniz, birim fiyatlarını tesbit edip ilân edeceksiniz. Ve bu birim fiyatlarının tesbit ve ilânı neticesinde, tatbikatımızda eski ve yeni binalar arasında fark olmayacak, 4 ncü maddenin çalışmasında. Yani şöyle düşünelim; Ankara'da Samanpazarında eski Ankara tipi ahşap bağdadi veya ahşap karkas bir evle yine orada yanında yapılan yeni bir evin birim fiyatlarında eskilik ve yenilik farkı gözetilmeyecektir. Ne gözetilecektir? Binalar inşaat tiplerine göre sınıflandırılacak. Kârgir binalar, betonarme binalar, ahşap binalar. Öyle bir ev tasavvur ediniz ki Samanpazarının en mütena yerinde ve Ankara'nın tarihî hususiyetini temsil eden bir ahşap ev, karkas ev. Sahibini para ile ikna etmek mümkün olmuyor. Siz bu birim fiyatların içinde bu kişiye aynı rejimi tatbik edeceksiniz. Hiç olmazsa kerem buyurunuz bu fıkraya hususiyeti olan binalar için ayrı bir hüküm koyunuz. O da yok. Yine kerem buyurunuz Türkiye'nin her yerinde inşaat malzemesini müteahhitlere yaptığınız ihalelerde tek olarak nazarı itibara alabilirsiniz. Çünkü ihalede bir kâr marjı var. Kâr marjı üzerinde müteahhitleriniz fedakârlıklarını yaparlar veya pazarlık ederler sizinle. Ama, burada

bir mülkün sahibinin mülkiyet hakkının istimaline müdahale ediyorsunuz. Niçin? Âme intizamı için, âme intizamı için vâkı müdahalenizde bu derecede marjlı birimleri tatbik etmeyiniz. Birisinde âme intizamı mevzu bahis değil. Hususi hukuk düzeni içinde bir işi ihaleye çıkarıyorsunuz. Bunu satın alır mısın, satar mısın? diyorsunuz. Şu istisna akdini ifa eder misiniz? diyorsunuz. Bir marj koyuyorsunuz, kâr nisbetini tesbit ediyorsunuz, arkadaşlar, vatandaş Ahmet efendinin mülkiyet hakkının istimaline müdahale ediyorsunuz. Niçin? Âme intizamı var diyorsunuz. Aynı marjlı birimler içinde kendisine muamele yapmakta hiç sakınca görmüyorsunuz. Halbuki sizin 6570 sayılı Kanununun Anayasa Mahkemesi ilgili hükmünü niçin iptal etmişti? Onun iptal sebebi nedir? O iptal sebebi aynı noktada aynı espride mündemiç siz eğer âme intizamını, rejimi müdahaleli olarak tesis etmekte görüyorsanız, lüfedin yeni iptallere yol açmayacak bir müdahaleli rejim tesbit edin. Devamlı idari kaza ihtilâflarının mevzuu olacak, devamlı müdahalelerin mevzuu olacak bir kira rejimini dördüncü maddede tesbit etmeye teşebbüs etmeyin.

Muhterem arkadaşlarım, dördüncü madde üzerinde tatbikatçı olarak daha birçok nakiseyi dün Sayın Yüceler'in, dün Sayın Giritlioğlu'nun ifade buyurdıkları gibi söylemek ve maddenin bir şekli hale sokulmasını Yüksek Heyetinizden istirham etmek mümkün. Sayın Uyar bendenizi mâzur görsünler, yine tümü üzerinde konuşur gibi vaktinizi israflada beni itham etmesinler. Dördüncü madde, kira rejiminin temel maddesi, esasın nasıl tesbit edileceğine dair olan madde, bu haliyle kanunlaşmaması lâzımgeten bir maddedir. Bu madde başka bir halle gelir de kanunlaşırsa faydalı olur mu, veyahut maksat hâsıl olur mu? O zaman da olmaz. Niçin olmaz? O zaman da ikinci maddenin dördüncü maddeye göre tadil edilmesi lâzımdır. İkinci maddeyi dördüncü maddeye göre tadil edince, birinci maddedeki il ve ilçe belediyelerinin ne maksatla tadil edildiğinin komisyonunda düşünülüp, evvelki müzakereler nazara alınıp tekrar gözden geçirilmesi lâzımdır.

Sayın Uyar'ın, bir hukukçu olarak müsama halı olacağına, bütün bu müsama halıyla memlekete düzgün bir kira rejimi getirmek üze-

re sabırlı davranacağına güvenerek konuştum. Daha fazla kendilerini yormıyayım. Lütfetsinler, bu mevzuu bir basit sureti halle bağlamakta gayretlerimize yardımcı olsunlar. Aksi halde bunun vebali demiyeyim ama yorgunluğu kendilerine aidolacaktır. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Açık oylamaya katılmamış arkadaşlarımız var mı?... Oylama işlemi bitmiştir.

Buyurun Komisyon.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MUSTAFA UYAR (İzmir) — Sayın arkadaşlarım, çok kıymetli Ahmet Aydın Bolak arkadaşımızla bir noktada birleşemiyoruz. Bu kanun geçecek diye isimlendirdiğimiz vatandaşların ıstıraplarına çare bulmak maksadı ile tedvin edilmiş bir kanun değildir. Hükümet geçecek bölgede yaşayan dar gelirli vatandaşlarımızın içinde buldukları ıstırapları düşünerek bir geçecek kanunu tasarısı hazırlamış ve Yüce Meclise sevk etmiş, Yüce Meclisin kararı ile Geçici Komisyonunuz kurulmuş ve geçecek kanunu tedvin edilmektedir. Bunun dışında yine Hükümet bir konut kanunu tasarısını hazırlamış, Türkiye'de konut politikasını halletmek ve konutsuz vatandaşa konut temin etmek için bir kanun tasarısı getirmiştir. Bu kanun tasarısında Geçici Komisyondan geçmiş ve Meclisin gündeminindedir. Binaenaleyh, geçecek bölgede yaşayan vatandaşlarımızın ıstıraplarını burada dile getirmenin bu kanunla biz ilgisini görmedik. Bu bir yaradır, bir davadır. Bunun halledilmesi için üzerine eğilmişiz, hal çarelerini bulmaya çalışıyoruz. Demin arz ettim, iki kanunla inşallah bunların, geçecek muhitinde yaşayan ve umumiyetle dar gelirli vatandaşlarımızın dertlerine deva bulmaya çalışacağız.

Arsa bedellerine vâkı itirazın idari bir dâva konusu olup olmaması mevzuu komisyonunda müzakere edilmiştir. Ve hattâ özel surette Anayasa Mahkemesi üyeleriyle de görüşmüştür. İleriki maddelerde geleceğiz. Arsaların metre-karelerinin tesbitine vâkı itirazlar kiraların tesbiti için açılan dâvalarda görülecektir. Binaenaleyh, bunlar halledilmiş durumdadır. Ancak yönetmeliğe, İmar ve İskân ve Bayındırlık Bakanlıklarının hazırlamış olduğu yönetmeliğe herhangi bir itiraz olursa bunun gayet tabii olarak, tabii mercii Danıştaydır. Bunun da komisyonunda uzun uzadıya müzakeresi ve münakaşası

yapılmıştır. Neticede bu ancak yönetmelikte yer alacak yönetmeliğe konacak bir madde ile bu gibi davaların Danıştayda öncelikle ve belli bir süre içinde halledilmesi suretiyle bu işin de zararsız bir hale geleceği kanaatindeyiz.

Demin de arz ettim, arsalar şehrin mevkiine göre şartlar halinde tesbit edilecektir. Bir ada olarak, bir şerit silsilesi olarak, bir mıntaka olarak tesbit edilecektir. Köşe başları, güneş görüp görmemesi meselesi de komisyonda bizi ilgilendirdi, düşündürdü. Sayın Bolak arkadaşımız beşinci maddeyi tetkik buyurmuş olsalardı orada «Dördüncü madde gereğince tesbit edilecek konut kira bedelleri bu kısımların birbirine nazaran, kat, manzara ve ışık alma bakımından üstün durumda olanlarıyla olmayanları arasında her kısmın kendi esas kirasının % 10 unu geçmemek üzere, ilâve veya eksiltme yapmak suretiyle ayarlanabilir» diye bir madde getirerek bu mülâhazayı da cevaplandırmış idik.

Esasen daha evvelki konuşmalarımızda da arz ettik. Tasarımın aleyhinde olan arkadaşlarımızın yanlış fikre sahib oldukları kanısındayız. Zannediyorlar ki, bu kanun çıkar çıkmaz bütün mal sahibi ve kiracılar hemen derhal mahkemeye müracaat edecekler, can kurtaran simidi gibi bu kanuna yapışacaklar. Hayır böyle bir şey yok. Esasen bu kanunun üçüncü maddesi ile kira rejimi serbest olarak ilân edilmiştir. Taraflar arasında serbestçe bir anlaşma olacaktır. Ama, bir anlaşmazlık halinde bunu kim halledecektir? Şimdiye kadar demin Sayın Ahmet Aydın Bolak arkadaşımızın çok güzel ifade ettiği gibi, Millî Korunma Kanunu ile, 6570 sayılı Kanunla kısıtlanan ve mal sahibi ve kiracıyı birbirine zıt iki kutup haline getiren tatbikattan uzaklaşmışız, tamamen bu tatbikatın ifradından tefridine, veya tefridinden ifradına gittiğimiz zaman Borçlar Kanunu umumi hükümleri cari olacak, o zamanda şimdiye kadar kiracılara verilmiş olan sonsuz bir salâhiyet tamamen mal sahiplerine verilecek, bu defa kiracılar mal sahiplerinin tahakkümünden, baskısından şikâyet edecekler ve feryatlarını yükselteceklerdir. İşte böyle bir anlaşmazlık halinde bu kanun imdada yetiyecektir. Bizler umumiyetle kirada oturamayız. Ben şahsan kirada oturmakta olduğum evin kira bedelini an-

laşarak serbest bir şekilde mal sahibi ile tesbit ettim. Bu kanun çıksa da çıkmasa da, Anayasa Mahkemesi eski kanunun iki ve üçüncü maddelerini iptal etmeden evvel ben oturduğum evin kirasını ev sahibinle beraber serbest olarak tesbit ettim. Binaenaleyh, bu kanun çıktıktan sonra ne ben, ne de mal sahibim mahkemeye müracaat ederek bir anlaşmazlık, bir huzursuzluk veya mahkemelerin işini artıracak bir davranışta bulunmayacağız. Biz Beş Yıllık Plânın getirdiği ölçüler içinde objektif esaslar koyarak ihtilâfları halletmenin yollarını arıyoruz. Bizim naçiz görüşlerimiz, bilgilerimiz, aklımız, komisyonda bu kadar erdi, Bu kadar yetti. Huzurunuzda bunu getirdik. Tenkid etmek kolay arkadaşlar, tenkid etmek, gayet kolay. Bu kanun çıkacağına göre, Meclisimiz böyle bir kanunun çıkmasını kabul ettiğine göre, şu bizim size sunduğumuz tasarımın belli maddeleri ne şekilde olmalıdır? Dördüncü madde kifayetsiz deniyor, anladık peki dördüncü madde kifayetsiz. Fakat kifayetsiz demek kâfi değildir. Bu maddenin yerine ne teklif ediyorsunuz? Onu getirin müzakere edelim diyoruz. Getiren arkadaşlarımızın önermelerini de alacağız, müzakere edeceğiz. Binaenaleyh, müzakerelerimizi bu anlayış içinde yaparsak daha faydalı olur kanaatindeyiz. Şimdi, işi uzatmamak için biz dördüncü madde ile ilgili olarak verilmiş olan önermeleri, komisyon olarak verilmiş olan önermeleri komisyon olarak madde ile birlikte geri istiyoruz. Ve bu maddeyi komisyon olarak tekrar müzakere ve tedvin edeceğiz.

BAŞKAN — Komisyon 4 ncü maddeyi verilmiş olan önermelerle birlikte geri istediğine göre, esasen Sayın Asım Eren arkadaşımızın 4 ncü ve 11 ncü maddeler arasındaki daha mühim hâdiseleri tetkik etmek üzere komisyona iadesini isteyen bir önergesi de vardır. Bu önergeyi oyunuzda sunmaya lüzum kalmadan komisyonun arzusuna uyarak verilmiş olan önermelerle birlikte bu maddeyi komisyona veriyoruz.

Şimdi Sayın Fahir Giritlioğlu arkadaşımızın bir önergesi vardır, okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

4 ncü maddenin kabul şekline göre mütaakıp maddelerin görüşülmesi kabil olacağından bu maddenin son şekli komisyondan gelmeden ve müzakere edilmeden komisyonun diğer madde-

lerinin müzakere edilmemesini arz ve teklif ederim.

Edirne
Fahir Giritlioğlu

BAŞKAN — Bir dakikanızı rica ederim. Bolu Milletvekili Sayın Kâmil İnal'ın 4 ncü madde üzerindeki yeterlik önergesini de, Komisyon maddeyi geri aldığı için okutmadım.

Sayın Fahir Giritlioğlu'nun önergesi üzerinde Sayın Tekinel, buyurunuz.

İSMAİL HAKKI TEKİNEL (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, konunun ehemmiyeti aşikârdır. Bugüne kadar, 26.9.1963 tarihinden bu yana kira rejimi Türkiye'de muallâktadır. Mahkemeler tatbik edeceği mevzuatı bilememektedirler ve iradi ihmaller içine düşmüşlerdir. Bu Meclisten müspet veya menfi bir kanun bekliyorlar. Fakat mutlak surette kiracı ve kiralyan münasebetleri tanzim edilmelidir. Bu istikamette kararlarını vereceklerdir.

Yine bakıyoruz ev sahibi hakkını arıyamıyor; kiracı hakkını arıyamıyor ve müraعات edecek merci bulamıyorlar. Mahkemeler kendilerini vâzın kanun yerine koymak suretiyle vatandaşın derdine çare aramak yolunu tercih etmiş durumdadırlar. Fakat bugün için tebellür etmiş bir ictihat da yoktur. Bu itibarla, evveleminde hükümetlerin ve Parlâmentonun hukukta meydana getirilen istikrarsızlığı ortadan kaldıracak ciddi bir teşebbüse girişmesi, müspet veya menfi, bu konuyu halletmesi iktiza eder.

Sayın Komisyon hakikaten bir çalışma yapmış ve biz kendilerine müzahir olalım dedik. Bideyette kanunun tümü hakkında yapmış olduğumuz konuşmalarda bu kanunun hazırlanış şeklini tenkid ettik, eksiktir dedik. Bu müzakerelere geçti. Maddelerle birlikte heyeti umumiyesinin müzakeresini yapalım dedik. Heyeti Aliyeniz lütfedip bunu kabul ettiniz. Ancak aksi bir oylama ile heyeti umumiyesi hakkında konuşmalar yapıldı. Maddeler hakkındaki konuşmalarda bir fikir verilemediği için Komisyon tasarımı o şekilde geri aldı ve 20 gün sonra bizim karşımıza, siz bize bir fikir vermediniz ki biz sizlerin karşısına yeni bir değişiklikle gelelim dediler, evvelki fikirlerinde ısrar ettiler.

Şimdi arkadaşlarımız, şahsan ben ve bu Mecliste bulunan arkadaşlarımız samimiyetle bu hukukî boşluğun doldurulmasını istemekteyiz. Ko-

misyona, daha kanun başlığından itibaren hatalar yaptığımızı ikaz ettik ve gerekçeli değiştirge önermeleri verdik. Birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü maddeleri söyledik ve getireceğiz. Şimdi Komisyon bu teklifler üzerinde her hangi bir prensip mutabakatına varmadan tekrar geri almak istiyor. Demek ki, fikirlerinde musırdırlar. Sayın Fahir Giritlioğlu arkadaşımızın vermiş oldukları taktir de Komisyonun bu yoldaki noktai nazarını destekler mahiyettedir. Şayet bu taktir verilir, tekrar Komisyon biz düşünelim, tekrar huzurunuzla getirelim derse, Meclis tatile giriyor, bu konudaki istikrarsızlık devam edecektir. Vatandaş hakkını arıyamaz hale gelecektir. Mademki bu tasarının üçüncü ve dördüncü maddesi prensiplere taallük etmektedir, evvelâ Komisyonun istediği tarzda bu Meclis Komisyona istikamet verecek prensipleri tâyin ve tesbit etmelidir. Ondan sonra Komisyon, diğer maddeler bunlarla alâkalı olduğu için, bu prensibe uygun olarak diğer maddeleri de tadil etmek salâhiyetini kendinde görebilir.

Şimdi durum böyle olunca, Sayın arkadaşımızın taktiri kabul edilirse, burada prensip maddesi kabul edilmeden evvel diğer maddelerin konuşulması bahis konusu olmayacak ve binnetice bu kanun da çıkmıyacaktır. Elbette ki, bunun sorumlusu bu kanunun çıkması için faaliyet sarf eden bizler değiliz. En başta (tekrar ediyorum ve bunda musırrım) Hükümet alâka göstermiyor, vatandaşın derdi ile alâkalanmıyor ve Komisyonunda bu lâkaydı içerisinde bizzat bu kanunun çıkmamasındaki ihmale iştirak ediyor. Bu anlayış içinde bu çıkmaz arkadaşlarımız, serbestî ise serbestî, nizam ise nizam, bunu koyalım, bitirelim.

Bu itibarla taktirin bu şekilde oylanması aleyhindedim. Devam edelim, bitsin bu müzakereler arkadaşlar.

Hürmetle selâmlarım.

FAHİR GİRİTLİOĞLU (Edirne) — Geri alıyorum efendim.

BAŞKAN — Sayın Giritlioğlu önermelerini geri aldılar. Maddelerin müzakerelerine devam ediyoruz. Beşinci maddeyi okutuyorum.

Kat, manzara, ışık şartları ile bodrum ve çatı arası kiralari

MADDE 5. — 4 ncü madde gereğince tesbit edilecek konut kira bedelleri bu kısımların birbiri-

ne nazaran kat, manzara ve ışık alma bakımından üstün durumda olanları ile olmiyanları arasında her kısmın kendi esas kirasının % 10 unu geçmemek üzere ilâve veya eksiltme yapmak suretiyle ayarlanabilir. Serbest olarak verilen kısımların bu kanun esaslarına göre bulunacak kirası ile arada doğacak farklar yukardaki hesapta nazara alınmaz.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Tekinel.

İSMAİL HAKKI TEKİNEL (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, üzerinde konuştuğumuz 5 nei maddede, Sayın Ahmet Aydın Bolak arkadaşımızın işaret ettiği gibi, bu tasarrının kaldırılmasını istediğimiz tarifleri kapsıyan ikinci maddesi ve 4 neü maddesiyle ilgilidir. Şimdi biraz evvel Komisyon yetkisini kullandı. Prensipleri tâyin edilmeden dördüncü madde geri alındı. Ve Komisyon Sözeüsünün ve Başkanının konuşmalarından anlaşılmaktadır ki, evvelki fikirlerinde musirdirler. Bu itibarla kanun prensibi tesbit edilmedikçe 5 nei madde üzerinde konuşmak esasen âbestir. Buna rağmen Komisyona faydalı olmak üzere, gerekçesi ile birlikte bir takrir takdim ediyorum. Bu zabıtlara okunsun, tescil edilsin. Ona göre mukteza tâyin edilsin. Bu vesile ile Komisyondan istirham ediyorum; dördüncü madde hakkında mümkünse lütfetsinler, kendileri yetkili oldukları için onlara hitab ediyorum. Dördüncü maddenin prensibinin tesbiti bakımından şeklini tesbit etmek haklarının kendilerine aid olduğunu söylediğim daha evvelki takririm oya konulsa bu kanunun müzakeresi bugün ikmal edilir kanaatindeyim. 5 nei madde ile ilgisi dolayısıyla bu mâruzatta bulundum. Takdim ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Eren.

ASIM EREN (Niğde) — Pek muhterem arkadaşlarım, bendeniz biraz evvel konuşmuş olan Sayın Tekinel arkadaşımızın ilk beyanlarına iştirak ediyorum. Yani kanunun yürütmesi ve tatilden evvel kanunun çıkması için lâzımgelen gayreti ancak müzakereye devamla temin edebiliriz kanaatindeyim. Kaldı ki, bendeniz 4 neü maddenin tesbit edeceği takdir şekilleri esası ne olursa olsun 5 ten 11 nei maddeye kadar olan ve 2 nei bölümde kiralardan tesbitine mütaallik türlü esasları ihtiva eden hükümlerden her birinin mücerret, müstakil hükümler olduğunu nazarı itibara alarak, bunların 4 neü maddenin tesbit şekliyle hiçbir ilgisi bulunmadığını, ancak onlara

ilâve veya tenkis edilmesi gereken kıstaslar meydana getireceğini düşünerek müzakerelerin devamında bir mahzur görmemekteyim. Yani 5 nei madde üç kıstası, kat, manzara, ışıklandırma meselelerini kaale almış, 6, 7, 9 neu maddelerin her biri arsa, metrekafe fiyatıyla bina metrekafe fiyatını tesbit eden 4 neü maddeden mücerret olarak onların devamı, onlara ilâve veya onlardan tenkis edilecek kıstasları bize vereceği için dördüncü madde müzakere edilmese dahi beşinci ve onbirinci maddelerin şu anda müzakere edilebileceği kanaatindeyim. O halde bendeniz Sayın Tekinel'in tekliflerine maalesef katılamıyorum. Sayın Fahir Beyin tekliflerini geri almaları da bu bakımdan hakikaten isabetli olmuştur. Esas maksat âmme nizamına mütaallik olan bu kanunun biran evvel Muhterem Meclisinizden çıkmasıdır. Bunu da tatilden evvel çıkarmak pekâlâ mümkündür. Mesela bugün en az bu ikinci bölümü çıkarabiliriz. Kanunun ruhu da bu ikinci bölümde mündemiçtir.

Bu sebeple Muhterem Komisyon isterse bir taraftan iki üyesi ile seri bir çalışma yapar, dördüncü maddeyi şu anda tetkik edebilecek durumdadır. Tetkik edemese dahi biz 5 ve 11 nei maddeleri yapabiliriz. Bu sebeple mücerret hükümler ihtiva edecek olan beş ve onbirinci maddelerin müzakeresinde bir mahzur olmadığını arz için huzuruza çıktım. Hürmetlerimi sunarım.

BAŞKAN — Madde üzerinde başka söz isteyen yok. Sayın Tekinel arkadaşımızın önermeleri var okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Tasarrının 5 nei maddesinin aşağıda yazılı olduğu şekilde tadilini arz ve teklif ederim.

İstanbul

İsmail Hakkı Tekinel

«Kat, manzara, ışık şartları ile bodrum ve çatı arası kiraları :

Madde 5. — Binanın tamamı için tesbit edilen senelik kira, binanın muhtelif kısımları arasında kısımların birbirlerine nazaran kat, manzara, ışık alma, mesaha ve sair vasıfları göz önünde tutularak bilirkişiler vasıtasıyla taksim olunur. Serbest olarak verilen kısımların bu kanun esaslarına göre bulunacak kirası ile arada doğacak farklar yukardaki hesapta nazara alınmaz.»

BAŞKAN — Buyurun Sayın Uyar.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MUSTAFA UYAR (İzmir) — Asım Eren arkadaşımızın biraz evvel ifade etmiş olduğu usulî mütalâası tamamen Komisyonumuzun görüşü istikametindedir. Bu kanunun belkemiği 1, 2, 3 ve 4 nci maddeleridir. Diğerleri teferruatтан ibarettir. Binaenaleyh 5 nci maddenin, 4 nci maddenin prensipleriyle bir ilgisi yoktur.

Sayın Tekinel arkadaşımızın teklifini dinledik. Tekinel arkadaşımız, binanın umumiyetle tesbit edilecek kirasından bahsetmektedir. Biz burada bir binanın kirasını değil, bir binada mevcudolan apartman dairelerinin ayrı ayrı birer konut olmak vasfında olduğu için, bunların ayrı ayrı kiralalarının tesbit edileceği prensibini vaz'etmiş bulunuyoruz. Sonra bu ışık, manzara, kat vesqir farklarını bilirkişi ile ayrıca tesbit ettirme yoluna gidersenek, 6570 sayılı Kanunun iptal sebeblerini tekrar ihdas etmiş oluruz. Halbuki biz opjektif kıstaslar, opjektif esaslar getiriyoruz. Her mahkeme, her bilirkişinin keyfi ve indî mütalâasına râğbet etmesin, ona göre hüküm tesis etmesin, şu esasara göre tesis etsin, her yerde bu esaslar tatbik edilsin diyoruz. Onun için İsmail Hakkı Tekinel arkadaşımız lütfen kerem etsinler, takrirlerini geri alsınlar. Bu madde, 5 nci madde hiçbir mahzur tevlihdetmemektedir. Esas kira tesbit edilecektir, şukdur, budur. (Bir manzara farkı vardır, bir güneş görme farkı vardır, bir kat farkı vardır. Bu Bu farklar da bilirkişilerin indî ve şahsi görüşlerine göre değil şu kanunda getireceğimiz yüzde 10, diğer katlara nazaran yüzde 10, eksik veya fazla olmak suretiyle tesbit edilecektir. Bunu kanuna vaz'etmemizde içtimaî fayda vardır. Onun için lütfetsinler İsmail Hakkı Bey arkadaşımız ısrar etmesinler, mümkünse tekliflerini geri alsınlar. Bu maddeyi böyle, kabul edelim. Ve bu husuta reylerinizi istinham ediyoruz.

BAŞKAN — Sayın Tekinel,

İSMAİL HAKKI TEKİNEL (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, Sayın Uyar arkadaşımız bendenizi mazur görsünler. Müzakereleri ciddiyetle takibetmedikleri kanaati bana hâkim olmaya başlamıştır.

Diyoruz ki, 4 nci maddenin esası nedir? 5 nci madde bununla ilgilidir. 4 nci madde bu arkadaşlarımızın yapmış olduğu kanun tasarısına gö-

re, asgari metrekare arsa bedeli vardır. Bu 11 nci maddede yazılı komisyon tarafından tesbit edilecektir.

Bu asgari arsa metrekare bedelin tarifi de yine tasarının ikinci maddesinde vardır. Yine asgari metre kare, bina değeri var. Bunları da Bayındırlık ve İmar ve İskân Bakanlıkları tesbit edecek. Şimdi 3 nci maddede kiranın mahkemece tesbit edileceği esasını kabul ettik. Ama 4 nci maddenin tetkikinden anlıyoruz ki, 5 nci madde ile ilgili olduğu için zikrediyorum, mahkemeye verilen tam bir yetki yoktur. Mahkemenin yapacağı iş, basit bir hesap ameliyesinden öteye gitmemektedir. Kullanılan inşaat sahasını mahkeme sadece bilirkişi vasıtasıyla hesaplayacaktır. Yoksa mahkemenin takdir edeceği bir kıymet yok orta yerde. Şu halde bu karışık hesabı şöyle düzenlemek lâzımdır. Şimdi itibari metrekare arsa bedeli, zait, itibari metrekare bina bedeli, çarpı, kullanışlı inşaat sahası. Bunun toplamı bina bedeli olacak. Yüzde 10 u da kira olarak tesbit edilecek. Şimdi burada madem ki, binanın değeri nazarı itibara alınmak suretiyle katlar ve bölümlerin kiralaları tesbit edilecektir, arkadaşımız der ki, 5 nci madde de manzara, ışık, kat şartları ve bodrumkatı ile çatıkata arası kiralaları yüzde 10 şeklinde bir değıştirmeye tabi tutulsun, bu esaslar dairesinde. Böyle bir tefrik âdil olmaz. Biz diyoruz ki, sistemde gerek arsaların bedelinin takdirini, gerekse binaların bedelinin takdirini binanın durumuna göre yıpranma payı nazarı itibara alınmak suretiyle, mevkii nazarı itibara alınmak suretiyle, mesahası nazarı itibara alınmak suretiyle yine bir heyetin tesbit edeceği, mütehasıs kişilerden müteşekkil ehliivukuf kişiler tarafından mahkemece tesbit edilsin. Bir iddianın karşısında bir müdafaa bulunsun. Bu bir yargı sistemidir. Bu karşılıklı bir tesbit dâvası sistemidir. O zaman aneak âdil bir sonuca varmak mümkündür. 4 nci maddedeki esasları bu şekilde vaz'ettiğimiz takdirde, 5 nci maddede yazılı kat farkları arasındaki kıymetin takdirini elbette ehliivukufalara bırakmak lâzımdır. Bu prensiple ilgili olarak bendeniz bir takrir verdim. Ve 4 nci maddedeki prensip kabul edilirse, 5 nci madde, ya 4 nci madde içerisinde mütalâa edilecektir, yahut da ayrı bir metin halinde düzenlense dahi bu gibi kıymet farkları yine mahkemenin önünde iddia ve müdafaa tesbit edildikten sonra ehliivukufalar marifetiyle tesbit edile-

cektir. Biz esas üzerinde konuşuyoruz, arkadaşlarımız başka yerlerde dolaşiyor.

Şimdi arkadaşlarım, bu yaptığımız muameleler de fuzulidir. İzah edeyim. Göreceksiniz ki, bu prensibi tesbit etmekte fayda vardır. Kanunun 11 nci maddesine, komisyonlarca itibari metrekare arsa bedellerinin tâyin ve tesbit edileceği ithal edilmiştir. Bu komisyonlar bu işi başaracaklar mı başaramıyacaklar mı ondan bahsedeceğim. Tarzı terekkübü dahi bu kanunun işlemesine mânidir. Bayındırlık veya İmar ve İskân Bakanlığı tarafından hazırlanacak inşaat fiyatlarına bir diyeceğim yok. Bunlar üzerinde mutabakata varılabilir. Ancak aynı kanunun tezat içinde olan 15 nci maddesini okuyacağım ve bu maddeye dikkatinizi çekeceğim:

«Uyuşmazlıkların çözümü görevli ve yetkili mahkeme

MADDE 15. — Bu kanuna göre mahkemeye tahliye ve kira tesbiti hususunda açılacak davalara, binanın bulunduğu yer Sulh Hukuk Mahkemesinde bakılır. Kira tesbiti dolayısıyla açılan dâvalarda, ihtilâf halinde itibari metrekare arsa bedelinin tesbitine mahkeme yetkilidir.» Bunun mânası gayet açık. Şayet, 11 nci maddede yazılı olan komisyonlar, itibari metrekare arsa bedelini ada ve parsel şeritleri halinde tesbit ettikleri takdirde, taraflar mahkemeye bu hesap ameliyesi için, kira tesbiti için müracaat ettiklerinde kabul etmiyorlarsa, arsanın beher metrekaresinin tesbiti için mahkemeye itiraz hakları vardır. Düşünebilir misiniz ki, karşılıklı menfaatlerin çatıştığı yerde vatandaş yüzde yüz bu komisyonun vermiş olduğu şekilde arsa kıymetlerine itibar edecektir. Benim şahsi görüşüm ve inanım, tatbikattan elde ettiğim netice şudur: Mutlak surette tarafların menfaati olduğundan komisyonların bu kıymet takdirleri mahkemelere sürüklenecektir. O zaman bu komisyonların yaptığı bileümle mesai boşa gitmiş olacaktır. Bu Devletin bu masrafı karşılamaya imkânı yoktur. Neticede mahkemelerin halledeceği bir konuyu dönüp dolaşıp peşinen mahkemelere bırakmak ve kazai yolları açık bırakmak ve denetleme yolunu açık bırakmak lâzımdır. Onun için ısrar ediyoruz. Yoksa ne kiracıyım, ne mal sahipliği ile alâkam var. Mustafa Uyar arkadaşım şahsi durumundan bahsetti. Fakat Mustafa Uyar arkadaşımızı şahsi durumu bu memleketin derdine çare bulacak bir izah tarzına bizi götürmez. Bir ta-

raftan bakıyorsunuz Fahrettin Kerim Gökay arkadaşım, vatandaşın bir sıkıntısı yoktur, diyor. Evet yok ama vatandaş Fahrettin Kerim arkadaşım gibi hesabı bilinmeyecek kadar anahtara sahip değil. Bir taraftan bakıyorsunuz bir arkadaşımız çıkıyor, en mahrem noktalara kadar Devletin müdahale etmesi lâzımgeldiği tezini bu Meclis içinde savunuyor. Öte taraftan şahsi menfaati geldiği zaman denetlemeyi durduralım, tahditten vazgeçelim, serbest bırakalım diyor. Samimî bir inanç içerisinde biz meseleleri vaz'etmek istiyoruz arkadaşlar, lütfen iltifat edin, tetkik etsinler, bu işi sürüncemede bırakmasınlar.

Bunun sorumluluğu bize değil, tekrar ediyorum alâka göstermiyen Hükümete aittir. Bu itibarla arkadaşımıza söylüyorum, takririmi geri almaya lüzum yoktur. Prensibe taallük ediyor. Bendeniz yaptığım işi biliyorum ve tetkik etmeden de huzurunuza çıkmıyorum. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Madde üzerinde başka söz isteyen? Buyurunuz Sayın Bilgin.

AHMET BİLGİN (Kırşehir) — Muhterem arkadaşlar, eğer 5 nci madde komisyonun teklifi vechile kabul edilecekse, bu madde ziya alan, manzara itibariyle farklı olan konutların yüzde on artma veya eksiltme suretiyle kiralalarının ayarlanacağını, yüzde onu geçmemek suretiyle takdir edileceğini tesbit etmektedir. Halbuki yüzde 10 bu mevzuda bir mâna ifade etmez arkadaşlarım. Meselâ İstanbul'da Boğazda bir apartmanın ön daireleri boğaza nazır, denizi görür. Arka daireleri görmez. Ön dairelerin bin lira kirası olsa, arka dairelerin denizi görmediği, manzarası iyi olmadığı için kirası yüzde on yani yüz lira aşağı düşecektir. 900 lira vermesi icabeder. Bu hiçbir mâna ifade etmez. Bu yüzde 10 katıyen kâfi değildir. Bu gibi yerlerde, belki yüzde 40 - 50 fark olması lâzımgelen yerde yüzde 10 la tahdidedersek arka daireleri tutmak isteyenler çok mağdur olmuş olacaktır. Onun için bu yüzde onun yüzde 40 - 50 ye kadar artırılmasını arz ve teklif ederim. Bu hususta bir önerge takdim edeceğim.

BAŞKAN — Madde üzerinde başka söz isteyen yok. İsmail Hakkı Tekinel arkadaşımızın takririne komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MUSTAFA UYAR (İzmir) — İzah ettiğimiz sebeplerle katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon önergeye katılmıyor. Nazarı dikkate alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Arkadaşlar, lütfen iştirak buyurunuz oylamaya. Pek az fark var. Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

İSMAİL HAKKI TEKİNEL (İstanbul) — Bendeniz oylamaya itiraz ediyorum.

BAŞKAN — Arkadaşlarımız saydı, tek rakam söylediler.

İSMAİL HAKKI TEKİNEL (İstanbul) — Komisyon 5 nci maddeyi taktır ile birlikte geri almalıdır. Arkadaşlarımız nasıl müdafaa ediyor, anlamıyorum. Komisyonun geri alıp tekrar tetkikine lüzum vardır.

BAŞKAN — Komisyon maddeyi önerge ile birlikte almak istiyorlar mı?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MUSTAFA UYAR (İzmir) — Lüzum yok efendim. Çünkü, bu madde teferruata taallük etmektedir.

FAHİR GİRİTLİOĞLU (Edirne) — Tekrar oylayınız taktirini Sayın Başkan.

BAŞKAN — Lüzum yok efendim, beyan etik, zapta geçtiği için Sayın Giritlioğlu bilirler.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum...

AHMET BİLGİN (Kırşehir) — Efendim, taktirim vardı.

BAŞKAN — Peki, taktirini okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

5 nci maddedeki yüzde onun yüzde 25 e iblâğımı arz ederim.

Kırşehir
Ahmet Bilgin

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MUSTAFA UYAR (İzmir) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor, nazara alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon filhal katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MUSTAFA UYAR (İzmir) — Katılıyoruz, efendim.

BAŞKAN — Komisyon filhal katılıyor, maddeyi kabul buyurduğunuz değişiklikle birlikte oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Birlikte oturmak üzere kiralanın yerler

MADDE 6. — Mutfak, helâ, banyo, gibi servis yerlerini müşterek kullanmak üzere konutun kısım kısım kiralanması halinde kira bedeli kiracının müstakil istifadesine terk edilen kısma ait kiranın % 50 fazlası ile ödenir.

BAŞKAN — 6 nci madde hakkında söz istiyen. Buyurun Sayın Eren.

ASIM EREN (Niğde) — Pek muhterem arkadaşlarımız, bu maddede konulan yüzde elliye kadar artırma kıstası 5 nci maddede kabul buyurduğunuz yüzde yirmibeş kıstas ile ve işin amaçıyla mütenasibolmayacak bir fazla miktar gibi bendenize gözükmektedir. Mafûmuâlıleri bâzi kısımları müşterek olarak kullanılan yerler ya mobilyalı pansiyonlardır, veyahut da fakir ailelerin sığındıkları tek odaları ihtiva eden büyük ahşap binalardır. Bu nevi binalar Hacıbayramda, Yenidoğanda vardır. Ankara'dan başka şehirlerde de bu gibi binalar vardır. Mobilyalı pansiyonlarda oturanların şüphesiz ki, muvakkat bir zaman için veya daimî bir konut olmak üzere bu parayı verebilmeleri belki mümkündür, ama büyük konaklarda, büyük evlerde tek tek odalarda oturanlar, meselâ İstanbul'un bütün Vefa semtini kaplıyan bu gibi binalarda kira bir oda için 150 lira ise bunun yarısını ilâve etmek fakir bir aile için çok ağır bir yük teşkil eder. Bendeniz beşinci maddede kanun koyucunun hazırladığı yüzde 10 u nasıl az buldumsa burada kanun koyucunun hazırladığı yüzde 50 yi yine o nisbette çok buldum. Ben tabii verebilecek olan pansiyonda oturan kiracıları değil de, büyük evlerin tek odalarında oturan fakir aileleri göz önünde tutuyorum. Bu maddeyi kıymetlendirirken mazarratından korunmak, diğeri nasıl olsa verebilir, ama mazarratı olan aileleri korumak elbette benim mülâhazamın başında gelmesi gerekir. Bu itibarla şimdi bir tadil önergesi teklif edeceğim. Bunu da % 25 kıstasa bağlıyalım. Mutedil bir teklif olur. Fakir aileler nihayet % 25 verebilir. Ama her aile mutfağı müşterek kullanıyorum, diye % 50 kıstası veremez. Ben Almanya'da mobilyalı odalarda oturdum, Fransa'da mobilyalı odalarda oturdum, pansiyonlarda hiçbir zaman bu kadar fazla bir kıstas kullanılmıyordu. Bu para biraz ağır ve fakir aileler için kabul edilecek bir kıstas değildir. Bu itibarla bu hususta bir önerge teklif ediyorum. Kabul buyurmanızı istirham edeceğim.

BAŞKAN — Madde üzerinde başka söz istiyen?.. Sayın Eren önergenizi hemen şuracıktayazınız.

Maddeler üzerinde konuşacak arkadaşlarımız daha ziyade ön sıralarda olsalar hem kendilerine zahmet olmaması bakımından, hem de işlerin süratı bakımından iyi olur.

Buyurun Sayın Uyar.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MUSTAFA UYAR (İzmir) — Muhterem arkadaşlarım; Sayın Asım Eren'in teklifi üzerinde bir parça izahat vermeyi faydalı buluyorum. Şimdi burada daha ziyade işaret ettikleri gibi pansiyonlar, aile evleri ve oda oda kiraya vermeler bahis konusudur. Banyo, tuvalet, mutfak gibi yerler müşterektir. Her kiracının istifadesine terk edilecektir. Bizim bu kanunla getirmek istediğimiz usul nedir? Kullanışlı inşaat sahası esastır. Yani apartman dairesinin dıştan dışa ölçülen metrekaresini esas aldık. Şimdi bir oda kiralanmıştır, iki veya üç kişi oturmaktadır, bu odada. Odanın metrekaresi nihayet $3 \times 4 = 12 M^2$ veya daha küçük, 10 metrekaresi bir mesahayı sathiyeden ibarettir. Burada oturan 2 - 3 kişi dairenin mutfakından, tuvaletinden, banyosundan faydalanaacaktır. Odanın kirası tesbit edilirken dıştan dışa ölçülen kullanışlı inşaat sahasında mutfak, helâ, banyo gibi kısımların ebatları odanın ebadına ilâve edilmeyecektir. Müstakil odanın metrekaresi tesbit edilecektir. Farzımuhal bir oda 50 lira kira getirecekse helâ, mutfak ve banyo ve saire ile birlikte 75 lira olacaktır. Bunu % 25 e indirirsek mal sahibi için çok zararlı olur. Biliyorsunuz bu gibi işlerde kullanma ve tahribat fazla olur. Mal sahibinin durumunu tesbit etmek bakımından bu % 50 kıstas bize uygun bulunmuştur. Sizin de lütfetmenizi rica edeceğiz.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Eren.

ASIM EREN (Niğde) — Pek muhterem arkadaşlarım, işi biraz teknik izahata götürmek suretiyle daha anlaşılır bir hale sokmak mecburiyetini hissettim. Malûmu âlileriniz, mutfak eski evlerde birdir. Yeni apartman dairelerinde mobilyalı pansiyon yapanlarda da yine birdir. Yani mutfak taaddüdetmez. Ama ekseriyetle eski evlerin her katında helâ bulunabilir. Yahut aşağı katla çatı katına en yakın olan katta helâ bulunur.

Muhterem arkadaşlarım bir helânın metre karesini 10 odalı bir konaktaki kira-

çılara taksiminde her birine yüzde 25 ten 10 a zarbederseniz yüzde 250 eder. Bu itibarla, muhterem Komisyon Sözcüsü arkadaşımızın verdikleri ölçünün adaletli bir ölçü olmadığı derhal meydana çıkar. Beş odalı dairede ise yüzde 125 eder. Hiç değilse bunun yüzde yüzü geçmemesi lâzımdır. Kaldı ki, bir fakir aile için apartmanda helânın yüzde yüz, yani bir ev sahibi için yüzde yüzden fazla, yani helânın kıymetini bütün binanın odalarına taksim ettiği zaman onların mecmuundan daha fazla bir kira getirmeyecek, helâyı âdeta bir ticaret metaı gibi kullanılmıyacak, bir zaruret yeri olarak kullanılacak bir zihniyete ev sahiplerini getirmek lâzımgelir.

Muhterem arkadaşlarım, möbleli pansiyonlar da dâhil, tek odalarda oturan fakir aileler de dâhil bu helâ meselesi işin en müşkül tarafıdır. Bir helâyı 10 ailenin ve en az beş odalı, 6 odalı bir evde 6 ailenin sabah ve akşam sıra ile girmelerinin tevlidettiği ıstırapı düşünün, bir de bunun üzerine % 50 odasının kirasını ilâve ettiğini düşünün. Her an helâyı girip çıktıkça ev sahibine mi, kanun koyucusuna mı hayır dua etmiyeceği aşikârdır. Bundan dolayıdır ki, muhterem arkadaşlarım, bu ıstırapına ilâveten bir de % 50 zam koymak suretiyle ev sahibini abad etmek, kiracıyı da berhad etmek doğru değildir. Kaldı ki, mutfak meselesi daha müşküldür. Almanya'da, ve Fransa'da mobilyalı pansiyonlarda ailemler otururken helânın kapısına, mutfak kapısına bir cetvel asılırdı: «Mutfaktan istifade saati Eren ailesi için 9 dan 9,35 e kadardır.» diye. Banyoda benim yıkanmam için, işe gidip geleceğim, saatlerim muayyen, ev sahibi onu telif ediyor, 15 dakika ayırıyor ailemlerle birlikte. Çocuğum daha uzun zaman yıkanma ihtiyacımı duyuyor, onu çıplak dışarı çıkarıyorlardı, kapıyı mütemadiyen vuruyorlar, (Bitte schnell hinous!) yani çabuk dışarıya çıkın, diye bağırıyorlardı. Yani bu vaziyette çektiğimiz sıkıntıları modern memlekette bile hatırlarım. Böyle bir sıraya dizilmiş kiracılar, bir helâ, bir mutfak, sonra buna % 50 zam. Hayır, bu telif edilemez. Bir de muhterem arkadaşlarım, ikinci, bir malî ıstırap. Muhterem Komisyon Sözcüsü lütfen bir hesabetsin, en az beş odalı bir evin helâsı ile mutfakına 5 ailenin mecbur olduğunu, sabah ve akşam sıraya kosun, ondan sonra bunun bir ıstırap kaynağı olup olmadığını takdir buyursun. Bir de buna % 50 ekliyeceği ıstırapı ilâve buyursun. Bendeniz % 25 olsun di-

yorum. Hattâ bunu azaltırsanız fakir ailelere daha çok hizmet etmiş oluruz. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Bilgin.

AHMET BİLGİN (Kırşehir) — Muhterem arkadaşlarım; müşterek kullanılacak helâ ve mutfak işini böyle lâalettâyin bir hesaba dayanmadan yüzde 25 veya yüzde 50 kiraya zammedilmek suretiyle hesaplanması hiçbir zaman adaleti temin etmez. Fikrimce mutfak ve helânın metre karesi yeni usule göre kıymetlendirilerek kullanılacak odalara taksim edilmesi daha âdil bir neticeye varır. Çünkü bir yerde icabeder ki, Sayın Eren'in söylediği gibi 10 aile veya 10 oda sahibi bunu kullanır, diğer bir yerde de 3 veya beşi kullanır. Onunla bunun üzerine gelecek zam çok farklı olur, âdil olmaz. Komisyon muvafakat ederse helâ ve mutfakın metre karesi aynen yine binada olduğu gibi hesab edilir, neye bâliğ olursa kullanılacak odalara taksim edilir. Bu suretle değerlendirilir. Bunun için bir de takrir vereceğim, komisyon da iltihak ederse daha âdil bir karara varmış oluruz, kanaatindeyim.

BAŞKAN — Başka söz isteyen arkadaşımız yok.

Asım Beyin önergesini okutuyorum.

ASIM EREN (Niğde) — Sayın Bilgin'in önergelerine iştirak ediyorum.

BAŞKAN — Peki, okutuyorum.

Sayın Bilgin'in önermelerini okutuyorum. Asım Eren arkadaşımız da verdikleri önergeden vazgeçip Sayın Bilgin'in önermelerini iştirak ediyorlar.

Yüksek Başkanlığa

Müşterek kullanılacak mutfak ve helânın metre kare bedelinin hesab edilerek kullanılacak odalara taksim edilmesini arz ederiz.

Bolu
Kâmil İnal

Kırşehir
Ahmet Bilgin

BAŞKAN — Bir önerge daha var, okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

6 ncı maddenin % 10 olarak nazara alınmasını rica ederiz.

Elâzığ
Nurettin Ardıçoğlu

Edirne
Fahir Giritlioğlu

BAŞKAN — İki önergeyi de okuttuk. Ahmet Bilgin arkadaşımızın önergesine komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MUSTAFA UYAR (İzmir) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Önergeyi oyunuza sunuyorum. Komisyon katılmamaktadır. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bu durumda maddeyi bu şekilde tedvin edilmek üzere komisyona vermemiz gerekiyor. Geri veriyoruz.

Su masrafları

MADDE 7. — Binanın muhtelif kısım ve dairelerinde ayrı su saati bulunmadığı takdirde su paraları, nüfus sayısına göre ödenir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Mobilyalı kiralama

MADDE 8. — Mobilya ve mefruşat ile kiralamalarda mobilya ve mefruşat için alınacak yıllık kira, bunların bedelinin % 25 ini ve o yerin yıllık kira bedelini geçemez.

BAŞKAN — Söz isteyen? Yok. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yakıt fiyatlarındaki değişiklik

MADDE 9. — Isıtma ve sıcak su tesisatı bulunan binalarda kullanılan yakıt fiyatlarında değişme olduğu takdirde bu değişikliğin işletme masrafları dolayısıyla kira bedeline aksettirilecek kısmı, Sanayi Bakanlığının mütalâası alınmak suretiyle İmar ve İskân Bakanlığınca tesbit ve ilân olunur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Buyurun Sayın Bolak.

AHMET AYDIN BOLAK (Balıkesir) — Bu maddeyle de iera kuvveti hususi hukuk münasebetine bir müdahalede bulunmakta veya bu hususi münasebetle tesbit edilmiş miktara inikâs edecek kısmı re'sen tesbit etmektedir. Böylece yakıt fiyatlarındaki bir artışın kira bedeline ne miktar inikas edeceğinin takdiri, Sanayi Bakanlığının mütalâası alınmak suretiyle İmar ve İskân Bakanlığınca tesbit ve ilân edilecektir. Diyelim ki, kömür fiyatları şu nisbette yükseldi, kömür fiyatlarının yükselişi sebebiyle sıcak su tesisatı ve ısıtması olan binalarda işletme masrafları dolayısıyla kira bedeline aksettirilecek kısım şudur. Kömür fiyatlarında 100 liralık bir artışı düşünün. Bunun inikâsı nisbeti de 10 liradır diye ilân edecek. Evvelâ bu bir idari tasarruftur. Bu, idari tasarruf olarak idari kaza-

nın murakabesine tabi. İdari kazanın murakabesine tabi demek kati ve lâzımülcra olan bu idari tasarrufun bir tarihte iptali mümkün ve iptali halinde iadeyi muhasebesi lâzımgelir demektir. Hususi hukuk münasebetleri gibi idari tasarrufların âkibetine terk edilmemesi lâzımgelen münasebetlerden bir tanesi olan kira münasebeti gibi geniş vatandaş topluluğunu ilgilendiren bir münasebeti, böyle tehlikeli bir idari tasarrufun mevzuu yapmakta, kanun vâzınının isabet görmemesi lâzımgeldiği kanaatindeyim.

10 neu maddede de aynı mâlûliyet vardır. Bu sebeple komisyon bundan evvelki tesbit esaslarını geri aldığına göre dokuzuncu maddeyi de geri alsınlar, buna göre bir şekil versinler, isabetli olur kanaatindeyim.

ASIM EREN (Niğde) — Bir tadil teklifim vardı.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz istiyen yoktur.. Buyurun sayın komisyon.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MUSTAFA UYAR (İzmir) — Sayın arkadaşlarım; bu madde de tatbikattan gelen bir zruretin neticesi olarak kaleme alınmıştır.

Hepimiz hatırlarız ki, Millî Korunma Kanununun ve 6570 sayılı Kira Kanununun tatbik edildiği devrelerde bilhassa 1939 kiralari esas alındıktan sonra Millî Korunma Kanununda yapılan muhtelif değışikliklerle, kira bedellerine yapılan zamlarda bu acıyı görmüşüzdür. 1939 kiralari esas alınmıştır. O zaman kömürün fiyatı su idi, yakıtın fiyatı bu idi. Ama 1930 dan sonra bu maddelerin fiyatları hızla artmış; ama bu artış nisbetinde kira bedeline inikâs edememiş, ev sahipleri aldıkları kiralarla ancak kalorifer masrafını karşılayabilmışlerdir. Birçokları da karşıyamamanın ıstırabı içinde kıvranmışlardır. Esasen kanunumuzun prensibi serbest kira rejimi olduğuna göre, aslolan, serbestidir. Bunun dışında demin arz ettiğim gibi mahkemeye düşme halinde tesbit edilen kira bedeli bu usul ve esaslar dairesinde tesbit edildikten sonra, yakıt bedellerinde, kömür bedellerinde hissedilir derecede bir değışiklik olduğu takdirde bunu kira bedeline ne şekilde inikâs ettireceğiz? Bunu mal sahibinin veya kiracının veya bir bilirkişinin indî mütalâasına müracaat etmekten ziyade, her haliyle bütün vatandaşları huzura kavuşturmakla mükellef ve vazifeli olan Hükümetin getireceği

objektif kıstaslara bırakmanın daha faydalı olacağı kanısındayız. Bu itibarla ve sıcak su tesisi bulunan binalarda kullanılan yakıt fiyatlarında değışme olduğu takdirde bu değışikliğin kira bedellerine ne şekilde inikâs edeceği, Sanayi Bakanlığının mütalâası alınmak suretiyle, ki Sanayi Bakanlığı yakıt işleriyle de meşguldür, İmar ve İskân Bakanlığınca tesbit edilecektir. Bu, idarenin özel hukuk münasebetine bir tahakkümü veya bir tasarrufu, bir müdahalesi değildir kanaatindeyiz biz. Özel hukuk münasebetlerindeki anlaşmazlığı çözecek olan bir kıstas olarak getiriyoruz biz bunu.

Yakıt bedellerinde değışiklik oldu. Mal sahibi diyecek ki; kirayı elli lira artıracaksın, kömür fiyatları şuna çıktı. Kiracı diyecek ki, hayır artırmıyacağım. Bunu nasıl halledeceğiz? Yeni bir kiracı - mal sahibi münakaşasına yol açmamak için objektif bir kıstas getiriyoruz. Bu hususu Hükümet tesbit ve ilân edecek, mahkemeler de buna göre tatbik edeceklerdir. Maruzatım bu kadar.

AHMET BİLGİN (Kırşehir) — Sual soracağım.

BAŞKAN — Ayrılmayın Sayın Uyar, sual soracaklar.

Sayın Bilgin, buyurun.

AHMET BİLGİN (Kırşehir) — Sıcak su ve ısıtma bedellerinin, kömür bedellerinin veya mazotun, feul-oil'in fiyatları arttı. Bu artma kiralara inikâs ettirilecektir. Binalar kiralalarının artması dolayısıyla vâkı olacak fiyat farkları bina kiralalarına nasıl tesir edecektir? Bunun üzerinde bir şey düşünölmüş müdür?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MUSTAFA UYAR (Devamla) — Anlamadım.

AHMET BİLGİN (Kırşehir) — Bina kiralari sabit değildir, her iki senede bir artar. Bugün kira bedelleri arttığı takdirde ne olacak?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MUSTAFA UYAR (Devamla) — İlerdeki maddelerde gelecek. Umumi konjöntürde, % 20 bir artış olursa kira bedellerinin tesbiti ona göre ayarlanacaktır.

BAŞKAN — Sayın Bolak.

AHMET AYDIN BOLAK (Balıkesir) — İlcra uzvunun objektif kıstaslarla hareket ettiği ve vatandaşın huzur ve rahatını düşünmekle vazifeli bulunduğu hususunda Sayın Uyar ile aksi

fikre sahip değilim. Bu, icranın kendi uhdesine giren, esasen kuvvetler ayrılığı içinde vazifesidir.

Şimdi bu vazifenin üzerine birşey daha ilâve ediyoruz. Hususi hukuk münasebetinde kira akdinin unsurlarından olan kira bedeli unsuruna bir müdahale imkânı tanyoruz. Yakıt fiyatları artarsa bunun kiraya ne nisbette aksedeceğini sen tâyin et diyoruz. Şimdi akit serbestisi içinde kendileri tâyin etsin. Anlaşmazlarsa eğer mahkemeye gitsinler. Bütün idareyi hususi hukuk münasebetleri içine soktuğunuz an devlet siyasetinde idareyi zafiyete duçar edersiniz. Her hâdiseye Hükümetin elini uzatmış olması, en ufak hususi hukuk münasebetine Hükümetin el atması ve içtihatını beyan etmiş olması, bu içtihadı karşı kazaya gidilmiş olması, Hükümet ile halk münasebetleri arasında zararlı olur. Birincisi bu.

İkincisi; hususi hukuk münasebetine müdahale edildi, etse de orada mesele neticelense, huzur teessüs etse mesele yok. İstanbul'da diyelim ki, 100 bin ev vardır, 50 bini kalorifersiz, 50 bini kaloriferli. 50 bin kaloriferli evden bir tanesi dâva açtı, tehiri icra kararı aldı. Diyeceksiniz ki, o karar zatına maksurdur, dâvaci ile dâvalı arasındadır, onun için hüküm ifade etsin, dâva açmıyanları ilzam etmesin. Binaenaleyh nisbeti o iptal ettirdi ve böylece mal sahibi veya kiracı olarak kiraya 50 lira inikas etmedi de 40 lira inikas etti. Dâva açmıyanlar için 50 lira inikas etti. İdareye karşı dâva açan kârlı, açmıyan kârsız veya açtı kaybetti. Devamlı idareyle münazaa halinde. Oturduğu apartmanın kalorifer yakıtı olan kömür fiyatı arttı. Bu yüzden idareyle dâvalı. Bu kabil münasebetlerde Sayın Uyar beni mâzur görsünler, idari kaza yolu olacak ve yenden bir iadeyi muhasebeye sebeb olacak salâhiyetleri tesiste parlâmentoların içtinabetmesi lâzımdır. Nitekim bunun tatbikatını yaşamaktayız. 6570 sayılı Kanunun hükümlerini iptal eden Anayasa Mahkemesi kararları çıkıncaya kadar yaşıyorduk. Ne idi? Belediye encümenleri takdir yapıyordu. Mal sahibi tebliğ ediyordu, belediye encümeni kararını veyahut kiracı 300 lira ile anlaşıp eve giriyordu, sonra encümeninden kira takdir ettirip 150 liradan kira bedelini ödüyordu. Bu defa mal sahibi bir dâva açıyordu. Taraflar mahkemede meseleyi müstehire olarak dâva Devlet Şûrasında bekliyorlardı. Kiracı evi tahliye edip çıkıyordu, gidiyordu. Ordan sonra bir gün

Devlet Şûrasından karar geliyordu, mal sahibi lehine. Peşinden kovalıyordu artık alacağını tahsil etsin diye. Ve o zaman fert haklı olarak bu nizama kıızıyordu. Belki mal sahibi olup da kiracısının belediyeden takdir ettirdiği rayici iptal ettirdikten sonra kiracısını elinden kaçıran arkadaşlar vardır Heyette. Bunun şikâyetlerini dinliyen arkadaşlar vardır. Bu da böyle.. Sanayi Bakanlığı böyle tesis etti, böyle tesbit etti ve ben böyle istedim. Vatandaş Sanayi Bakanlığı veya Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının tesbiti aleyhine dâva açtı, sonunda da bıraktı gitti.

Bu hususlar hence, vatandaş ile İcra Kuvveti arasındaki münasebetlerde fazlası ile iltifat edilmemesi lâzımgelen sistemler olmalıdır. 9 neu madde de aynı ışık altında, aynı görüşle kaleme alınmış, aynı mahzur 9 neu madde de vardır. Bu sebeple istirham edeyim, bu dördüncü maddeyi, temel tesbit maddesini geri aldığına göre Komisyon, bunu da geri alsın buna bir sureti hal bulsun; dördüncü maddede kabul edeceği prensip içinde. Eğer dördüncü maddeyi yarın Heyetiniz Fahir Giritlioğlu arkadaşımızın teklifi gibi İstimlak Kanununun sistemi içinde kabul ederse, maddede böyle kabul edilirse ne olacak? O zaman bir mütenakız durum ortaya çıkar. Birinde icranın kira bedelini tesbiti, diğerinde mahkemenin kira bedelini tesbiti, gibi birbirine mütenakız iki durum tahassul edecek. Zannederim Sayın Heyet bu bakımdan da görüşümüze iltifat eder; Komisyon da geri alacak olursa mesele halledilir.

BAŞKAN — Önermeniz var, konuşacak mısınız?

ASIM EREN (Niğde) — Evet.

BAŞKAN — Buyurun.

ASIM EREN (Niğde) — Muhterem arkadaşlarım, iki kıstas mukayese durumundadır. Bunların biri Hükümetin getirdiği en çok yüzde yüzü aşmıyacak şekilde akar yakıt ve sıcak su tesisatının ve işletmesinin ilâvesi zammı. İkincisi de arkadaşımızın buyurduğu gibi özel hukuka taallûku bakımından hususi anlaşmaya, sözleşmeye bağlamak suretiyle vatandaşları karşı karşıya bırakmak şekli. Bunların birincisinde esas itibariyle objektif bir kıstas var. Hükümetin artacak olan veya azalacak olan akar yakıt fiyatlarını esas tutmak suretiyle ilgili bakanlığın (ki ben denizin takririm Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına taallûku itibariyle, bu tesisatın bir kıs-

mı zaten akar yakıtlıdır, bir kısmı kömürlüdür. Oraya taallük bakımından Bakanlık isminin değişmesi lâzımdır.) İlgili bakanlığın değişen fiyatlarla mütenazır olarak yüzde yüzü aşmıyacak şekilde değil de, beher tonu şu kadar olmuştur, binaenaleyh, kiraya, umumuna sarf edilen akar yakıt miktarının mütenasip şekilde bulunması suretiyle düşecek hisse kadar zam olunur demesinde şüphesiz fayda vardır. Objektif kıstas budur. Yalnız burası, Hükümetçe, yani kanun koyucusu tarafından iyi hazırlanmamıştır kanaatindeyim. Yüzde yüz demekten ziyade artan miktarları evin umumi durumuna taksim etmekte fayda vardır.

İkinci kıstasa gelince, özel sözleşme ile vatandaşlara artacak veya eksilecek olan akar yakıt fiyatlarına göre yapılacak zammı tesbit etmeyi terk etmek bendenize daha doğru bir yol oluyor. Şu sebeple; akar yakıtın nakliyesinin pahalıya mal olduğu iller vardır, hemen kaynaklarının yanbaşında olan iller vardır. Bu itibarla bir evin deposuna girinceye kadar yakıtların maliyeti artar veya eksilir. Bu bakımdan tarafların, özel sözleşme ile serbest olarak, yakıtın ve akar yakıtın fiyatına göre anlaşmaları umumi, bütün Türkiye'ye şâmil bir ölçü koymaktan daha pratik bir yoldur. Bu itibarla herkesi kendi kiracısı ile başbaşa bırakarak oradaki yakıt veya akar yakıt fiyatını esas tutmak suretiyle binanın umumi masrafına - tabii kalorifercinin ücreti de dâhil olmak üzere - taksim edilirse, zaten kalorifercinin ücreti kanunda yani kanunun 4 ncu maddesinde konulmamıştır. Bunlar da konulmak suretiyle mütenasip bir bölme yapılırsa daha âdil ve daha iyi bir hâl tarzi meydana çıkar. İhtilâflar Danıştayda belki çok olur; ama hususi hukuktan tevellüdeden yakıt ve akar yakıt dâvaları az olur. Mahkemeleri, ister Danıştay, ister hususi hukuk mahkemeleri olsun, hangisini daha az işgal ediyorsak o yolu tutmakta da adalet bakımından, onun yükünü azaltmak bakımından fayda vardır. Binaenaleyh, özel sözleşme tarafını tercih etmeliyiz.

Yalnız Muhterem Aydın Bolak arkadaşımızın önergesini biran evvel vererek işi temenni mahiyetinden çıkarıp oylanacak bir şekilde sokmasını kendisinden istirham ediyorum.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — 9 ncu madde üzerinde önergeler var, okutuyorum.

Başkanlığa

9 ncu maddenin komisyona iadesini arz ederim. Saygılarımla.

Balıkesir

Ahmet Aydın Bolak

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

9 ncu madde metnindeki Sanayi Bakanlığı yerine Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı teriminin konmasını yeni teşkilât gereğince arz ve teklif ederim.

Niğde

Asım Eren

Millet Meclisi Başkanlığına

9 ncu madde, hususi hukuk münasebetlerine fuzuli olarak müdahale sistemini getirmiştir.

Binaenaleyh, maddenin tamamıyla kaldırılmasını teklif ederim. Şayet teklifim kabul edilmeyecek olursa; maddenin (Sanayi Bakanlığı) deyiminin (Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı) şeklinde tashihini rica ederim.

Edirne

Fahir Giritlioğlu

BAŞKAN — Sayın Giritlioğlu, maddenin kaldırılması hakkında mı teklifiniz?

FAHİR GİRİTLİOĞLU (Edirne) — Komisyon maddeyi geri alıyorsa, ben takririmi geri alıyorum.

BAŞKAN — Komisyon.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MUSTAFA UYAR (İzmir) — Alıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Giritlioğlu takrirlerini geri alıyorlar. Maddeyi komisyon istediği için, Aydın Bolak ve Asım Eren'in takrirleri de komisyona verildi.

Yurt dışında çalışan işçilere konut ve küçük sanat kderisi açılması ve ödünç para verilmesi hakkındaki Kanun tasadısının oylamasına 69 arkadaşımız katılmıştır. 65 kabul, 2 ret, 2 çekinse oy çıkmıştır. Aranılan nısap temin edilemediği için gelecek birleşimde tekrarlanacaktır.

Vaktin geçikmiş olması dolayısıyla 2 Temmuz 1964 Perşembe günü saat 15 de toplanılmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 19,05

Yurt dışında çalışan işçilere konut ve küçük sanat kredisi açılması ve ödünç para verilmesi hakkında kanun tasarısına verilen oyların sonucu

(Yeter çoğunluk yoktur.)

Üye sayısı : 450
Oy verenler : 69
Kabul edenler : 65
Reddedenler : 2
Çekinserler : 2
Oya katılmıyanlar : 371
Açık üyelikler : 11

[Kabul edenler]

ADANA
Yusuf Aktimur
Ahmet Karamüftüoğlu
Cavit Oral
Ahmet Topaloğlu
AĞRI
Nevzat Güngör
AMASYA
Reşat Arpacıoğlu
ANKARA
İsmail Gence
İbrahim İmirzalıoğlu
Zühtü Pehlivanlı
ANTALYA
Nihat Su
ARTVIN
Nihat Ata
AYDIN
Melâhat Gedik
Nedim Müren
İsmet Sezgin
BALIKESİR
Gökhan Evliyaoğlu
BOLU
Kâmil İnal

BURDUR
Fethi Çelikbaş
BURSA
Sadrettin Çanga
DIYARBAKIR
Adnan Aral
Hilmi Gündoğan
EDİRNE
İlhami Ertem
Nazmi Özoğul
ERZİNCAN
Naci Yıldırım
ERZURUM
Cevat Dursunoğlu
Adnan Şenyurt
GİRESUN
Mustafa Kemal Çilesiz
GÜMÜŞANE
Necmeddin Küçüker
Sabahattin Savacı
HAKKÂRİ
Ahmet Zeydan
İÇEL
Mehmet Ali Arslan
İSTANBUL
Ratip Tahir Burak

Tahsin Demiray
Orhan Eyüboğlu
Muhiddin Güven
Ali Coşkun Kırcı
Hilmi Oben
Şahabettin Orhon
Naci Öktem
İsmail Hakkı Tekinel
Reşit Ülker
Zeki Zeren
İZMİR
Osman Sabri Adal
Mehmet Ali Aytas
Mustafa Uyar
KARS
Hasan Erdoğan
Kemal Güven
KAYSERİ
Bahri Yazır
KIRKLARELİ
Abdurrahman Altuğ
KIRŞEHİR
Ahmet Bilgin
Halil Özmen
KONYA
Abdüssamet Kuzucu

Rüştü Özal
Fakih Özlen
MANİSA
Şevket Raşit Hatipoğlu
MARDİN
Esat Kemal Aybar
NİĞDE
Asım Eren
Ruhi Soyer
ORDU
Refet Aksoy
SIİRT
Cevdet Aydın
TEKİRDAĞ
Hayri Mumcuoğlu
TOKAT
H. Ali Dizman
TRABZON
Ali Şakir Ağanoğlu
UŞAK
Ahmet Tahtakılıç
ZONGULDAK
Suphi Konak
Mehmet Ali Pestilci

[Reddedenler]

KIRKLARELİ
Fikret Filiz

RİZE
Erol Yılmaz Akçal

[Çekinserler]

ÇORUM
Faruk Küreli

İSPARTA
Ali İhsan Balım

[Oya katılmayanlar]

ADANA

Hasan Aksay
Ali Bozdoğanoglu
Mehmet Geçioğlu
Kasım Gülek
Melih Kemal Küçüktepe-
pınar
Kemal Sarıbrahimoğlu
Ahmet Savrun
İbrahim Tekin

ADİYAMAN

Arif Atalay
Mahmut Deniz
Mehmet Özbay (İ.)
Ali Turanlı

AFYON KARAHİSAR

Halûk Nur Bâki
Veli Başaran
Hasan Dinçer
Şevki Güler
Mehmet Turgut
Asım Yılmaz
Şükrü Yüzbaşıoğlu

AĞRI

Kerem Özcan (İ.)
Rıza Polat

AMASYA

Mustafa Kemal Karan
İsmail Sarıgöz
Nevzat Şener

ANKARA

İsmail Rüştü Aksal
Burhan Apaydın
Hüseyin Ataman
Raif Aybar
Nihat Berkkan
Osman Bölükbaşı
Fuat Börekçi
Bülent Ecevit (B.)
**Mustafa Kemal Erko-
van**
Muhlis Etc
İbrahim Sıtkı Hatip-
oğlu (İ. Ü.)
İhsan Köknel
Mehdi Mihçioğlu
Emin Paksüt
İlyas Seçkin

Ahmet Üstün
Ferhat Nuri Yıldırım
Abdülhak Kemal Yörük

ANTALYA

Etem Ağva
İhsan Ataöv
Hasan Fehmi Boztepe
Ömer Eken
Rafet Eker
Nazmi Kerimoğlu

ARTVIN

Sabit Osman Avcı
Saffet Eminağaoğlu

AYDIN

Orhan Apaydın
Hilmi Aydınçer
Mustafa Şükrü Koç
Reşat Özarda

BALIKESİR

Cihat Bilgehan
Ahmet Aydın Bolak
Kaya Bulut
Mithat Şükrü Çavdar-
oğlu
Fenni İslimyeli (B.)
Cevat Kanpulat

Ahmet İhsan Kırımlı
Süreyya Koç
Mehmet Tiritioğlu
Cihat Turgut

BİLECİK

Şadi Binay
Orhan Tuğrul
BİNGÖL
M. Sıddık Aydar.
Halit Rıza Ünal

BİTLİS

Nafiz Giray
Müstak Okumus

BOLU

Zeki Baltacıoğlu
Ahmet Çakmak
Turgut Çulha
Kemal Demir (B.)
Fuat Ümit

BURDUR

Mehmet Özbey
Nadir Yavuzkan

BURSA

Hikmet Akalın
Edip Rüştü Akyürek.
İbrahim Öktem (B.)
Ekrem Paksoy
Cevdet Perin
Mustafa Tayyar
Ahmet Türkel
Ziya Uğur
İsmail Yılmaz
Baha Cemal Zağra

ÇANAKKALE

Ahmet Nihat Akay
Burhan Arat (İ.)
Süreyya Endik
Şefik İnan
Refet Sezgin

ÇANKIRI

Kâzım Arar
Rahmi İnceler
Şaban Keskin
Nurettin Ok (Bşk. V.)

ÇORUM

Nuri Ahıskalıoğlu
Muzaffer Dünder
Abdurrahman Güler
Hilmi İncesulu
Neemi Ökten
İhsan Tombuş

DENİZLİ

Sinan Bosna
Mehmet Çobanoğlu
İsmail Ertan
İbrahim Kocatürk
Hüdayi Oral (B.)
Remzi Şenel
Âtîf Şohoğlu

DIYARBAKIR

Şehmus Arslan
Yusuf Azizoglu
Recai İskenderoğlu
Vefik Piriçioğlu
Alp Doğan Şen

EDİRNE

Talât Asal
Süleyman Bilgen
Fahir Giritlioğlu

ELAZIĞ

Nuretin Ardıçoğlu
Naci Güray
Hürrem Müftügil
Ömer Faruk Sanaç
Kemal Satır (B.)

ERZİNCAN

Hüsamettin Atabeyli
Zeynel Gündoğdu
Sadık Perinçek

ERZURUM

Ertuğrul Akça
Turhan Bilgin
Nihat Diler
Gıyasettin Karaca
Şerafettin Konuray
Tahsin Telli

ESKİŞEHİR

Şevket Asbuzoğlu
İbrahim Cemalılar
Ertuğrul Gazi Sakarya
Seyfi Öztürk
Celâlettin Uzer (B.)
Aziz Zeytinoğlu

GAZİANTEP

Osman Orhan Bilen (İ.)
Muzaffer Canbolat
Ali İhsan Göğüş (B.)
Hüseyin İncioğlu
Kudret Mavitan
Mithat San
Süleyman Ünlü (İ.)

GİRESUN

Ali Cüceoğlu
Nizamettin Erkmen
İbrahim Etem Kılıç-
oğlu

Ali Köymen
Naım Tirali

GÜMÜŞANE

Halis Bayramoğlu
Nureddin Özdemir

HATAY

Bahri Bahadır
Ali Muhsin Bereketoğlu
Abdullah Cilli

Ahmet Sırrı Hocaoğlu

Şekip İnal

Sâki Zorlu

İÇEL

Mazhar Arıkan

Burhan Bozdoğan

Yahya Dermancı

Celâl Kılıç

Sadık Kutlay

İhsan Onal

İSPARTA

Lokman Başaran

Sadettin Bilgiç

Mustafa Gülcügil

İSTANBUL

İbrahim Abak

Ziya Altınoğlu

Cihad Baban

Suphi Baykam

Mahmut Rıza Bertan

Ferruh Bozheyli

(Bşk. V.)

Nurettin Bulak

Ömer Zekâi Dorman

(İ.)

Saadet Evren

Fahrettin Kerim Göka

Ahmet Oğuz

Oğuz Oran

Vahyi Özaran

İlhami Sancar (B.)

Selim Sarper (İ.)

Hüsamettin Tiyanşan

Sabri Vardarlı

Abdurrahman Yazgan

Malik Yolaç (B.)

İZMİR

Şükrü Akkan

Şeref Bakşık

Muzaffer Döşemeci

Ali Naili Erdem

Arif Ertunga

İhsan Gürsan

Ziya Hanhan

Saim Kaygan

Nihat Kürşat

Necip Mirkelâmoğlu

Şinasi Osma

Kadri Özek

Lebit Yurtoğlu (B.)

KARS

Neçmettin Akan

Lâtif Aküzüm

Kemal Kaya

Kemal Okyay

Sırrı Öktem

Bahtiyar Vural

Rıza Yalçın

KASTAMONU

Avni Doğar

Fethi Doğançay (İ.)

İhsan Şeref Dura

Sabri Keskin

Osman Zeki Oktay

Ali Özdikmenli

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu

KAYSERİ

Abdülhalim Aras

Turhan Feyzioğlu

Mehmet Göker

Hüsamettin Gümüşpala

Vedat Âli Özkan

Mehmet Sağlam

Mehmet Yüceler (B.)

KIRKLARELİ

Mehmet Alâeddin Eriş

Hasan Tahsin Uzun

KIRŞEHİR

Memduh Erdemir

KOCAELİ

Şahabettin Bilgisu

Nihat Erim

Hâldan Kısayol

Süreyya Sofuoğlu

KONYA

Kemal Ataman

Selçuk Aytan

İrfan Baran

Ahmet Gürkan

İhsan Kabadayı

Kadircan Kaflı

Ömer Kart

Mekki Keskin (Bşk. V.)

Fakih Özfakih

Faruk Sükan

Vefa Tanır

Cahit Yılmaz

Sait Sına Yücesoy

KÜTAHYA

Ahmet Bozbay

Ali Erbek

Mehmet Kesen

Rauf Kıray

Sezai Sarpaşar

Sadrettin Tosbi

MALATYA

H. Avni Akşit

Nurettin Akyurt

Mehmet Delikaya

Ahmet Fırat

İsmet İnönü

(Başbakan)

Halit Ziya Özkan

MANİSA

Neriman Ağaoglu

Süleyman Çağlar

Muammer Erten (B.)

Yakup Kadri Karaosmanoğlu

Nusret Köklü

Hurrem Kubat

Hilmi Okçu

Yakup Yakut

Nahit Yenişehirlioğlu

MARAŞ

Kemal Bağcıoğlu

Kemalî Bayazıt

Hasan Fehmi Evliya

Ali Hüdayioğlu

Enver Kaplan

Adnan Karaküçük

MARDİN

Mehmet Ali Arıkan

Şevki Aysan

Vahap Dizdaroğlu

Seyfi Güneşan

Talât Oğuz

MUĞLA

Adnan Akarca

Hilmi Baydur

Cevdet Oskay

Turan Şahin (B.)

İhsan Tekinalp

MUŞ

Sait Mutlu

Sami Öztürk

NEVŞEHİR

Halit Fikret Aka

Ramazan Demirsoy

Ali Baran Numanoglu

NIĞDE

Mehmet Altınsoy

Haydar Özalp

Oğuzdemir Tüzün

ORDU

Yusuf İzzettin Ağaoglu

Ata Bodur

Ferda Güley

Orhan Naim Hazineci

Arif Hikmet Onat (B.)

Şadi Pehlivanoglu

Ata Topaloğlu

RİZE

Arif Hikmet Güner

Fuad Sirmen (Başkan)

Cevat Yalçın

SAKARYA

Burhan Akdağ

Ekrem Alican (B.)

Nuri Bayar

Muslihittin Gürer

Hami Tezkan

Yusuf Ulusoy

SAMSUN

Ali Fuat Alişan

Mehmet Başaran

Nurettin Ceritoğlu

Fevzi Ceylân

Bahri Cömert

Kâmrân Evliyaoğlu

Fevzi Geveci

Hâmit Kiper

İlyas Kılıç

Hüseyin Özalp (İ. Ü.)

Osman Şahinoğlu

SİRT

Süreyya Öner

Hayrettin Özgen

Adil Yaşa

SINOP

Mahmut Alicanoğlu

Mustafa Kaptan

Cemil Karahan

Haşim Tarı

SİVAS

Adil Altay

Rahmi Çeltikli
İbrahim Göker
Rahmi Günay
Sebati Hastaoğlu
Ahmet Kangal
Cevad Odyakmaz
Güner Sarısözen
Reşat Turhan
Tahsin Türkay
Mahmut Vural
TEKİRDAĞ
Turhan Kut
Fethi Mahramlı
Orhan Öztrak (B.)
TOKAT
Sabahattin Baybura

Mehmet Kazova
Zeyyat Kocamemi
Reşit Önder
Bekir Şeyhoğlu
Ali Rıza Ulusoy
TRABZON
Ekrem Dikmen
Selâhattin Güven (İ.)
Nazmi Ökten
Ahmet Şener
Kâmuran Ural
Ali Rıza Uzuner
Zeki Yağmurdereli (İ.)
TUNCELİ
Vahap Kışoğlu

Fethi Ülkü
URFA
Osman Ağan
Atalay Akan
Kemal Badıllı
Kadri Eroğan
Bekir Sami Karahanlı
Sabri Kılıç
Celâl Öncel
UŞAK
Ali Rıza Akbıyıkçoğlu
İbrahim Bulanalp
VAN
İhsan Bedirhanoğlu
Muslih Görentaş (İ. Ü.)

Şükrü Kösereisöğlü
YOZGAT
İsmail Hakkı Akdoğan
İsmet Kapısız
Mustafa Kepir
Turgut Nizamoğlu
Celâl Sungur
Veli Uyar
ZONGULDAK
Ahmet Fuat Ak
Kenan Esengin
Feyzi Fırat
Ramiz Karakaşoğlu
Sadık Tekin Müftüoğlu
Yusuf Ziya Yücebilgin

[Açık üyelikler]

Aydın	1	Kocaeli	1
Erzurum	1	Manisa	1
Hatay	1	Muş	1
İsparta	1	Trabzon	1
İstanbul	1	Zonguldak	1
İzmir	1		
		Yekûn	11

Millet Meclisi

GÜNDEMİ

YÜZ ONYEDİNCİ BİRLEŞİM

1 . 7 . 1964 Çarşamba

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Orman Kanununa bazı hükümler eklenmesine ve bu kanunun birinci maddesinde değişiklik yapılmasına dair 4785 sayılı Kanunun 3 ncu maddesi ile aynı kanunun 4 ncu maddesinin yapı ve tesislerin karşılığının, 1936 bütçe yılı Bina Vergisine matrah olan sâfi iratları esas alarak düzenliyen hükümlerinin Anayasaya aykırı olduklarından iptallerine dair Anayasa Mahkemesi Başkanlığı tezkeresi (3/909)

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞIRILAN İŞLER

× 1. — Hariçte çalışan işçilere konut kredisi açılması ve ikrazda bulunulması hakkında kanun tasarısı, İmar ve İskân, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/669) (S. Sayısı : 708) [Dağıtma tarihi : 12 . 5 . 1964]

2. — Damga Vergisi kanunu tasarısının dair C. Senatosu Başkanlığı tezkeresi ile C. Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi (1) Numaralı Vergi Reform Geçici Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/394; C. Senatosu 1/377) (M. Meclisi S. Sayısı : 288 e 1 nci ek, C. Senatosu S. Sayısı : 449) [Damga tarihi : 29 . 6 . 1964]

3. — Bina kiralari hakkındaki kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/513) (M. Meclisi S. Sayısı : 458 ve 458 e 2 nci ek) [Dağıtma tarihi : 10 . 4 . 1964]

4. — İstanbul Milletvekili Naci Öktem ve 8 arkadaşının, 28 Nisan 1304 tarihli Alâmeti Farika Nizamnamesine ek kanun teklifi ile Manisa

Milletvekili Muammer Erten'in, Markalar ve mense işaretleri hakkında kanun teklifi ve Sanayi ve Adalet komisyonları raporları (2/160, 2/297) (S. Sayısı : 526) [Dağıtma tarihi : 11 . 11 . 1963]

× 5. — Erzurum Milletvekili Tahsin Telli ve 11 arkadaşının, Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve Aydın Üyesi Fikret Turhangil, Erzurum Milletvekili Gıyasettin Karaca ve İzmir Milletvekili Mustafa Uyar'ın, Tescil edilmeyen birleşmeler ile bunlardan doğan çocukların cezasız tescili hakkında kanun teklifleri ve İşleri, Adalet ve Plân komisyonları raporları (2/219, 2/237, 2/238, 2/263) (S. Sayısı : 259) [Dağıtma tarihi : 15 . 6 . 1963]

× 6. — Millî Produktivite Merkezi kuruluş kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/321) (S. Sayısı : 532) [Dağıtma tarihi : 18 . 12 . 1963]

× 7. — 7026 sayılı Kanununun 1 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Millî Eğitim, Bayındırlık ve Plân komisyonları raporları (1/370) (S. Sayısı : 298) [Dağıtma tarihi : 3 . 7 . 1963]

× 8. — Ege Üniversitesi adıyla İzmir'de bir üniversite kurulması hakkındaki 6595 sayılı Kanunun geçici 4 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (1/638) (S. Sayısı : 695) [Dağıtma tarihi : 18 . 4 . 1964]

× 9. — Ankara Tıp ve Fen fakülteleri yapımı için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkındaki 4879 sayılı Kanuna ek kanun tasarısı ve Bayındırlık ve Plân komisyonları raporları (1/594) (S. Sayısı : 696) [Dağıtma tarihi : 18 . 4 . 1964]

× 10. — İller Bankası Kanununun 2 nci maddesinin değiştirilmesi ve 3 ncu maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve İşleri, İmar ve İskân ve Plân komisyonları ra-

porları (1/646) (S. Sayısı : 694) [Dağıtma tarihi : 18 . 4 . 1964]

11. — Artvin Milletvekili Sabit Osman Avcı'nın 3204 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilât Kanununa geçici madde eklenmesine ve aynı kanuna ek 3904 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin 3 ncu fıkrasının değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Tarım ve Plân komisyonları raporları (2/241) (S. Sayısı : 501) [Dağıtma tarihi : 15 . 10 . 1963]

12. — 5680 sayılı Basın Kanununun 29 . 11 . 1960 tarih ve 143 sayılı Kanunla değişik 19 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Adalet Komisyonu raporu (1/527) (S. Sayısı : 525) [Dağıtma tarihi : 11 . 11 . 1963]

× 13. — Tarım Kredi Kooperatifleri Kanununa bazı maddelerin eklenmesine ve bu kanunun bir maddesinin kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve Ticaret, Maliye ve Bütçe ve Plân komisyonları raporları (1/369) (S. Sayısı : 536) [Dağıtma tarihi : 25 . 12 . 1963]

14. — Serbest malî müşavirlik kanun tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Amasya Üyesi Macit Zeren ve Adana Üyesi Mehmet Ünal'dı-

nın, Malî müşavirlik ve yeminli müşavirlik kanunu teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/476, 2/529) (S. Sayısı : 368) [Dağıtma tarihi : 17 . 8 . 1963]

15. — Taşıt Kanununda değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/566) (S. Sayısı : 6/933) [Dağıtma tarihi : 18 . 4 . 1964]

× 16. — Çanakkale Milletvekili Şefik İnan'ın, Otelecilik, Motellecilik Türk Anonim Şirketi kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/576) (S. Sayısı : 507) [Dağıtma tarihi : 18 . 10 . 1963]

IV

A. - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI
VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜ-
ŞÜLECEK İŞLER

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPI-
LACAK İŞLER

Damga vergisi kanunu tasarısına dair C. Senatosu Başkanlığı tezeresi ile C. Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi (1) Numaralı Vergi Reform Geçici Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/394; C. Senatosu 1/377)

(Not : C. Senatosu S. Sayısı : 449)

*Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 3333*

8.5.1964

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 27.1.1964 gün ve 4325-22041 sayılı yazınıza karşılıktır :

Damga Vergisi kanunu tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 7.5.1964 tarihli 70 nci Birleşiminde değiştirilerek kabul edilmiş, dosya ilişikte sunulmuştur.

Arz ederim.

Enver Aka
Cumhuriyet Senatosu Başkanı

NOT : Açık oya arz edilen maddelere ait oy pusulaları ilişiktir.

1 Numaralı Vergi Reform Geçici Komisyonu raporu

*Millet Meclisi
1 Numaralı Vergi Reform
Geçici Komisyonu
Esas No. 1/394
Karar No. 5*

25.6.1964

Yüksek Başkanlığa

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 7.5.1964 tarihli ve 70 nci Birleşiminde değiştirilerek kabul edilen Damga Vergisi kanun tasarısı Hükümet temsilcilerinin iştiraki ile komisyonumuzda görüşüldü :

Cumhuriyet Senatosunca, tasarının 1, 2, 3, 6, 8, 13, 19, 22, 24, 27, 31 nci maddelerinde ve 2 sayılı tabloda yapılan değişiklikler komisyonumuzca da aynen benimsenmiştir.

Öncelik dileğiyle Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan
Ankara
M. Ete

Sözcü
Aydın
N. Müren

Kâtip
Burdur
N. Yavuzkan

Adana
Söz hakkım mahfuzdur
Y. Aktimur

Ankara
İ. Gence

Qankırı
R. İncele
İmzada bulunamadı

Erzurum
T. Telli

Gaziantep
M. San
İmzada bulunamadı

İzmir
M. Uyar

Konya
R. Özal

Ordu
O. N. Hazinedar
İmzada bulunamadı

Sivas
R. Günay

Van
Ş. Köserisoğlu

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ
METİN

Damga Vergisi kanun tasarısı

BİRİNCİ BÖLÜM

Mükellefiyet ve istisnalar

Konu

MADDE 1. — Bu kanuna ekli (1) sayılı tabloda yazılı kâğıtlar Damga Vergisine tabidir.

Kâğıtlar terimi, yazılıp imzalanmak veya imza yerine geçen işaret konulmak suretiyle düzenlenen ve her hangi bir hususu ispat ve belli etmek için ibraz edilebilecek olan kâğıtları ifade eder.

Yabancı memleketlerle Türkiye'deki yabancı elçilik ve konsolosluklarda düzenlenen kâğıtlar, Türkiye'de resmî dairelere ibraz edildiği, üzerlerine devir veya ciro işlemleri yürütüldüğü veya her hangi bir suretle hükümlerinden faydalanıldığı takdirde vergiye tabi tutulur.

Şümül

MADDE 2. — Vergiye tabi kâğıtlar mahiyetinde bulunan veya onların yerini alan mektup ve şerhlerle, bu kâğıtların hükümlerinin yenilenmesine, uzatılmasına, değiştirilmesine, devrine ve bozulmasına ilişkin mektup ve şerhler de Damga Vergisine tabidir.

Mükellef

MADDE 3. — Damga Vergisinin mükellefi kâğıtları imza edenlerdir.

CUMHURİYET SENATOSUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN

Damga Vergisi Kanunu

BİRİNCİ BÖLÜM

Mükellefiyet ve istisnalar

Konu

MADDE 1. — Bu kanuna ekli (1) sayılı tabloda yazılı kâğıtlar Damga Vergisine tabidir.

Bu kanundaki kâğıtlar terimi, yazılıp imzalanmak veya imza yerine geçen bir işaret konulmak suretiyle düzenlenen ve her hangi bir hususu ispat veya belli etmek için ibraz edilebilecek olan belgeleri ifade eder.

Yabancı memleketlerle Türkiye'deki yabancı elçilik ve konsolosluklarda düzenlenen kâğıtlar, Türkiye'de resmî dairelere ibraz edildiği, üzerlerine devir veya ciro işlemleri yürütüldüğü veya her hangi bir suretle hükümlerinden faydalanıldığı takdirde vergiye tabi tutulur.

Şümül

MADDE 2. — Vergiye tabi kâğıtlar mahiyetinde bulunan veya onların yerini alan mektup ve şerhlerle, bu kâğıtların hükümlerinin yenilenmesine, uzatılmasına, değiştirilmesine, devrine veya bozulmasına ilişkin mektup ve şerhler de Damga Vergisine tabidir.

Mükellef

MADDE 3. — Damga Vergisinin mükellef kâğıtları imza edenlerdir.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Resmî dairelerle kişiler arasındaki işlemlere ait kâğıtların Damga Vergisini kişiler öder.

Yabancı memleketlerle Türkiye'deki yabancı elçilik ve konsolosluklarda düzenlenen kâğıtların vergisini, Türkiye'de bu kâğıtların gönderildiği kişiler, hâmilleri veya hükümünden faydalananlar öderler. Ancak bunlardan ticari veya mütedavil kâğıt mahiyetinde bulunanların vergisini, bunları en evvel satan veya kabul veya başka suretle kullanan kişiler öderler.

Bir kâğıtta birden fazla akit ve işlem bulunması

MADDE 6. — Bir kâğıtta birbirinden tamamen ayrı birden fazla akit ve işlem bulunduğu takdirde bunların herbirinden ayrı ayrı vergi alınır.

Bir kâğıtta toplanan akit ve işlemler birbirine bağlı ve bir asıldan doğma oldukları takdirde Damga Vergisi, en yüksek vergi alınmasını gerektiren akit ve işlem üzerinden alınır.

Ancak bu akit ve işlemlere asıl işlemin taraflarından başka birinin akit ve işlemi katılmış olursa, bu akit ve işlem de ayrı olarak vergiye tabidir.

Resmî daire

MADDE 8. — Bu kanunda yazılı resmî daireden maksat, genel ve katma bütçeli daire ve idarelerle, il özel idareleri, belediyeler, köyler ve noterlerdir.

Bu dairelere bağlı olup ayrı tüzel kişiliği bulunan iktisadi işletmeler resmî daire sayılmaz.

Verginin hesaplanmasında kesirler

MADDE 13. — Nispi verginin hesaplanmasında 50 kuruşa kadar olan matrah kesirleri atılır, 50 kuruş ve daha yukarı olanlar 1 liraya çıkarılır.

Vergi kesirlerinde 5 kuruşa kadar olan kısımlar atılır 5 kuruş ve daha yukarı olan kısımlar 10 kuruşa çıkarılır.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

Resmî dairelerle kişiler arasındaki işlemlere ait kâğıtların Damga Vergisini kişiler öder.

Yabancı memleketlerde Türkiye'deki elçilik ve konsolosluklarda düzenlenen kâğıtların vergisini, Türkiye'de bu kâğıtları resmî dairelere ibraz eden, üzerlerinde devir veya ciro işlemleri yapanlar veya her hangi bir suretle hükümlerinden faydalananlar öderler. Ancak bunlardan ticari veya mütedavil kâğıt mahiyetinde bulunanların vergisini, bunları en evvel satan veya kabul veya başka suretle kullanan kişiler öderler.

Bir kâğıtta birden fazla akit ve işlem bulunması

MADDE 6. — Bir kâğıtta birbirinden tamamen ayrı birden fazla akit ve işlem bulunduğu takdirde bunların herbirinden ayrı ayrı vergi alınır.

Bir kâğıtta toplanan akit ev işlemler birbirine bağlı ve bir asıldan doğma oldukları takdirde Damga Vergisi, en yüksek vergi alınmasını gerektiren akit veya işlem üzerinden alınır.

Ancak bu akit ve işlemlere asıl işlemin âkitlerinden başka bir şahsın eklenecek âkit ve işlemi de ayrıca vergiye tabidir.

Resmî Daire

MADDE 8. — Bu kanunda yazılı resmî daireden maksat, genel ve katma bütçeli daire ve idarelerle, il özel idareleri, belediyeler ve köylerdir.

Bu dairelere bağlı olup ayrı tüzel kişiliği bulunan iktisadi işletmeler resmî daire sayılmaz.

Verginin hesaplanmasında kesirler

MADDE 13. — Nispi verginin hesaplanmasında 50 kuruştan aşağı olan matrah kesirleri hesaba katılmaz, 50 kuruş ve daha yukarı olanlar 1 lira olarak hesab olunur.

5 kuruştan aşağı olan vergi kesirleri alınmaz 5 kuruş ve daha yukarı olanlar 10 kuruş olarak alınır.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

İstihkaktan kesinti şekliyle ödeme

MADDE 19. — Genel ve katma bütçeli dairelerle il özel idareleri ve belediyeler, bankalar, iktisadi kamu müesseseleri, umumi murakabeye tabi veya Devletin iştiraki bulunan müesseseler ve benzeri müesseselerin ödemelerinde kullanılan ve nispi vergiye tabi bulunan makbuzlarla bu mahiyetteki kâğıtlara ait vergilerin,

- a) Bu ödemelerin yapılması,
- b) Avans suretiyle ödemelerde avansın itası.

Sırasında ilgili daire ve müesseseler tarafından istihkaklardan kesinti yapılması şekliyle ödenmesine Maliye Bakanlığınca izin verilebilir.

MADDE 22 —

- a) Anonim, kooperatif, eshamlı komandit ve limited şirket muakvelenmelerinde bu şirketlerin, aynı şirketlerin sermaye artışları ile süre uzatmalarında bu husustaki kararların tescil ve ilân tarihinden itibaren üç ay içinde,
- b) Maliye Bakanlığının müsaadesine bağlı hallerde Bakanlık yazısının mükellefe tebliği tarihinde,

Bunların bağlı buldukları vergi dairesine ödenir

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sorumluluk

Vergi ve cezada sorumluluk

MADDE 24 — Vergiye tabi kâğıtların Damga Vergisinin ödenmemesinden veya noksan ödenmesinden dolayı alınması lâzımgelen vergi ve cezadan, mükelleflere rücu hakkı olmak üzere, kâğıtları ibraz edenler sorumludur.

Birden fazla kişi tarafından imza edilen kâğıtlara ait vergi ve cezanın tamamından imza edenler müteselsilen sorumludurlar. Bunlar arasında vergiden müstesna olanların bulunması Damga Vergisinin noksan ödenmesini gerektirmez.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

İstihkaktan kesinti şekliyle ödeme

MADDE 19. — Genel ve katma bütçeli dairelerle il özel idareleri ve belediyeler, bankalar, iktisadi kamu teşekkülleri ile bunların iştirakleri ve müesseseleri ve benzeri teşekkül, iştirak ve müesseselerin ödemelerinde kullanılan ve nispi vergiye tabi bulunan makbuzlarla bu mahiyetteki kâğıtlara ait vergilerin,

- a) Bu ödemelerin yapılması,
- b) Avans suretiyle ödemelerde avansın itası,

Sırasında ilgili daire ve müesseseler tarafından istihkaklardan kesinti yapılması şekliyle ödenmesine Maliye Bakanlığınca izin verilebilir.

Makbuz karşılığı ödemelerde ödemenin zamanı

MADDE 22. — Makbuz karşılığı ödemelerde Damga Vergisi,

- a) Anonim, kooperatif, eshamlı komandit ve limited şirket muakvelenmelerinin veya bunların sermaye artışlarıyla, süre uzatmaları hakkındaki kararlarının tescil ve ilân tarihinden itibaren 3 ay içinde,
- b) Maliye Bakanlığının müsaadesine bağlı diğer hallerde, Bakanlığın müsaadeye ilişkin yazısının mükellefe tebliği tarihinde,

Vergi dairesine ödenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sorumluluk

Vergi ve cezada sorumluluk

MADDE 24. — Vergiye tabi kâğıtların Damga Vergisinin ödenmesinden veya noksan ödenmesinden dolayı alınması lâzımgelen vergi ve cezadan, mükelleflere rücu hakkı olmak üzere, kâğıtları ibraz edenler sorumludur.

Birden fazla kişi tarafından imza edilen kâğıtlara ait vergi ve cezanın tamamından imza edenler müteselsilen sorumludurlar. Bunlar arasında vergiden müstesna olanların bulunması Damga Vergisinin noksan ödenmesini gerektirmez.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Resmî dairelerde düzenlenerek kişilere verilen veya dairede bırakılan ve Damga Vergisi bu kanun hükümlerine aykırı bulunan kâğıtların vergisi mükelleflere, cezası düzenliyenlere aittir. Vergi ve ceza, vergi için mükelleflere rücu hakkı olmak üzere, kâğıtları düzenliyenlerden alınır.

Noterlerin mecburiyeti

MADDE 27. — Noterler pulsuz veya noksan pullu kâğıtları, usulen vergi ve cezası tahsil edilmedikçe tasdik etmekten veya bunların suretlerini çıkarıp vermektan memnurdurlar.

Bu kâğıtlardan dolayı alınması lâzımgelen vergi ve cezayı sahipleri rızaları ile ödemek isterlerse, noterler mezkûr kâğıtlara ait vergi ve ceza miktarında Damga Pulu yapıstırıp iptal ettikten sonra muameleye devam edebilirler.

Kaldırılan hükümler

MADDE 31. — Aşağıda gösterilen kanunlar ve hükümler yürürlükten kaldırılmıştır.

1. 23 . 5 . 1928 tarih ve 1324 sayılı Damga Resmi Kanunu ile ek ve değişiklikleri (Bu kanunların reklâm ve ilânlara ilişkin Damga Resmi hükümleri ile 15 . 2 . 1963 tarih ve 185 sayılı Kanun hükümleri hariç)

2. 28 . 5 . 1934 tarih ve 2456 sayılı Gümruklerde istimal edilen bâzı evraka müdafaa pulu ılsakı hakkındaki kanun ile ek ve değişiklikleri,

3. 28 . 5 . 1934 tarih ve 2459 sayılı Tayyare Resmi hakkındaki Kanunun 5 nci maddesi dışında kalan hükümleri ile bu kanunun ek ve değişiklikleri,

4. Fevkalâde zam kanunlarının yukardaki resimlere ilişkin hükümleri,

5. 10 . 6 . 1938 tarih ve 3437 sayılı Tütün ve tütün inhisarı Kanununun 112 nci maddesi,

Cumhuriyet Sanotosunun kabul ettiği metin

Resmî daireler veya noterlerce düzenlenerek kişilere verilen veya dairede bırakılan ve Damga Vergisi hiç alınmayan veya noksan alınan kâğıtların vergisi mükelleflere, cezası düzenliyenlere aittir.

Vergi ve ceza, vergi için mükelleflere rücu hakkı olmak üzere, kâğıtları düzenliyenlerden alınır.

Noterlerin mecburiyeti

MADDE 27. — Noterler pulsuz veya noksan pullu kâğıtları, usulen vergi ve cezası tahsil edilmedikçe tasdik etmekten veya bunların suretlerini çıkarıp vermektan memnurdurlar.

Bu kâğıtlardan dolayı alınması lâzımgelen vergi ve cezayı sahipleri rızalarıyla ödemek isterlerse, noterler mezkûr kâğıtlara ait vergi ve ceza miktarında damga pulu yapıstırıp iptal ettikten sonra muameleye devam edebilirler.

Birinci fıkra hükmüne aykırı olarak işlem yapılması halinde mükellef hakkında Vergi Usul Kanunu hükümleri tatbik edilmekle beraber, noterlerden de, tasdik veya üzerinde muamele icra ettikleri her kâğıt için kanunen alınması gereken cezası ayrıca alınır.

Kaldırılan hükümler

MADDE 31. — Aşağıda gösterilen kanunlar ve hükümler yürürlükten kaldırılmıştır.

1. 23 . 5 . 1928 tarih ve 1324 sayılı Damga Resmi Kanunu ile ek ve değişiklikleri (bu kanunların reklâm ve ilânlara ilişkin Damga Resmi hükümleri ile 15 . 2 . 1936 tarih ve 185 sayılı Kanun hükümleri hariç)

2. 28 . 5 . 1934 tarih ve 2546 sayılı gümruklerde istimal edilen bâzı evraka müdafaa pulu ılsakı hakkındaki kanun ile ek ve değişiklikleri,

3. 28 . 5 . 1934 tarih ve 2459 sayılı Tayyare Resmi hakkındaki kanun ile bu kanunun ek ve değişiklikleri,

4. Fevkalâde zam kanunlarının yukardaki resimlere ilişkin hükümleri,

5. 10 . 6 . 1938 tarih ve 3437 sayılı Tütün ve Tütün İnhisarı Kanununun 112 nci maddesi,

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

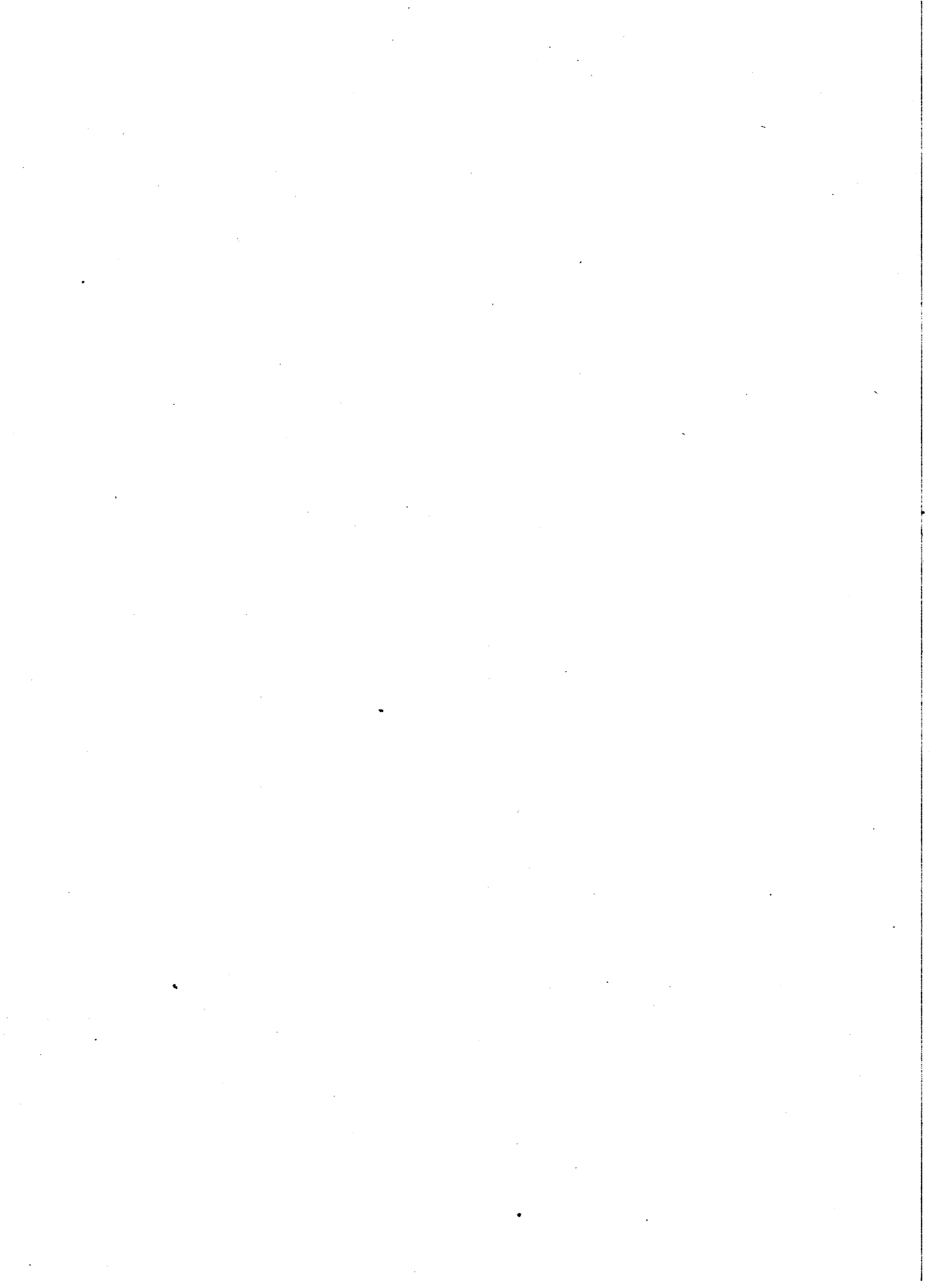
6. 9. 7. 1953 tarih ve 6124, 15. 7. 1953 tarih ve 6168, 4. 10. 1960 tarih ve 93, 5. 1. 1961 tarih ve 222, 20. 7. 1961 tarih ve 335 sayılı kanunlarla Millî Korunma Kanunu hariç diğer kanunların Damga Resmi ve yukardaki resimlere ilişkin istisna hükümleri,

7. 4. 1. 1961 tarih ve 213 sayılı V. U. K. nun 205 nci maddesinin yolcu bilet ücretleri ve sigorta primleri üzerinden alınacak Damga Resmi kayıtlarıyla ilgili hükümleri ile 220 nci maddesinin 5 numaralı fıkrası, 112 nci maddesinin 4 numaralı fıkrası ve 356 ncı maddesinin 2 ve 4 numaralı fıkraları.

Cumhuriyet Sanatosunun kabul ettiği metin

6. 9. 7. 1953 tarih ve 6124, 15. 7. 1953 tarih ve 6168, 4. 10. 1960 tarih ve 93, 5. 1. 1961 tarih ve 222, 20. 7. 1961 tarih ve 335 sayılı kanunlar hariç diğer kanunların Damga Resmi ve yukardaki resimlere ilişkin istisna hükümleri,

7. 4. 1. 1961 tarih ve 213 sayılı V.U.K. nun 205 nci maddesinin yolcu bilet ücretleri ve sigorta primleri üzerinden alınacak Damga Resmi kayıtlarıyla ilgili hükümleri ile 220 nci maddesinin 5 numaralı fıkrası, 112 nci maddesinin 4 numaralı fıkrası ve 356 ncı maddesinin 2 ve 4 numaralı fıkraları,

(MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ TABLO)

[2] SAYILI TABLO

Damga Vergisinden istisna edilen kâğıtlar

1 - Resmî işlerle ilgili kâğıtlar :

A) Resmî daireler arasında kullanılan kâğıtlar.

1. Resmî daireler arasındaki işlemleri kapsıyan her türlü kâğıtlarla bu dairelerin soruları üzerine kişiler tarafından yazılan cevaplar ve ekleri,

2. Kişilerin işlemleri ile ilgili olarak resmî dairelerce görülecek lüzum üzerine yazılacak şerhler veya çıkarılacak suret, özet ve tereümeler.

3. Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkındaki 298 sayılı Kanunun uygulanmasında yapılacak müracaatlara ait her türlü kâğıtlarla kurullarca verilecek kararlar,

4. Türkiye atom enerjisi programının uygulanması için lüzumlu her türlü eşyanın ithali sırasında düzenlenen kâğıtlar,

5. Yabancı elçilik ve konsoloslukların mühür veya imzasını ihtiva eden resmî kâğıtlarla yabancı elçilik ve konsolosluklarda düzenlenen ve fakat elçilik ve konsolosluklar dışında kullanılmıyan kâğıtlar (bu fıkradaki istisna mütekabiliyet şartıyla),

6. Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılmış imtiyaz sözleşmeleri ve andlaşmalarla Damga Resminden, bu tarihten sonra yapılacak imtiyaz sözleşmeleri ve andlaşmalarla da Damga Vergisinden istisna edilmiş olan kâğıtlar,

7. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında akdediden anlaşmalar gereğince ithal olunacak zirai ve gıdaı maddelerin ithaliyle ilgili kâğıtlar,

8. 2527 sayılı Kanun gereğince derlenen basma eserler için ilgili dairelerce verilecek makbuzlar,

9. Resmî daireler lehine yapılan istimlâklerde düzenlenen kâğıtlar.

B) Resmî dairelerden kişilere verilen kâğıtlar.

1. Resmî dairelerin işe ihtiyaçları için satınalınacak ayniyatın, bedelleri 10 liraya (10 lira dâhil) kadar olanlarının, ayniyat tesellüm makbuzları,

2. İcra dairelerinin alınan hare ve masrafın müfredatını göstermek üzere, ilgililere verdikleri makbuzlar,

3. Vergi, resim ve harçlarla sair biletimle gelirlere ve kamu yararına mütaallık olarak resmî dairelerden kişilere tebliğ olunan kararlar, Sayıştay ilâm ve kararları ve vergi karneleri,

4. Köy ihtiyar heyetlerince verilecek mazbatalar,

5. 2004 sayılı Kanuna göre icra dairelerince istiyen alacaklılara takip talebinde bulduklarına ve tevdi ettikleri belgelere ve verdikleri masraflara dair verilen makbuzlar,

6. 3456 sayılı Kanuna göre noterlerin aldıkları her nevi hare ve ücretin müfredatını göstermek üzere ilgililere verdikleri makbuzlar,

7. Resmî dairelerin kumpanya ve acentalara gönderecekleri ordinolar.

C) Kişilerden resmî dairelere verilen kâğıtlar:

1. Hükümetçe akdolunan avans ve istikraz mukavelenameleri, Hazine bonoları, 223 sayılı Kanunla çıkarılan Tasarruf bonoları ve tedavüle çıkarılacak Hükümet ve Türkiye Emlâk Kredi Bankası istikrazlarına ait geçici veya katı tahvillerle bunların bedel, faiz ve ikramiyelerinin ödemesine ve bu husustaki diğer muamelelere ilişkin kâğıtlar,

2. Yabancı memleketlerde düzenlenen ve doğrudan doğruya resmî daireler ad ve hesabına gönderilen her türlü kâğıtlarla doğrudan doğruya yabancı memleketlerden mübayaa olunarak resmî dairelere gönderilen malların ihale kararları ile tesellüm makbuzları,

(C. Senatosunun deęiřtirerek kabul ettiği tablo)

[2] SAYILI TABLO

Damga Vergisinden istisna edilen kâğıtlar

1. Resmî işlerle ilgili kâğıtlar :

A) Resmî daireler arasında kullanılan kâğıtlar :

1. Resmî daireler arasındaki işlemleri kapsıyan her türlü kâğıtlarla bu dairelerin soruları üzerine kişiler tarafından yazılan cevaplar ve ekleri.

2. Kişilerin işlemleri ile ilgili olarak resmî dairelerce görülecek lüzum üzerine yazılacak serhler veya çıkarılacak suret, özet ve tereümeler.

3. Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanunun uygulanmasında yapılacak müracaatlara ait her türlü kâğıtlarla kurullarca verilecek kararlar.

4. Türkiye atom enerjisi programının uygulanması için lüzumlu her türlü eşyanın ithali sırasında düzenlenen kâğıtlar.

5. Yabancı elçilik ve konsoloslukların mühür veya imzasını ihtiva eden resmî kâğıtlarla yabancı elçilik ve konsolosluklarda düzenlenen ve fakat elçilik ve konsolosluklar dışında kullanılmıyan kâğıtlar. (Bu fıkradaki istisna mütekabiliyet şartıyledir.)

6. Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılmış imtiyaz sözleşmeleri ve andlaşmalarla Damga Resminden, bu tarihten sonra yapılacak imtiyaz sözleşmeleri ve andlaşmalarla da damga vergisinden istisna edilmiş olan kâğıtlar.

7. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında akdedilen anlaşmalar gereğince ithal olunacak zirai ve gıdai maddelerin ithaliyle ilgili kâğıtlar.

8. Basımaya ve Resimleri Derleme Kanunu gereğince derlenen eserler için ilgili dairelerce verilecek makbuzlar.

9. Resmî daireler lehine yapılan istimlâklerde düzenlenen kâğıtlar.

B) Resmî dairelerden kişilere verilen kâğıtlar :

1. Resmî dairelerin işe ihtiyaçları için satınalınacak ayniyatın, bedelleri 10 liraya (10 lira dâhil) kadar olanlarının ayniyat teslim makbuzları.

2. İera dairelerinin, alman hare ve masrafın müfredatını göstermek üzere, ilgililere verdikleri makbuzlar.

3. Vergi, resim ve harçlarla sair bircümle gelirlere ve kamu yararına mütaallik olarak resmî dairelerden kişilere tebliğ olunan kararlar, Sayıştay ilâm ve kararları ve vergi karneleri.

4. Köy ihtiyar heyetlerince verilecek mazbatalar.

5. İera ve İflâs Kanununa göre İera dairelerince istiyen alacaklılara takip talebinde bulduklarına ve tevdi ettikleri belgeleri ve verdikleri masraflara dair verilen makbuzlar.

6. Noter Kanununa göre noterlerin aldıkları her nevi hare ve ücretin müfredatını göstermek üzere ilgililere verdikleri makbuzlar.

7. Resmî dairelerin kumpanya ve acentalara gönderecekleri ordinarlar.

C) Kişilerden resmî dairelere verilen kâğıtlar :

1. Hükümetçe akdolunan avans ve istikraz mukavelenameleri, Hazine Bonoları, Yarıımlar Finansman Fonu Teşkil ve Tasarruf Bonoları İhracı hakkındaki Kanun gereğince çıkarılan tasarruf bonoları ve tedavüle çıkarılacak Hükümet ve Türkiye Emlâk Kredi Bankası istikrazlarına ait geçici veya katı tahvillerle bunların bedel faiz ve ikramiyelerinin ödenmesine ve bu husustaki diğer muamelelere ilişkin kâğıtlar.

2. Yabancı memleketlerde düzenlenen ve doğrudan doğruya resmî daireler ad ve hesabına gönderilen her türlü kâğıtlarla doğrudan doğruya yabancı memleketlerden mubayaa olunarak resmî dairelere gönderilen malların ihale kararları ile teslim makbuzları.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

3. Ankara'da inşa edilecek sefarethane ve konsoloshaneler için yabancı memleketlerden getirilecek inşaat malzemesinin ithali ile ilgili kâğıtlar,

4. 2613 sayılı Kadastro ve Tapu Tahrir Kanununun 38 nci maddesi gereğince kadastro mahkemeleri ile kadastro tahrir komisyonlarına verilen beyannameler,

5. Resmî dairelere emaneten bırakılan para, hisse senedi, tahvil ve eşyanın ret ve iadesinde verilen makbuz ve ibra senetleri,

6. 1704 sayılı Kanunun 1 ve 4 nci ve 3529 sayılı Kanunun 2 nci maddeleri gereğince zabıta âmirlerine verilecek beyannameler,

7. Emekli, dul ve yetim maaş ve ikramiyelerinin tahsisine ve alındığına dair her türlü kâğıtlar,

8. Hizmet süreleri emekli ve yetim aylığı bağlanmasına elverişli olmuayanlarla yetimlerine bir defaya mahsus olmak üzere verilen paraların ödenmesine ait kâğıtlar,

9. Türkiye'ye giren ve çıkan yolculardan 6258 sayılı Kanuna göre gümrüklerce alınacak beyannameler,

10. Bir şehir içinde görev dolayısıyla sarf olunan tramvay, vapur, tren ve otobüs gibi taşıt ücretlerine munhasır olmak üzere memur ve müstahdemler tarafından verilen beyannameler,

11. Kişiler tarafından hariçte düzenlenecek imza ve tarihlerin tasdik veyahut suret ve tercümelerinin verilmesi için noterlere getirilen kâğıtların noter dairelerinde saklanacak nüshaları,

12. Evlenme işlerinde kullanılan kâğıtlar,

13. 7269 sayılı Kanundan faydalanacak kişiler tarafından verilecek taahhütname, beyanname ve aktedilecek mukaveleler, yabancı memleketlerden İmar ve İskân Bakanlığınca ithal olunacak her türlü alât edevat ve malzemenin ithalinde düzenlenen kâğıtlar, bağış ve yardım makbuzları.

II - Öğrenciler ve askerlerle ilgili kâğıtlar :

1. Okula girebilmek için öğrencilerle veilleri tarafından okul idarelerine verilen taahhütname ve bunlarla ilgili kefaletnameler.

2. Öğrenciler ve veilleri tarafından okul idarelerine verilen beyannameler.

3. Resmî ve özel her türlü okullarda öğrenciler tarafından kurulan istihsal ve istihlâk kooperatiflerine ait ve Damga Vergisi bunlar tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

4. Erlerle, ihtiyaçları Devlet tarafından deruhte ve temin olunan onbaşı ve çavuşların aşâğıda gösterilen kâğıtları :

a) Askerliğe giden veya terhis edilenlerin askerî iş ve maaşlarına ve ölüm dolayısıyla küçüklerine maaş bağlanmasına ait her türlü kâğıtlar.

b) Askerlikte bulunanların gerek askerlik, gerek özel işleri için verecekleri beyannameler.

c) Askerler tarafından veya askerler için verilen paralar karşılığında postaneler veya bankalara düzenlenen kâğıtlar.

5. 4109 sayılı Asker ailelerinden muhtacolalara yardım Kanununun uygulanmasıyla ilgili işlemler dolayısıyla düzenlenen kâğıtlar.

III - İşçiler, çiftçiler ve göçmenlerle ilgili kâğıtlar :

1. 3008 sayılı İş Kanununa göre düzenlenen münferit ve kolektif iş mukavelenameleri ile iş verenin iş şartlarını göstermek üzere işçiye verdiği taahhütname ve iş veren tarafından bu Kanunun 97 nci maddesi gereğince verilen beyannameler.

2. İş ve İşçi Bulma Kurumunun işçilere iş ve işlere işçi bulmak üzere düzenlediği kâğıtlar.

3. Toprakaltı işletmesi halinde bulunan madenlerde cevher istihsalı ve bununla ilgili diğer bütün işlerde çalışan işçilerin yeraltında çalıştıkları günlere ait ücretleri ve primlerinin ödenmesinde düzenlenen kâğıtlar.

4. Çiftçi mallarının korunması hakkındaki 4081 sayılı Kanunun uygulanması dolayısıyla düzenlenecek kâğıtlar.

Cumhuriyet Sanotosunun kabul ettiği metin

3. Ankara'da inşa edilecek sefarethane ve konsoloshaneler için yabancı memleketlerden getirilecek inşaat malzemesinin ithali ile ilgili kâğıtlar.

4. Kadastro ve Tapu Tahriri Kanunu gereğince kadastro mahkemeleri ile kadastro tahrir komisyonlarına verilen beyannameler.

5. Resmî dairelere emaneten bırakılan para, hisse senedi, tahvil ve eşyanın ret ve iadesinde verilen makbuz ve ibra senetleri.

6. Otel, pansiyon, ticarethane ve sair umumi müesseselerde oturan ve çalışanların hüviyet vakası vermeleri mecburiyetine dair Kanun ile Yabancıların Türkiye'de İkamet ve seyahatleri hakkındaki kanun hükümleri gereğince zabıta âmirlerine verilecek beyannameler.

7. Emekli, dul ve yetim maaş ve ikramiyeleri tahsisine ve alındığına dair her türlü kâğıtlar.

8. Hizmet süreleri emekli ve yetim aylığı bağlanmasına elverişli olmuayanlarla yetimlerine bir defaya mahsus olmak üzere verilen paraların ödenmesine ait kâğıtlar.

9. Türkiye'ye giren ve çıkan yolculardan Türk parasının kıymetini koruma hakkındaki Kanun gereğince gümrüklerce alınacak beyannameler.

10. Bir şehir içinde görev dolayısıyla sarf olunan tramvay, vapur, tren ve otobüs gibi taşıt ücretlerine munhasız olmak üzere memur ve müstahdemler tarafından verilen beyannameler.

11. Kişiler tarafından hariçte düzenlenerek imza ve tarihlerin tasdik veyahut suret ve tercümelelerinin verilmesi için noterlere getirilen kâğıtların noter dairelerinde saklanacak nüshaları.

12. Evlenme işlerinde kullanılan kâğıtlar.

13. Umumi hayata müessir âfetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlara dair Kanundan faydalanacak kişiler tarafından verilecek taahhütname, beyanname ve aktedilecek mukaveleler yabancı memleketlerden İmar ve İskân Bakanlığınca ithal olunacak her türlü alet, edevat ve malzemenin ithalinde düzenlenen kâğıtlar, bağış ve yardım makbuzları.

II - Öğrenciler ve askerlerle ilgili kâğıtlar :

1. Okula gidebilmek için öğrencilerle velileri tarafından okul idarelerine verilen taahhütname ve bunlarla ilgili kefaletnameler.

2. Öğrenciler ve velileri tarafından okul idarelerine verilen beyannameler.

3. Resmî ve özel her türlü okullarda öğrenciler tarafından kurulan istihlal ve istihlak kooperatiflerine ait ve Damga Vergisi bunlar tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

4. Erlerle, ihtiyaçları Devlet tarafından deruhde ve temin olunan onbaşı ve çavuşların aşağıda gösterilen kâğıtları ;

a) Askerliğe giden veya terhis edilenlerin askerî iş ve maaşlarına ve ölüm dolayısıyla dul ve yetimlerine maaş bağlanmasına ait her türlü kâğıtlar.

b) Askerlikte bulunanların gerek askerlik, gerek özel işleri için verecekleri beyannameler.

c) Askerler tarafından veya askerler için verilen paralar karşılığında postaneler veya bankalarca düzenlenen kâğıtlar.

5. Asker ailelerinden muhtacolanlara yardım Kanununun uygulanması ile ilgili işlemler dolayısıyla düzenlenen kâğıtlar.

III - İşçiler, çiftçiler ve göçmenlerle ilgili kâğıtlar :

1. Toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt Kanununa göre düzenlenen Münferit ve Kollektif İş Sözleşmeleri ve Yüksek Hakem Kurulunun ve İl hakem kurullarının kararları, Yüksek Uzlaştırma Kurulunun ve diğer kurulların Toplu İş Sözleşmeleri hükmündeki kararları ile İş Kanunu gereğince işverenin iş şartlarını göstermek üzere işçiye verdiği taahhütname ve işveren tarafından İş Kanununa göre verilen beyannameler.

2. İş ve İşçi Bulma Kurumunun işçilere iş ve işlere işçi bulmak üzere düzenlediği kâğıtlar.

3. Toprakaltı işletmesi halinde bulunan madenler de cevher istihsalı ve bununla ilgili diğer

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

5. Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasına çiftçiye, tarım kredi ve satış kooperatifleriyle birliklerine açılacak kredilerle bunlara ait gayrimenkul ipotek ve menkul rehin muameleleri ve muhtaç çiftçiye yapılacak dağıtmalarla ilgili her türlü kâğıtlar.

6. Çiftiği topraklandırma hakkındaki 4753 sayılı Kanunun 61 nci maddesinde sözü edilen kâğıtlar.

7. 3242 sayılı Kanunun 6 nci maddesi gereğince göçmenlerle nakledilenlere yapılacak dağıtmalarla ilgili her türlü kâğıtlar.

8. Göçmen ve mütecilerle bir yerde yurtlandırılan göçebeler ve bir bölgeden diğer bölgeye Hükümetçe naklolunanlara yapılacak iskân yardımı ve gümrük ve tâbiyet, nüfus, tapu ve nakil işlemleri ile ilgili her türlü kâğıtlar.

IV - Ticari ve medeni işlerle ilgili kâğıtlar :

1. Ticari veya mütedavil kâğıtlar üzerine yazılan ciro, kabul ve tesellümü mutazammın şerhler.

2. Çekler.

3. Hisse senetleri ve her türlü tahvillerin temettü ve faiz kuponları

4. Çıkarılacak hisse senedi ve tahvillere tâlip olanlar tarafından bu maksatla verilecek iştirak taahhütnameleri.

5. Sigorta mukavelenameleri sigorta ücretine ait makbuzlar ve sigortanın teedit ve temdidi ile temin olunan meblâğin tezyidi halinde verilen beyanname ve avönanlar.

6. 500 kuruş ve daha aşağı parayı ihtiva eden her türlü makbuzlar, ibra senetleri ve faturalarla fatura yerine geçen müstahsil makbuzu, gider pusulası ve serbest meslek makbuzu nüshaları, havale mektupları, posta ve telgraf havalenameleri ve borç senetleri.

7. Gayrimenkullerin, aynı hakların ve gemilerin ferağ ve intikal zabıtları.

8. Sabit istihsal araçlarına ait kira mukavelenameleri.

9. Akdi mutazammın siparişi kabul mektupları ile mukavele yerine kaim mektuplar.

10. Gerek Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu ve Türk Hava Kurumu tarafından verilen, gerek yabancı memleketlerin benzeri teşkilâtı tarafından verilip Türkiye'de ibraz edilen veya hükümden faydalanılan triptik ve gümrük geçiş karneleri.

11. Okullara, kamu menfaatlerine yararlı derneklere ve muhtaçlara verilen ianelere ait makbuzlar.

12. Mektup ve diğer kâğıtların alındığına dair verilen inzalarla posta idarelerinin defterleri üzerine gönderilenler tarafından yazılan alındı şerhleri.

13. Müstahsil makbuzunun tüccar veya alıcı çiftçi tarafından müstahsıla verilen nüshası.

14. Gider pusulasının tüccar, serbest meslek erbabı ve çiftçiler tarafından işi yapana veya malı satana verilen nüshası,

15. Damızlığa elverişli olduğuna dair şahadetnameyi haiz bulunan hayvanların ithali ile ilgili kâğıtlar.

V - Kurumlarla ilgili kâğıtlar :

1. 3460 sayılı Kanuna tabi kurumlarla Devlet ve katma bütçeli daireler, il özel idareleri ve belediyelere bağlı tüzel kişiliği bulunan kurumlara özel kanunları gereğince Hazinece ödenmesi gereken sermaye, iştirak hissesi ve yardım ödeneklerinin ödenmesine ait kâğıtlar.

2. 3460 sayılı Kanuna bağlı iktisadi kamu teşekküllerinden bunlara tabi kurum ve ortaklıklara vukubulacak devir ve kuruluş ile ilgili kararlar.

3. Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumunun Millî Savunma Bakanlığına veya memleketimizin de dâhil bulunduğu milletlerarası savunma teşkilâtına teslim edeceği her türlü malzeme, teçhizat ve vasıtalarla yedek parçalarının imalinde ilk madde veya işletme malzemesi olarak kullanılmak üzere kurum tarafından yabancı memleketlerden getirilecek maddelerin (miktarı ve memleket içinde

Cumhuriyet Sanatosunun kabul ettiği metin

bütün işlerde çalışan işçilerin yeraltındaki çalıştıkları günlere ait ücretleri ve primlerinin ödenmesinde düzenlenen kâğıtlar.

4. Çiftçi mallarının korunması hakkındaki Kanunun uygulanması dolayısıyla düzenlenecek kâğıtlar.

5. Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasına çiftçiye, Tarım Kredi ve Satış Kooperatifleri ile birliklerine açılacak kredilerle bunlara ait gayrimenkul ipotek ve menkul rəhin muameleleri ve muhtaç çiftçiye yapılacak dağıtmalarla ilgili her türlü kâğıtlar.

6. Çiftçiyi topraklandırma hakkındaki Kanunun uygulanması ile ilgili kâğıtlar.

7. Göçmenlerle nakledilenlere ve Muhtaç Çiftçilere Tohumluk ve Yemelik dağıtılması hakkındaki Kanunun uygulanması ile ilgili kâğıtlar.

8. Göçmen ve mültecilerle bir yerde yurtlandırılan göçebeler ve bir bölgeden diğer bölgeye Hükümetçe naklolunanlara yapılacak iskân yardımı ve gümrük ve tâbiyet, nüfus tapu ve nakil işlemleri ile ilgili her türlü kâğıtlar.

IV - Ticari ve medeni işlerle ilgili kâğıtlar:

1. Ticari veya mütedavil kâğıtlar üzerine yazılan ciro, kabul ve tesellümü mutazammın şerhler.

2. Çekler.

3. Hisse senetleri ve her türlü tahvillerin temettü ve faiz kuponları.

4. Çıkarılacak hisse senedi ve tahvillere talip olanlar tarafından bu maksatla verilecek iştirak taahhütnameleri.

5. Sigorta mukavele nameleri, sigorta ücretine ait makbuzlar ve sigortanın teccit ve temdidi ile temin olunan meblâğın tezyidi halinde verilen beyanname ve avöneular.

6.—500 kuruş ve daha aşağı parayı ihtiva eden her türlü makbuzlar, ibra senetleri ve faturalarla fatura yerine geçen müstahsil makbuzu, gider pusulası ve serbest meslek makbuzu nüshaları, havale mektupların, posta ve telgraf havale nameleri ve borç senetleri.

7. Gayrimenkullerin, aynı hakların ve gemilerin ferağ ve intikal zabıtları.

8. Sabit istihsal araçlarına ait kira mukavele nameleri.

9. Akdi mutazammın siparişi kabul mektupları ile mukavele yerine kaim mektuplar.

10. Gerek Türkiye Turizm ve Otomobil Kurumu ile Türk Hava Kurumu tarafından verilen, gerek yabancı memleketlerin benzeri teşkilâtı tarafından verilip Türkiye'de ibraz edilen veya hükmünden faydalanılan Triptik ve gümrük geçiş karneleri.

11. Okullara, kamu menfaatlerine yararlı derneklere ve muhtaçlara verilen fanelere ait makbuzlar.

12. Mektup ve diğer kâğıtların alındığına dair verilen imzalarla posta idarelerinin defterleri üzerine gönderilenler tarafından yazılan alındı şerhleri.

13. Müstahsil makbuzunun tüccar veya alıcı çiftçi tarafından müstahsıla verilen nüshası.

14. Gider pusulasının tüccar, serbest meslek erbabı ve çiftçiler tarafından işi yapana veya malı satana verilen nüshası.

15. Damızlığa ekverişli olduğuna dair şahadetnameyi haiz bulunan hayvanların ithali ile ilgili kâğıtlar.

V - Kurumlarla ilgili kâğıtlar :

1. İktisadi Devlet Teşekkülleriyle müesseseleri ve iştirakler hakkındaki kanuna tabi kurumlarla genel ve katma bütçeli daireler, il özel idareleri ve belediyelere bağlı tüzel kişiliği bulunan kurumlara özel kanunları gereğince Hazinece ödenmesi gereken sermaye, iştirak hissesi ve yardım ödeneklerinin ödenmesine ait kâğıtlar.

2. İktisadi Devlet Teşekkülleriyle müesseseleri ve iştirakler hakkındaki kanuna tabi kurum ve ortaklıklara vukubulacak devir ve kuruluş ile ilgili kararlar.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

ihtiyaca yeter derecede tedarikinin mümkün bulunmadığı Maliye, Ticaret ve İşletmeler Bakanlıklarının müşterek teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca tesbit ve kabul edilmek kaydıyla) ithali sırasında düzenlenen kâğıtlar.

4. Toprak Mahsulleri Ofisinin müstahsıldan yapacağı alımlar ve menkul rehini işletmelerine ilişkin kâğıtlarla Ofisin teşkil edeceği müessese ve şirketlerin kuruluşu ile ilgili kâğıtlar.

5. Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından ithal edilecek hububat ve unlarla bunların naklinde kullanılacak her nevi malzemenin ithali sırasında düzenlenen kâğıtlar.

6. Türkiye Zirai Donatım Kurumu müessese ve şubelerinin kuruluş işlemleri ile ikraz, istikraz, menkul ve gayrimenkul alım ve satımı ve sair işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu kurum tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

7. Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğünün çiftçi ile münasebetlerinde tanzim edilecek borç senetleriyle borç ödeme makbuzları.

8. Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığının her türlü işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu teşekkül tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

9. İşçi Sigortaları Kurumunun her türlü işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu teşekkül tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

10. Amortisman ve Kredi Sandığının her türlü işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu teşekkül tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

11. İl özel idareleri ve belediyelerce kurulan tasarruf sandıklarının 1711 sayılı Kanun ile tüzüğünde açıklanan işlemlerle ilgili kâğıtlar.

12. Ordu Yardımlaşma Kurumunun her türlü işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu kurum tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

13. Millî Piyango İdaresinin biletleri ile çekilişte kazananlara ödenecek ikramiyeler ve amortillerle ilgili kâğıtlar.

14. Devlet Tiyatrosunun her türlü işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu teşekkül tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

15. Tarım satış kooperatifleri ve birlikleri ve Tarım kredi kooperatiflerinin her türlü muamelelerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bunlar tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

16. Çay yetiştiricilerinin Türkiye'de çay ziraatini geliştirmek maksadiyle kuracakları kooperatiflerin her türlü işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu kooperatifler tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

17. Genel menfaatlere yararlı derneklerin her türlü işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu teşekküller tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

18. Esnaf Kefalet kooperatiflerinin ortakları ile münasebetlerinde tanzim olunacak borç senetleri ile borç ödeme makbuzları, ipotek ve rehin senetleri.

Cumhuriyet Sanotosunun kabul ettiği metin

3. Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumunun Millî Savunma Bakanlığına veya memleketimizin de dâhil bulunduğu Milletlerarası Savunma Teşkilâtına teslim edeceği her türlü malzeme, teçhizat ve vasıtalarla yedek parçalarının imalinde ilk madde veya işletme malzemesi olarak kullanılmak üzere kurum tarafından yabancı memleketlerden getirtilecek maddelerin (miktarı ve memleket içinde ihtiyaca yeter derecede tedarikinin mümkün bulunmadığı Maliye, Ticaret ve Sanayi bakanlıklarının müşterek teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca tesbit ve kabul edilmek kaydıyla) ithali sırasında düzenlenen kâğıtlar.

4. Toprak Mahsulleri Ofisinin müstahsıldan yapacağı alımlar ve menkul rehini işlemlerine ilişkin kâğıtlarla ofisin teşkil edeceği müessese ve şirketlerin kuruluşu ile ilgili kâğıtlar.

5. Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından ithal edilecek hububat ve unlarla bunların naklinde kullanılacak her nevi malzemenin ithali sırasında düzenlenen kâğıtlar.

6. Türkiye Zirai Donatım Kurumu müessese ve şubelerinin kuruluş işlemleri ile ikraz, istikraz, menkul ve gayrimenkul alım ve satımı ve sair işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu kurum tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

7. Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğünün çiftçi ile münasebetlerinde tanzim edilecek borç senetleri ile borç ödeme makbuzları.

8. Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığının her türlü işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu teşekkül tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

9. İşçi Sigortaları veya yerine kaim olacak kurumun her türlü işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu kurum tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

10. Devlet Yatırım Bankasının her türlü işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu teşekkül tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

11. Tasarruf sandıkları hakkındaki Kanun gereğince il özel idareleri ve belediyelerce kurulan tasarruf sandıklarının tüzüklerinde açıklanan işlemlerle ilgili kâğıtlar.

12. Ordu Yardımlaşma Kurumunun her türlü işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu kurum tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

13. Millî Piyango İdaresinin biletleri ile çekilişte kazananlara ödenecek ikramiye ve amortillerle ilgili kâğıtlar.

14. Devlet Tiyatrosunun her türlü işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu teşekkül tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

15. Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri ve Tarım Kredi Kooperatiflerinin her türlü muamelelerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bunlar tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

16. Çay yetiştiricilerinin Türkiye'de çay ziraatini geliştirmek maksadıyla kuracakları kooperatiflerin her türlü işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu kooperatifler tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

17. Genel menfaatlere yararlı derneklerin her türlü işlemlerinde düzenlenen ve Damga Vergisi bu teşekküller tarafından ödenmesi gereken kâğıtlar.

18. Esnaf Kefalet Kooperatiflerinin ortakları ile münasebetlerinde tanzim olunacak borç senetleri ile borç ödeme makbuzları, ipotek ve rehin senetleri.

1 Numaralı Vergi Reform Geçici Komisyonunun
değiştirisi

MADDE 1. — Cumhuriyet Senatosunun metni aynen benimsenmiştir.

MADDE 2. — Cumhuriyet Senatosunun metni aynen benimsenmiştir.

MADDE 3. — Cumhuriyet Senatosunun metni aynen benimsenmiştir.

MADDE 4. — Kesinleşmiştir.

MADDE 5. — Kesinleşmiştir.

MADDE 6. — Cumhuriyet Senatosunun metni aynen benimsenmiştir.

MADDE 7. — Kesinleşmiştir.

MADDE 8. — Cumhuriyet Senatosunun metni aynen benimsenmiştir.

MADDE 9. — Kesinleşmiştir.

MADDE 10. — Kesinleşmiştir.

MADDE 11. — Kesinleşmiştir.

MADDE 12. — Kesinleşmiştir.

MADDE 13. — Cumhuriyet Senatosunun metni aynen benimsenmiştir.

MADDE 14. — Kesinleşmiştir.

MADDE 15. — Kesinleşmiştir.

MADDE 16. — Kesinleşmiştir.

MADDE 17. Kesinleşmiştir.

MADDE 18. — Kesinleşmiştir.

MADDE 19. — Cumhuriyet Senatosunun metni aynen benimsenmiştir.

MADDE 20. — Kesinleşmiştir.

MADDE 21. — Kesinleşmiştir.

MADDE 22. — Cumhuriyet Senatosunun metni aynen benimsenmiştir.

MADDE 23. Kesinleşmiştir.

MADDE 24. — Cumhuriyet Senatosunun metni aynen benimsenmiştir.

MADDE 25. — Kesinleşmiştir.

MADDE 26. — Kesinleşmiştir.

MADDE 27. — Cumhuriyet Senatosunun metni aynen benimsenmiştir.

MADDE 28. — Kesinleşmiştir.

MADDE 29. — Kesinleşmiştir.

MADDE 30. — Kesinleşmiştir.

MADDE 31. — Cumhuriyet Senatosunun metni aynen benimsenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1. — Kesinleşmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — Kesinleşmiştir.

MADDE 32. — Kesinleşmiştir.

MADDE 33. — Kesinleşmiştir.

(1) Sayılı Tablo — Kesinleşmiştir.

(2) Sayılı Tablo — Cumhuriyet Senatosunun metni aynen benimsenmiştir.